

VEČERNIK

POŠTNA PLACANA V GOTOVINI

Leto XIV.
Štev. 174

TELEFON UREDNISTVA: 25-67
POSLOVALNICA: 25-67 in 28-67
CELJE: Prešernova 8. tel. 280
LJUBLJANA: 45-91

Maribor 3., 4. avgusta 1940

NAROCNINA NA MESEC
Prelema v upravi ali po pošti 14 din.
Dostavljen na dom 16 din, tujina 30 din.
POŠTNI ČERKOVNI RACUN: 11.409

Cena
din 1.—

Romunija pred usodnimi pogajanjmi

Prihodnji teden se bodo pričela pogajanja med Romuni, Bolgari in Madžari za ureditev vprašanja bolgarskih teritorialnih zahtev v Dobrudži in madžarskih v Transilvaniji — Sporazum z Madžari najbrže ne bo mogoč, z Bolgari pa ne bo večjih težkoč

BUKAREŠTA, 3. avg. Ass. Press. Zdi se, da bo prihodnji teden odločen za ves nadaljnji razvoj bodočih odnosov na evropskem jugovzhodu. Včeraj sta se sešla bolgarski zunanji minister Popov in romunski poslanik v Sofiji. Na sestanku je bilo določeno, da se bo prihodnji teden sešla nekje v Romuniji romunsko-bolgarska konferenca, na kateri se bodo skušala na sporazumen način urediti vsa sporna vprašanja, ki obstajajo med Romunijo in Bolgarijo, zlasti pa vprašanje odstopa južne Dobrudže Bolgariji. Prav tako se bodo pa pričela prihodnji teden tudi oficielna pogajanja med Romunijo in Madžarsko. Kraj in dan sestanka obeh komisij še ni znan. Romunija je že izdelala svoje predloge, ki vsebujejo maksimalne koncesije, ki jih je pripravljena dati tako Bolgariji kakor Madžarski.

Obseg romunskih koncesij

BUKAREŠTA, 3. avg. ZPV. Kakor se je izvedelo z merodajnega mesta, bodo pogajanja med Romuni in Bolgari glede odstopitve južne Dobrudže Bolgariji prihodnji teden v Krajovi, med Romuni in Madžari glede madžarskih teritorialnih zahtev v Transilvaniji pa, kakor se zdi, v Albi Julii. Vendar to še ni definitivno. Po načrtih, ki jih je izdelala romunska vlada, je Romunija pripravljena odstopiti Bolgariji ozemlje, ki se približno ujema z onim, ki ga je Romunija dobila za časa balkanske vojne od Bolgarije, vendar z ne-

kim korekturami. Splošno pričakujejo tu, da glede sporazuma z Bolgarijo ne bo posebnih težkoč. Težji bo sporazum z Madžari. Romunija je po naših informacijah pripravljena odstopiti Madžarski samo obrobni pas zahodne Transilvanije z mesti Siget, Satul Mare, Oradea Mare, Salonta, Arad in južno od tod do mejnega mesta Jimbolija v Banatu. Po tej razmejitvi pa naj bi se preselili vsi preostali transilvanski Madžari na Madžarsko, vsi preostali Romuni v odstopljenem ozemlju pa v Romunijo. Večjih koncesij Romunija pod no-

benim pogojem ni pripravljena dati, izjavljajo na uradnem mestu. Pričakovati je zaradi tega, da bodo nastale že takoj na začetku romunsko-madžarskih pogajanj tež-

koče med stališčem Romunije in stališčem Madžarske, ki zahteva več ko polovico Transilvanije in Banata.

Sodba v Italiji in v Nemčiji

RIM, 3. avgusta. ZPV. Položaj v Romuniji, ki stoji pred direktnimi pogajanjmi z Bolgari in Madžari, je po pisanju italijanskih listov zlasti glede sporazumevanja z Madžari zelo težaven. Madžarsko-romunski problem je že sam po sebi zelo kompliciran. V Rimu je bilo sporočilo, da bo Romunija prihodnji teden oficielno stavila svoje predloge madžarski in bolgarski delegaciji, sprejeto z zadovoljstvom, dasi tudi na italijanskem uradnem mestu ne prikrivajo strahu, da romunska ponudba ne bo zadovoljila ne Bolgarije ne Madžarske. Madžarski tisk piše v zelo ostrem tonu o madžarskih zahtevah in naglašja, da morajo biti v celoti izpolnjene. Madžare razburjajo tudi vesti, da je romunska vlada razpustila v Transilvaniji koncentracijska taborišča, v katerih so bili internirani tam-

kajšnji radikalni elementi. Madžari trdijo, da je bilo to storjeno zato, da se omogoči subverzivna propaganda, ki naj oteži rešitev transilvanskega problema. Spor med sedanjo vlado ter železogardisti in carinisti zavzema vedno ostrejša oblika. Oboji stoje na stališču, da mora Romunija do skrajnosti braniti svoje sedanje ozemlje, madžarski problem pa naj se reši z zamjenjavo prebivalstva.

BERN, 3. avg. ZPV. Po poročilih iz Berlina naslavlja nemški tisk resne opomine na naslov Romunije, ki se upira priznanju teritorialnih koncesij Madžarski v Transilvaniji. »Börsen Zeitung« pravi, da bi živketanje s sabljo lahko vodilo samo do razočaranj. Kar je mogoče storiti danes, ni treba odlagati na jutri, ker bo račun jutri le še večji.

V Angliji pričakujejo napad

LONDON, 3. avg. Ass. Press. Vesti iz zasedene Francije potrjujejo, da so pričeli Nemci velike priprave za nove akcije, iz katerih je mogoče z vso gotovostjo sklepati, da nameravajo pripraviti napad na Anglijo. Kakor izgleda, je nemški načrt ta, da se pripravijo do 4. t. m. stanje, v katerem bo nemška vojska pripravljena vsak trenutek sprejeti ukaz za pričetek generalnega napada na Anglijo. V Londonu pričakujejo, da se bo napad pričel 4. ali 5. t. m.

ANGLEŠKA SODBA O IZGLEDIH

LONDON, 3. avgusta. Reuter. Po najnovejših poročilih z onstran Kanala masirajo Nemci veliko število topov med Calaisom in Dunkerqueom. Pomen teh akcij gre za tem, da se izvrši nad Kanalom topovska zavora. Kanal je namreč med Calaisom in Doverjem širok le 90 km. Med topovi so tudi daljnometni, ki nesejo preko Kanala. Vojaški pomen te koncentracije artilerije pa je, po mnenju tega vojaškega eksperta, dvomljiv. Da bi bil zaporni ogenj količkanj uspešen, bi bila potrebna koncentracija najmanj 800 topov. Vsi ti bi morali biti daljnometni topovi. Pri tem pa bi izstrelki onkraj Kanala izgubili na udarnosti in na preciznosti. Zato potrebuje sovražno topništvo opazovališč. Ker gor ni, bi prihajala v poštev letala. Toda na drugi strani Kanala je seveda tudi topništvo. Razen tega tudi letalstvo. Pa tudi mornarica. Letalstvo bi vzelo na piko nasprotno letalstvo, mornarica pa nasprotne podmornice, torpedovke in motorne torpedovke. Nasprotna propaganda skuša naslikati angleški položaj kot brezupen v cilju, da izzove v USA vtis, da njihova pomoč Angliji ne bi imela nobenega smisla.

SOVJETSKA SODBA O POLOŽAJU

MOSKVA, 3. avgusta. Tass. »Krasnaja Zvezda« objavlja članek o vojni na zahodu, v katerem pravi med drugim: S kapitulacijo Francije je prešla evropska vojna na zahodu v novo fazo. Karakteristično daje položaju dejstvo, da deli vojskoči se stranki Rokavski preliv, tako, da Nemčija ne more neposredno izkoristiti superiornosti svojega kopnega orožja, a Anglija zaradi šibkosti svoje vojske tudi ne more preiti v ofenzivo. Obe stranki osredotočujeta zato vse svoje napore v letalski vojni. Da oslabi sovražnika, bombardira Anglija najvažnejše baze, kakor

tudi neške tovarne, na drugi strani pa izvršuje nemško letalstvo v glavnem napade na južno in vzhodno Anglijo. Te napade je treba presojati kot poizkus prisiliti angleško vojno mornarico, da zapusti svoja oporišča. Sedanje razmerje sil v zraku je ugodno za Nemčijo, toda ako se Američanom res posreči dobavljati Anglezem po 3000 letal na mesec, ki se utegnili angleško letalstvo v kratkem uspešno kosati z nemškim. Iz tega sledi, da bo Nemčija poizkusila izkoristiti svojo sedanjo letalsko premoč. Rezultat angleško-nemške vojne bo odvisen v veliki meri od zmage, ki jo bo dosegla v zraku ena ali druga sovražna sila.

Francija izgubila 1.5 milijona mož

RIM, 3. avgusta. Stefani. Francoski tisk je objavil podatke o izgubah francoske vojske v sedanji vojni, ki znašajo 1 milijon 500.000 deloma ubitih in deloma težje ter lažje ranjenih. K tej objavi pišejo italijanski listi, da je to število vse-kakor fantastično. Naglašajo, da je bilo to visoko število izgub navedeno v spomenici, ki jo je izdal francoski ameriški komitee, in torej ni uradnega značaja, zato ga je treba sprejeti z rezervno. Italijanski tisk pravi s tem v zvezi, da bi bilo treba prej urediti račun nemških izgub in po njih soditi izgube nasprotnika. Kakor je nemško vrhovno poveljstvo javilo, so znašale nemške izgube od 10. maja, od prvega dneva ofenzive na zahodu, pa do dneva premirja s Francijo, samo 27.014 mrtvih, 18.384 pogrešanih in 111.037 ranjenih, tako da bi celokupno število izgub znašalo samo 150.500 mož. Francozi so bili v defenzivi, pa je stvarno nemogoče, da bi imeli večje izgube, kakor Nemci, ki so napadali. Nazadnje je

PRIHOD AMERIŠKIH PROSTOVOLJCEV

LONDON, 3. avgusta. Reuter. Včeraj je prispela preko Oceana v Anglijo druga danadska divizija. Ogromni konvoj velikih prekoceanjskih parnikov je prevozil pot brez najmanjšega incidenta. V sestavi druge kanadske divizije je kompletna brigada državljanov USA, ki so se javili kot prostovoljci. So iz vseh ameriških držav, kakor iz Alabame, Nebraske, Nevada, Floride itd. Razen tega so zastopali zelo številno kanadski Francozi, Belgijci, Poljaki, Indijanci in Islandci. Poveljujoči general Athlem je dejal, da je ta vojska prišla v Anglijo v glavnem v ofenzivne svrhe.

NEMŠKI LETAKI

LONDON, 3. avgusta. Reuter. Včeraj so prebivalci vseh krajev, kamor so padli letaki z nemških letal, te letake nabirali, da jih prodajo v korist Rdečega križa.

London zaskrbljen zaradi Španije

CURIH, 3. avgusta. »Neue Zürcher Zeitung« poroča iz Londona, da zasledujejo v Londonu razvoj v Španiji slej ko prej z zaskrbljenostjo, ker prihajajo nove vesti o prizadevanjih velesil osl, da bi se tudi Španija potegnila v vojno proti Veliki Britaniji.

FRANCOSKA LETALA IN LADJE

LONDON, 3. avgusta. Reuter. Admiral Musler, poveljnik francoskega letalstva in brodograjskega podjetja, je odredil, da bodo francoska letala pod poveljstvom generala de Gaulleja imela poleg francoske trikolore na krilih še moder krlež. Francoske vojske ladje, katerih posadke so mešane, bodo plule pod francosko zastavo, poleg katere se bo vila še narodna zastava nefrancoskega dela posadke: bodisi poljska, holandska ali angleška.

NEMCI POTOPILI IRSKO LADJO

DUBLIN, 3. avg. Reuter. Uradno je bilo objavljeno, da je včeraj neko nemško letalo pri Oster Heavenu, grofija Cox, potopilo južno irsko ladjo »Carry Head«. Posadka je bila ranjena. V Berlinu je bil vložen protest z zahtevo po odškodnini.

Mariborska napoved. Malo oblačno, stanovito vreme. Včeraj je bila najvišja temperatura 21,2, danes najnižja 9,4, opoldne 20,0 C.

Borza. Curih, 3. VIII. Devize. Beograd 9,70, London 17,50, Newyork 4,40, Milan 22,20, Madrid 40,—, Berlin 175,75, Buenos Aires 97.

Amerika napoveduje Evropi lakoto

NEW YORK, 3. avgusta. Ass. Press. Ameriški gospodarski strokovnjaki napovedujejo že v bližnjih mesecih katastrofalno lakoto v Evropi. »New York Sun« piše, da že dobesedno strada 6 do 7 milijonov v področjih okoli Varšave. V teh krajih umre za lakoto do 1000 ljudi na dan. Pomanjkanje hrane je občutiti tudi že v severni Evropi. »New York Post« poroča o apelu višijske vlade na

na USA, naj bi Franciji pomagale z dobavami hrane. List pravi, da morajo USA žal ta poziv zavrniti, kajti hrana je v tej totalitarni vojni — vojni material. Ako bi USA namreč pošiljale Franciji hrano, bi predre angleško blokado. Blokada pa je najuspešnejše angleško orožje. USA nimajo povišja to orožje otopiti, ker se to orožje bori tudi za interese USA. Višijska vlada se mora zatorej obrniti drugam.

Letalske akcije brez prestanka

Nemška letala so znova napadala angleško trgovinsko brodovje in kraje v Angliji, angleška pa so obsipala z bombami nemška mesta — Tudi na Sredozemskem morju letalska aktivnost

NEMŠKO URADNO POROČILO

BERLIN, 3. avgusta. DNB. Naša podmornica, ki ji poveljuje kapitan Rollman, je potopila angleško podmornico. Ista podmornica je v zadnjem času potopila 12 oboroženih sovražnih trgovskih ladij s skupno tonažo 74.338 ton, enega rušilca in 2 podmornici. V južnem Atlantičniku se je razvil spopad med neko našo pomožno križarko in angleško pomožno križarko »Alcantara«. Sovražna ladja z 22.200 tonami je bila zadeta po več granatah in je morala poškodovana odpluti v Rio de Janeiro. Naša letala so izvršila včeraj napade na več konvojov in oboroženih trgovskih ladij. Eno ladjo so potopili, dve pa poškodovale. Poseben uspeh so dosegla naša letala pri napadu na letalsko tovarno v Norwyku. Bombe so povzročile v tovarni močne eksplozije in požare. Predvčeršnjim je potopil neki naš bombnik v norveških vodah sovražno podmornico. Včeraj je hotelo 8 sovražnih bombnikov napasti letališče v Cherbourgu, toda nam se je posrečilo napad preprečiti. Ob tej priliki smo zbili 8 sovražnih letal. Lastnih izgub ni bilo. Pri napadih na Holandijo sta bili zbiti še nadaljnji dve sovražni letali. — Tudi preteklo noč so sovražna letala napadla kraje v zahodni Nemčiji, kjer niso zadela nobenih vojaških objektov, a so povzročila vendar znatno gmočno škodo. V okolici Kölna so porušile bombe več hiš. Ubitih in ranjenih je bilo več civilistov. V celoti je izgubil sovražnik včeraj 10 letal, mi pa pogrešamo 1.

ITALIJANSKO URADNO POROČILO

RIM, 3. avgusta. Stefani. Vrhovno poveljstvo italijanske vojske je izdalo včeraj sledeče poročilo: Našim letalom se je posrečilo v bližini Balearskih otokov izslediti in napasti večjo skupino angleških bojnih ladij. V tej skupini so bile linijske ladje in nosilke letal. Zadeta je bila in nevarno poškodovana neka linijska ladja in neka druga večja ladja. Eno naše letalo se ni vrnilo. Neki naš torpedni rušilec je napadel sinoči v Jonskem morju angleško podmornico »Oswald« s 1500 tonami in 55 možmi posadke. Podmornica se je potopila, 52 mož pa je rešil naš ru-

šilec. V vzhodni Afriki je bombardiralo naše letalstvo Bukanau v Sudanu. Naše čete so osvojile kraj Debel, ki leži 45 km daleč od Mojale. Sovražna letala so bombardirala Diredavo, toda brez znatnejše škode. Razen tega je bila bombardirana tudi Asmara, kjer je škoda tudi majhna. Zbili smo dve angleški letali.

ANGLEŠKA URADNA POROČILA

LONDON, 3. avg. Reuter. Sinočni komunikacijski letalskega ministrstva se glasi: Letala RAF so izvršila tudi včeraj dnevene in nočne polete na sovražna tla. Teh poletov so se udeležili tudi francoski piloti. Poleti so bili izvršeni nad Holandsko in Nemčijo, pri čemer so bila napadena zlasti letališča. Ob priliki nočnih bombardiranj so bile zadete bencinske rafinerije in skladišča ter letališča. Napadeno so bile zlasti Kruppove tvornice v Essenu. Vsa letala so se vrnila.

LONDON, 3. avgusta. Reuter. Informacijska služba letalskega ministrstva, kot dopolnilo uradnega komunikeja, javlja: Navzile nizkim oblakom so bili včeraj dneveni in nočni letalski napadi na sovražno ozemlje uspešno izvršeni. Posebno so trpela skladišča petroleja pri Kalensu, petrolejske rafinerije na Holandskem, tvornice v Reifelsu, kjer je bilo opaziti 12 požarov, ter v Essenu, kjer so prav tako izbruhnili požari. Pri vrnitvi je eden angleških bombnikov, priletevi iz oblakov, skoro trčil v nemškega Junkersa 88, ki se je vračal s poleta nad Anglijo. Piloti niso imeli niti časa streljati drug na drugega, ker je v istem trenutku sovražno letalo tudi že izginilo v oblakih.

NAPADI NA ANGLIJO

LONDON, 3. avgusta. Reuter. Letalsko ministrstvo in ono za deželno varnost sta davi objavili, da je bilo tekom noči nekaj sovražnih poletov nad Anglijo. Zlasti v jugovzhodni Angliji in Walesu je padlo nekaj bomb, vendar pretežno na odprta polja.

BITKE NAD KANALOM

LONDON, 3. avg. Reuter. Pri včerajšnjem jutranjem sovražnem poskusu, napasti naše ladje v Kanalu, je bil sovražnik deležen vročega sprejema. Pri tem so

bila sestreljena 3 sovražnih letala. Včeraj popoldne je bil napad ponovljen. Bil pa je odbit. Ena trgovska ladja je sestrelila 1 sovražno letalo. Tovorni parnik »Highlander« je bil dvakrat napaden. Že pri prvem napadu, je posadka »Highlanderja« sestrelila eno sovražno letalo, ki je v plamenih strmoglavilo v morjo. Že 2 minuti za tem je sledil nov napad. Pri tem je bilo že drugo letalo zadeto. S krilom se je zadelo ob rešilni čoln, nakar je strmoglavilo na krov ladje, ki se je s to trofejo vrnila v pristanišče. Dva mornarja sta bila pri tem ranjena. Kanadska letalska patrulja je naletela na tri nemška letala. Eden izmed kanadskih pilotov je sestrelil eno sovražno letalo, ostala dva pa sta poglala v beg ostali 2 letali in eno težko poškodovale. Ob norveški obali so letala RAF bombardirala sovražno 4000-tonsko transportno ladjo ter jo tako poškodovale, da je posadka ladjo morala zapustiti. Sovražni piloti so napadli svetilniško ladjo »Alert« kljub napisu, da gre za svetilniško ladjo.

NAPAD NA CHERBOURG

LONDON, 3. avg. Reuter. Obalne komande je izvršila s težkimi bombniki tipa Blenheim koncentričen napad na pristanišče Cherbourg. Pristaniške naprave so uničene. Letališče je uničeno, hangarji zažgani, letala, ki so bila ne letališču, so onesposobljena. Vkljub hudi obrambi so se vsa letala vrnila.

LETALSKE AKCIJE V AFRIKI

KAHIRA, 3. avg. Reuter. Poveljstvo Srednjega vzhoda javlja: Letala RAF so včeraj izvršila uspešne bombne napade na sovražna letališča: na Bavio, kjer je zletelo v zrak municijsko skladišče, na bencinske rafinerije v Massaui ter na letalske lope v Asmari, na Gulo, Tinelli in Tailo. Nadalje so bili izvršeni uspešni razpršilni napadi na koncentracije italijanskih čet pri Wasiiru. Pri tem smo izgubili eno letalo, sovražnik pravtako eno. Dalje, so bile uspešno bombardirane koncentracije sovražnih čet južno od Mojale. Poslednji napad so izvršila južnoafriška letala. Težko poškodovano je bilo tudi letališče Diabello.

sredstva tako gigantsko razvtila, ni bi bili več deležni te sreče.

RUSI S ESTRANJAJO Z MOLOTOVOM

MOSKVA, 3. avg. TASS. V vseh tovarnah in institucijah so bila zborovanja, na katerih so komentirali govor Molotova o sovjetski zunanji politiki. Z vseh zborovanj so dospele resolucije, ki odobravaljo zunanjo politiko vlade ter nje silajne uspehe. »Zahvaljujoč modri, miriljubni politiki naše vlade je država izven vojnih sporov. Na poziv Molotova se obvezemo, da bomo dvignili vse svoje napore za čim večjo pospešitev oborožitve državne obrambe, tako da nas ne bo nobena vojna našla nepripravljene«, zaključujejo resolucije svoje sklepe.

PETROLEJ V ŠPANSKEM MAROKU

MADRID, 3. avg. Stefani. Geološka komisija je odkrila v vasi Isunation v španskem Maroku vrelce petroleja. Neka petrolejska družba bo že v bližnjih dneh začela z vrtanjem.

»KROMON« POBEGNILA

LONDON, 3. avgusta. Reuter. Iz Dakara (francoski Alžir) se je posrečilo uteči poljski trgovski ladji »Kromon«, ki je včeraj priplula v Anglijo.

Italijanska sodba o govoru Molotova

RIM, 3. avg. Stefani. »Popolo di Roma« piše, da je Molotovljev govor izzval mnogo komentarjev zaradi tega, ker je bilo zadržanje sovjetske Rusije pred sedanjem vojno in v njej mnogim razlog za razne kombinacije. Zdaj je položaj jasn. Molotov je, kakor vodja Nemčije v rajstagu, potrdil solidarnost sovjetsko-nemških odnošajev, kar se ne more trditi glede stanja med Rusijo in Veliko Britanijo. Še sovjetske vlade je tudi naglasil izboljšanje sovjetsko-italijanskih odnošajev v zadnjih mesecih. Italija je prva de lure priznala sovjetsko Rusijo in ni nikoli kršila prijateljstva z njo.

PAPEN V SOFIJI

SOFIJA, 3. avg. Stefani. Nemški poslanik v Ankari von Papen je na poti iz Berlina v Turčijo gospel z letalom sem. Sestal se bo s predsednikom vlade Filom, zunanjim ministrom Popovom ter italijanskim poslanikom. Popoldne bo nadaljeval pot v Ankari.

300 LETAL NA MESEC

NEW YORK, 3. avg. Reuter. Angleški odbor za nakup vojnega materiala javlja, da dajejo USA po 300 letal na mesec Veliki Britaniji, t. j. 100 letal več kakor v aprilu. Nabave Anglije v USA so dosegle doslej vsoto dveh milijard dolarjev.

Celje

* Zrebanje loterije LKB v Celju bo 8. septembra. Dobitki so razstavljeni delno v veletrgovini Stermecki, avto kot glavni dobiček pa pred pisarno LKB, Dečkov trg 6. Pohitite z nakupom srečk. Naročila po pošti naslovite na loterijski odbor Legije koroških borcev, Celje, Dečkov trg 6.

c. Zdravniško dežurstvo za člane OUZD ima jutri zdravnik dr. Josip Čerin, Prešernova 1.

c. Nočno lekarniško službo ima od 3. do 9. avgusta lekarna »Pri Orlu« na Glavnem trgu.

c. Pošta Celje bo dostavljala od 2. avgusta do preklica, razen ob sobotah, pisemske pošiljke samo enkrat dnevno na dom. Popoldanske časopise lahko stranke dvignejo na pošti med 16. in 18. uro.

c. Umrl je v bolnišnici 49letni dninar Jože Trnovšek iz Trnovelj pri Novi cerkvi.

* Pozor gospodinje in neveste! Prispeli so najnovejši štofi za kavče, fotole, otomane. Izdelamo vse po najnovejših vzorcih, solidno. Cena konkurenčna. Šmigoc, Mariborska 21.

Nova »Planinka«

Po požarni katastrofi, ki je doletela koč »Planinko« pri Sv. Anehu na Pohorju, se je podružnica SPD v Rušah odločila, da takoj postavi novo koč, ki bo mogla že letošnjo sezono sprejemati navdušene planince in turiste. Nova stavba, ki je tik pred zgraditvijo, je še lepša in mikavnejša kot je bila prej. Precej

večja je ter bo mnogo moderneje ter udobneje urejena. Spodnji deli stavbe so zidani, dočim sta prvo in drugo strešno nadstropje v lesenem stilu. Koča bo razpolagala z 20 lepo urejenimi sobami. Posebnost pa bo v tem, da bo imela čitalnico in družabno sobo, kjer bodo gostje našli čez dan prijetno zatočišče. V koči bo topla in mrzla voda, prav tako pa odlično urejeno kopališče s tuši in kadmi. Posebnost pa je v tem, da je izvedena napeljava električne razsvetljave. Nova »Planinka« bo blagoslovljena 4. avgusta, goste pa bo lahko sprejemala predvidoma že s 15. avgustom.

Američan o položaju v Franciji

LONDON, 3. avgusta. Reuter. Neki ameriški novinar, ki se je vrnil pred 14 dnevi iz Francije, poroča o svojih vtisih. V svojem avtomobilu je krenil iz Švice preko nezasedenega dela Francije do Atlantske obale. Vse poti so bile zadelane s kolonami vračajočih se francoskih vojakov. Mem potoma se je od časa do časa ustavil in nabiral izjave korakajočih častnikov in vojakov. More se reči, da se Francozi še sedaj začenjajo zavedati vse težine poraza. Ogorčenost narašča. Zanimljivo pa ni usmerjena proti vojaškim osebnostim. Weygand, tako pravijo, je prevzel poveljstvo, ko je bila stvar že zavožena. Tudi na račun Gamelina, pa tudi ne na račun Pétaina, ni slišati ostrejših kritik. Vse te vojake smatrajo za žrtev pokvarjene klike koruptnih politikov, ki so zakrivil poraz. Vojaki še sedaj začenjajo razumeti, da so morali biti ne-

prestana povelja o umikih povzročena po razrušilnem zakulisnem delovanju politikov in vojaškim poveljnikom ni preostalo drugega, kakor izdajati povelja za umik. Neki komandir baterije je pripovedoval, da je popolnoma odrekel dovoz hrane in municije. Tako so ugotovili, da so bile granate različnega kalibra, ki jih ni bilo mogoče uporabiti pri določenih topovih. Ko so granate preiskali, so ugotovili, da so bile napolnjene s peskom. Za fronto je torej cvetela sabotaža, ki so jo vršili pod vplivom politikov. Smer vladavine ni priljubljena. Občutiti je pomanjkanje. Nemško vojaštvo se na eni strani skuša prikupiti prebivalstvu na različne načine. Tako so takoj po prvih pruskih četah začeli dohajati Avstrijci, ki so večinoma znali francoščino. Vojaške godbe so igrale tudi francosko himno.

Napori za vojaško obveznost v USA

WASHINGTON, 3. avg. Reuter. Vojni odbor senata je včeraj zavrnil dopolnilni zakonski predlog, po katerem naj bi se vojaška obveznost ljudi med 21 in 31 letom tako skrcila, da bi prišlo v poštev samo 1.000.000 mož. Ako sedaj kongres sprejme prvotni zakonski predlog, se bo vojaška obveznost raztegnila na 5.000.000 mož.

WASHINGTON, 3. avg. Reuter. Prezident Roosevelt je na včerajšnji konferenci tiska izjavil, da je naklonjen sprejetju zakonskega predloga o splošni vojni obveznosti in o vojaškemu vežbanju. Dan današnji pomeni obramba totalno obrambo, ki mora zajeti ves narod. L. 1917 je bilo pod orožjem 4 milijone mož. Ker pa niso bili izvežbani, je bilo potrebnih pol-

nih 13 mesecev vojaškega vežbanja, preden so bili sposobni za boji. Res, da medtem na USA ni padel niti en strel, toda to je gla sreča. Dandanes, ko so tehnična

Na pragu nove Evrope

Adolf Ribnikar

Nasproti znani in jasni preteklosti stoji danes pred nami neznana bodočnost. V borbi s preteklostjo so tri gibanja revolucionarnega izvora, tri gibanja, ki so nastala vsako zase v posebnem ambientu, iz posebnih svojstvenih razmer in za posebne, svojstvene razmere in namene. Pri nobenem teh treh gibanj še ni dosežena definitivna oblika, in njihov evolutijski razvoj gre neprestano naprej; saj so se pa vsa tri gibanja razvijala najprej pod vidom in pritiskom narodno-obrambnih in narodno-ofenzivnih predvojnih priprav in deloma tudi v samem vojnem času. Potrebno bo še mnogo studija, truda in izprememb, da bodo mogla nova gibanja najti za mirnodobsko stanje definitivne formule. Zato še ni nobenega podrobnega in fiksnega načrta za ureditev Evrope po vojni: Stari svet, ki je očitno v defenzivi proti novemu, ga bržčas še nima, sicer pa tudi od drugih še ni avtentično objavljen in za njegovo realizacijo niso še dana vsa jamstva.

Vsekakor so pred nami sami komplicirani problemi in nedvomno najdalekosežnejši, kar sta jih do sedaj imela rešiti Evropa in svet. Tudi pri nas o bodočih problemih zelo veliko govore in pišejo. Na žalost pa o njih široke plasti naroda nimajo niti pojma, zelo redki poedinci, če probleme morda teoretično vsaj površno obvladajo, pa tudi veliko ne vedo o pomembnosti in daljnosežnosti velikega števila vprašanj, ki so povezana s takimi problemi v praksi. Ne poznajo niti originalnih gibanj v praksi, a še manj seveda morejo presoditi kako bi se pri nas v praksi obnesli razni problemi. Zato pri nas skoraj vse tava v gosti megli, iz katere se sliši samo ali glas strahu pred bodočnostjo, ali pa glas nebrzdanih poželenj, izvirajočih iz nizkih instinktov, propagande in demagogije. Reforme v smeri nove dobe in nove Evrope želijo in napovedujejo ljudje skoraj izključno iz oportunističnih motivov.

Dne 7. X. 1939 smo zapisali v »Večerniku« te-le vrstice: »Vsak dan srečam šolanega ali nešolanega politično mislečega človeka, ki te vprašuje: kaj, kam, kako? O stari politiki, ki je odpovedala, nočejo ničesar slišati. Le slutijo, da mora priti nekaj povsem novega, ker nestrpnost pričakujejo, da bi bilo bolje. V presledku zadnjih let se je skoraj do temelja izpremenila podlaga političnega, socialnega in gospodarskega življenja. Gospodarski liberalizem se je preživel in sedaj gre povsod za vprašanje enakosti in pravičnosti na socialnem in gospodarskem polju. Gre zlasti za problem, v kaki obliki naj se reši boj za socializem in kolektivizem ter za novo gospodarsko funkcijo javne oblasti v smeri socializacije, pri kateri so država in druge oblasti poklicane, da vsaj regulirajo, kontrolirajo in podpirajo.«

Le malo je manjkalo, da za te vrstice lani nismo plačali drag račun z osebo svobodo. Ni pa minilo še leto dni, a o novi dobi, ki čaka Evropo, ne razpravlja danes samo ves svet, marveč tudi Jugoslavija; saj so v tej smeri napovedane celo od najmerodajnejše strani temeljite reforme. Navzlic temu pa je ostalo še vedno odprto vprašanje: kaj, kam in kako? In razumljivo je to.

Dokler ne bo miru in ako ne bodo pri sklepanju miru dane garancije za definitivni mir, so vse reforme samo provizorijski eksperiment, ako naj ne služijo drugim namenom kot pa novi dobi. Zato si vsi, zlasti pa mi, ki smo preživeli že svetovno vojno, ničesar bolj ne želimo kot da čimprej, vsekakor pa po tej vojni, zavladajo med velikimi silami trajen mir, brez oboroževanja in brez odločanja surove sile. Če bi ves denar, ki je šel za oboroževanje dali za ceste, bolnišnice, šole, za socialne in gospodarske naprave, bi lahko nastal raj na zemlji.

Želimo si časov, da bo človek človeku človek, ter da bodo narodi in države živele med seboj v solidarnosti brez sovraštva, zavisti in zaničevanja. Zlasti mali narodi imamo željo, da tudi v mednarodnem svetu preneha politično izigravanje in gospodarska eksploatacija malih po velikih, da se ne bodo veliki igrali z malimi kakor mačka z mišjo.

Naj bi postala nova Evropa družba velikih in malih narodov, v kateri je dana vsakomur možnost za življenje in v

kateri vsakdo za novo evropsko skupnost in zase vrši svojo nalogo.

Šele po sklepu trajnega miru se lahko formira nova Evropa. Organiziral jo bo in ji začrtal smernice ter nova pota oni, ki bo končno odločil o njeni usodi. Do tedaj se bo še marsikaj evolviralo, in kar je danes še izvrstno, bo morda takrat že malo vredno in narobe. Zato je danes uvažanje daljnosežnih reform v smeri nove Evrope pri tolikih nepoznankah lahko katastrofalno.

Naj pa pride kar hoče in kakor hoče, nekaj smernic pa že danes z gotovostjo lahko vidimo kot kažipot v novo Evropo:

Če se bo hotela Evropa po sedanji vojni dvigniti iz razvalin in propada, bo morala nastopiti med evropskimi narodi največja vzajemnost za moralni in gospodarski prerod vseh narodov in držav. Samo v velikem sklopu nove Evrope in le po enotnem načrtu diriganega in racionaliziranega gospodarstva, ki bo polno nenavadne iniciativnosti in velikopoteznosti, se bomo mogli Evropeci ogniti gospodarski katastrofi, ki nas sicer čaka. Samo z nenavadno pametjo vseh najboljših sil narodov in z nadčloveškimi naporji vsega ljudstva lahko rešijo evropski narodi in države v sklopu in solidarnosti nove Evrope probleme bodočnosti po evoluciji, da si prihranijo trnjevo in z neskončnimi žrtvami zvezano drugo pot.

Ljudje, ki so vodili in zapeljali staro Evropo v zagato, ne morejo ustvarjati nove Evrope. Ne morejo je ustvarjati

ljudje, ki so okovani v staro mišljenje, v stare udobnosti in ugodnosti, in ki imajo samo še eno skrb: da ostane vse pri starem. Vse zavisi od ljudi in ne toliko od sistema; kajti vsak sistem slabi ljudje lahko uničijo, kakor lahko vsak sistem pravi ljudje lahko popravijo in uredijo. Priti pa morajo do veljave najprej novi ljudje, ali vsaj ljudje, ki so sposobni otresti se stare miselnosti in ki so pripravljeni odreči se marsičesa tega, kar je bilo, da bi se dosegla za skupnost boljša bodočnost. Na krmi morajo priti ljudje, ki so prožnega duha, dostopni za reforme in ki imajo voljo in poštenost obračunati s slabostmi preteklosti ter začeti novo življenje.

Nova Evropa, pa naj bo taka ali taka, ne more ostati brez vpliva in konsekvenc, ki izhajajo iz treh gibanj, katerih revolucionarni izvor je v svetovni vojni. Skrajni kolektivizem kot komunistična gospodarska oblika se do sedaj — razen pri nekaterih verskih sektah — na svetu še nikjer ni obnesel in uveljavil, a stari menčesterski liberalizem se je preživel. Vsa tri omenjena gibanja zahtevajo, da rešuje vprašanje socializacije in kolektivizacije država. Socialistični državni red SSSR, ki predstavlja milejšo obliko kolektivizma, se razlikuje od drugih dveh poglavitno v tem, da je v SSSR zasebno gospodarstvo, navzlic evoluciji v tem pogledu, še vedno zelo skromno, dočim stojita narodni socializem in fašizem, ki iščeta kompromis med individualizmom

in kolektivizmom, na stališču, da zasebno gospodarstvo ne sme ovirati in onemogočiti funkcije države pri socializaciji, da pa država na drugi strani s predpisi in nadzorstvom ter s poseganjem v privatno lastnino tudi ne sme ubijati in zadušiti glavni motor gospodarskega napredka, ki ga predstavlja zasebna iniciativa.

Vsako teh gibanj ima nedvomno nekaj dobrega. Od vsakega se da kaj naučiti, bodisi iz uspehov ali neuspehov. Povsod se da kaj pridobiti in posneti, kar bi odgovarjalo tudi našim razmeram in potrebam našega naroda. Od nas tudi nihče ne more zahtevati, da sprejemamo njegovo ideologijo kar na slepo in en bloc, in to še kar čez noč. Saj se sploh ne da z naglico uveljaviti od zgoraj navzdol, kar je drugod zraslo z idealizmom, elanom, trudom in z neizmernimi žrtvami od spodaj navzgor.

Ta čas pa sploh ne gre za uveljavljanje ideologij, marveč za uveljavljanje političnih pretenzij ter za zavarovanje strateških in drugih pozicij, pri katerih se velike države tako malo brigajo za ideologije, kakor se zanje ne meni velika riba, če hlasta male. Glavna stvar v današnjih časih je, da se za vsako ceno vzdržimo v miru. Varovati se moramo z vsemi močmi proti vsakomur, ki bi nas hotel zapeljati ali zlorabiti, da bi spravili v nevarnost naše absolutno korektno stališče miroljubne nevtralnosti. Za novo dobo in novo Evropo pa se moramo na vso moč pripravljati. Za to dobo je najprej treba ustvariti vsepovsod kadre sposobnih, novih ljudi, brez katerih nove Evrope ni.

Južna Dobruđa

Južno Dobružo je morala Bolgarija po Bukareškem miru avgusta 1. 1913. odstopiti Rumuniji. S tem mirom se je končala druga balkanska vojna, ki so jo začeli Bolgari, ko so napadli Srbijo na Ovčjem polju, ker se niso strinjali z razdelitvijo ozemlja, ki so ga v prvi balkanski vojni skupno s Srbi, Črnogorci in Grki osvojili izpod turške oblasti. V tej vojni, ki so se med njo pridružili Srbiji še Črnogorci, Grki in nazadnje tudi Rumuni, je bila Bolgarija poražena in je morala podpisati mirovno pogodbo v Bukarešti, s katero je mimo Južne Dobruže izgubila še mnogo drugih krajev.

V svetovni vojni se je Bolgarija opredelila za osrednje sile, Nemčijo in Avstro-Ogrsko, ker je hotela v balkanski vojni izgubljena ozemlja spet pridobiti. Dne 14. oktobra 1915. je stopila v vojno. Bila je premagana na Solunski fronti 22. sept. 1. 1918. in je podpisala za vlade Stambolijskega 27. februarja 1. 1919. mirovno pogodbo v Neuillyu, s katero je pravno izgubila Južno Dobružo in še nekaj zemlje na jugu in zahodu.

Današnja Bolgarija se zaveda usodnih pogrškov v preteklosti. Po izjavah bol-

garskih politikov in po razpoloženju bolgarskega naroda je mogoče presoditi, da si danes Bolgarija želi miru. V zunanji politiki si prizadevajo, da bi na miren način pridobili Južno Dobružo, ki je za državo — kakor pravijo Bolgari — pljuča, s katerimi bi lahko dihala.

Južna Dobruđa, ki obsega eno tretjino celotne Dobruđe, meri 7726 km². Po zadnjem bolgarskem štetju 1. 1910. je imela približno 270.000 prebivalcev in na km² je prišlo 35 ljudi. Rumuni pa so na šteli 1. 1930 že 370.000 prebivalcev z gostoto naseljenosti 49 ljudi na km². Ta velika pomnožitev prebivalstva ni nastala zaradi naravnega prirastka, pač pa s sistematično kolonizacijo romunskih oblasti, ki so naseljevale v docela bolgarskih naseljih cele trume že davno poromunjenih Kucovlahov. Bolgari so v Dobruđi zapostavljeni in živijo v težkih razmerah. Čez 40.000 se jih je zaradi tega že moralo izseliti.

Prebivalstvo te dežele je večinoma kmečko (82,5%), zato je tudi njena gospodarska struktura izključno poljedelska. Ljudstvo v mestih in trgih se peča s trgovino, malo industrijo in rokodel-

— Bodoče matere morajo paziti, da se izognejo vsaki lenivi prebavi, posebno zaprtju z uporabo naravne »Franc-Josefove« grenke vode. »Franc-Josefova« voda se lahko zavziva in učinkuje že po kratkem času brez neprijetnih pojavov. Reg. po min. soc. pol. in n. zdr. S-br. 15.485. 25. V. 35.

stvom.

Poljedelstvo Južne Dobruđe je zaradi velike rodovitnosti zemlje in ugodnega podnebja zelo izdatno. Odstotek neobdelane zemlje znaša komaj 6,8% celotne površine.

Leta 1937. so pridelali: žita: na 417.127 ha 4.459.148 kg za 1.227.635.000 levov (100 levov = 44 din); hranilnih rastlin: na 50.469 ha 782.468 kg za 137.215 tisoč levov; industrijskih rastlin: na 48.260 ha 380.949 kg za 158.706 tisoč levov. Skupna vrednost pridelkov je bila torej celih 1.513.556.000 levov.

Iz številk je razvidno, da se v Južni Dobruđi v pretežni večini prideluje žito, 81,9% obdelane zemlje je posejane z žitaricami, le 9,8% je določene za hranilne rastline, za industrijske pa 9,3% obdelane površine. Izkupiček je približno v istem razmerju (81,1% : 8,4% : 10,4%). Pridetek žita je po površini polj in dohodku štirikrat tako velik kakor pridelek hranilnih in industrijskih rastlin skupaj. V primeri z Bolgarijo zraste v Južni Dobruđi 50% bolgarskega žita, v primeri z Rumunijo pa komaj 1,5% romunskega žita. Po vsem tem ni čudno, da imenujejo Bolgari Dobružo za svojo žitnico.

Če prištejemo k dohodkom poljedelstva še dohodke živinoreje, ki znašajo letno približno 500 milijonov levov, dobimo 2 milijardi levov skupnega letnega dohodka vsega poljedelstva v Južni Dobruđi. To je vsota, ki je za malo in revno državo, kakor je Bolgarija, velike važnosti. In bolgarsko ljudstvo ni zaman vzdlo tej svoji deželi pomemben prilastek: »Zlata Dobruđa«.

(Po »Bulgarische Wochenschau« 1. ž.)

POPRAVI! V članku »Slovenska Štarska in nje narodnostni obraz« citaj v 2. koloni pod zaglavjem »Kaj pravi statistika« konec prvega odstavka pravilno: Slovenski živelj je tvoril 93,8%, nemški pa 6,2% meščanov.

NAJ MU POJE MINISTER

Sloviti ruski pevec Šaljapin bi moral nekoč peti pred angleškim kraljem. Zatehtal je honorar tisoč funtov šterlingov.

— To je pa mnogo, je dejal uradnik dvorne pisarne, ki se je pogajal s pevcem. Takšno plačo daje kralj samo ministrom.

— Dobro, se odreže Šaljapin, naj mu pa minister poje.

Cenjenim naročnikom!

V začetku tega meseca sta minuli dve leti, odkar je začel izhajati »Večernik« v Mariboru v sedanjem lastništvu in pod sedanjim uredništvom. V tako kratkem času še ni noben slovenski list dosegel tolikšnega razmaha, kakor »Večernik«. To najbolj dokazuje, kako potrebn je bil v splošnem interesu ta slovenski dnevnik zlasti za severni del Slovenije, kakor tudi to, da vrši »Večernik« svoje poslanstvo v veliko zadovoljstvo svojih naročnikov in bralcev.

Trdno in neomajno prepričani o lepši bodočnosti našega naroda in naše države, smatramo še prav posebno v današnjih usodnih dneh vojnega časa za svojo dolžnost, da storimo vse, da bo »Večernik« še bolj razširjen in še bolj čitan ter da bo po vsebini in po obsegu še bolj ustrezal potrebam sedanosti in bodočnosti. V ta namen smo za drugo obletnico na 32 straneh izdali tudi današnjo posebno številko »Večernika«.

Konec drugega leta imamo zato dve glavni želji:

1. Da bi mogli »Večernik« kot edini v Mariboru izhajajoči slovenski dnevnik čimprej izpopolniti vsaj toliko, da bi izhajal vsak dan najmanj na osemih straneh, da bi tako po svojem obsegu nič ne

zaostajal za drugojezičnim dnevnikom v Mariboru.

2. Da bi mogli navzlic brezmalaj dnevnemu naraščajočim tiskarskim in drugim stroškom za izdajanje lista vendar še za naprej obdržati dosedanje nizko naročnino, ki je zmogljiva za vsakogar.

Prva kot druga želja pa je izpolnjiva samo, če pride na pomoč tudi dobra volja naših cenjenih naročnikov. Zato se v splošnem in v lastnem interesu naših naročnikov obračamo nanje z vabilom, da tudi oni čim več mogoče pripomorejo k uresničenju gornjih želja.

Vsak naročnik »Večernika« naj pridobi vsaj še enega novega naročnika! To ni nezmogljiva naloga. Tisti, ki so živahnejši in bolj vneti, pa lahko pridobijo ne samo enega, temveč več naročnikov!

Le ob znatnem povečanju števila naročnikov bo mogoče list razširiti po obsegu in samo tako bo mogoče navzlic povečanim stroškom za tisk in drugo obdržati dosedanje naročnino.

V prijetnem pričakovanju, da blagovolje ustreči naši vlnudni prošnji, se vam za uslugo tudi v imenu dobre stvari zahvaljujemo vnaprej.

Uprava »VEČERNIKA«.

Novice

Doklade državnim uslužbencem in upokojujencem

Včeraj je izšla uredba o izrednih dokladah za državne uslužbence in upokojujence, ki jo je napovedal včeraj finančni minister v svojem ekspezoju o proračunskih dvanajstih. Uredba določa: Aktivnim uslužbencem, za katere veljata zakon o uradnikih in zakon o državnem prometnem osebju, pripadajo poleg rednih prejemkov naslednje izredne osebne doklade:

Celje

c. Legija koroških borec, krajevna organizacija Celje, obvešča svoje članstvo, da bo v nedeljo, 4. avgusta, ob 9. dop. na vojnem okrožju v Celju prisega članov prič. Vsak član mora imeti zaprisege dveh prič, ako hoče prejeti spominsko kolajno na lidečem traku. Zaradi tega so vabljeni k prisegi vsi člani, ki te prispege še nimajo, četudi so svoječasno razne prepise dokumentov že priložili prijavi za spominsko kolajno. Članstvo naj drug drugega o tem obvesti.

c. Razne nesreče. 19 letnemu delavcu Borisu Bekešu iz Skofje vasi je pri delu zmečkal meziniec in prstane na desni roki. — 32 letni občinski tajnik Jernej Koštomaj iz Leskoveca pri Skofji vasi si je pri padcu s kolesa zlomil desno roko v zapestju. — 35 letnemu rudarju Stefanu Leksli iz Zabukovec pri Grižah je pri delu padlo železo na nogo in mu jo zlomilo pod kolenom. — Vsi se zdravijo v celjski bolnišnici.

c. Dve leti robije za tatvine. 22 letni mehanik Franc Santl iz Nove vasi pri Ptujih in 50 letna posestnica Marija Verkova iz Graškovega sela pri Smarju sta se pred okrožnim sodiščem v Celju zagovarjala radi tatvine. Franc Santl je bil letos izpuščen iz mariborske kaznilnice, kjer je predsedal dve leti radi tatvin. Santl je na prigovarjanje Verbove letos 26. junija ukraadel Antonu Robeku v Aškerčevi ulici v Celju kolo, vredno 1400 din in istega dne inž. Alojzu Lovku v neki gostilni v Grobelnem 1000 din vredno kolo, 27. junija pa je vlomil v stanovanje Ane Rupnikove in Martine Stravsove v Čmerekovi gorci pri Pristavi in ukradel srebrno moško uro, dva zlata poročna prstana, nekaj obleke in drugih predmetov ter 350 din gotovine v skupni vrednosti 1830 din. Santl je bil obsojen na dve leti robije in dve leti izgube častnih pravic, Verkova pa na štiri mesece zapor.

c. Naziv Goriljek je dobilo po odloku predsednika vlade novo naselje v področju občine Srednja vas v Bohinju v radovljiskem okraju.

1. uradnikom od 8. do vključno 5. pol. skup.
2. uradnikom v 9. in 10. pol. skup.
3. uradn. pripravnikom, ne glede na šolsko kvalifikacijo
4. zvančnikom
5. služiteljem
6. pogodbenim uradnikom, honorarnim uslužbencem, dnevniciarjem, cestarjem in stalnim cestnim delavcem
 - a) z mesečno bruto dohodki do 1000 din
 - b) z mesečnimi bruto dohodki 1001 1400 din
 - c) z mesečno bruto dohodki 1401 do 2600 din

Določbe prednjega odstavka ne veljajo za uslužbence finančne kontrole.

Vsem aktivnim državnim uradnikom, zvančnikom, služiteljem, pogodbenim uradnikom, honorarnim uslužbencem in dnevniciarjem v službi države, aktivnim oficirjem, vojnim uradnikom, podoficirjem in pogodbenikom v vojski in mornarici, aktivnim orožniškim podoficirjem, kaplarjem in redovom graničarskih čet, cestarjem in stalnim cestnim delavcem pripada na vsakega otroka rojenega v postavnem zakonu, pozakonjenega ali adoptiranega, izredna doklada po 50 din mesečno. Ta doklada pritiče, dokler otrok ni prekoračil 16. leta starosti. Po dovršenem 16. letu starosti pripada samo otrokom, ki se redno šolajo, a to na dalje do dovršenega 23. leta starosti. Če sta mož in žena v državni službi, pripada doklada samo enemu izmed njiju.

Izredne osebne in rodbinske doklade po tej uredbi se bodo pričele plačevati s 1. septembra 1940. Kdaj se bodo ukinile,

bo določil finančni minister v sporazumu s predsednikom ministrskega sveta.

Izredne doklade po tej uredbi niso sestavni del rednih dohodkov, nego posebni prejemki začasnega značaja, tako da se ne vštejejo v osnovo za določitev pokojninskih prejemkov, ter se bodo izplačevale brez vsakih odtegljajev za davke, izredni prispevek, verski davek, prispevek za fond narodne obrambe, prispevek za uradniški in pokojninski fond, prispevek za podporni fond pomožnega osebja v državni službi itd.

V pogledu ureditve izrednih osebnih in rodbinskih doklad delavcev in dnevniciarjev, zaposlenih pri državnih uradih, ustanovah in podjetjih, bodo v skladu z določbami te uredbe izdali resorni ministri v svojem kompetenčnem območju potrebne odredbe, kolikor se to že ni zgo dilo.

Položaj obmejnih kmetov

Stanje našega podeželskega prebivalstva, posebno onega iz nižjih socialno-ekonomskih slojev, je resno ogroženo. Haložani se pritožujejo predvsem na vremenske nepravilnosti in elementarne katastrofe. Njihove izjave so pogosto obupne. Ostra zima, ki smo jo po dolgih letih imeli zopet v gosteh, je uničila stare trte. Mnogi so z napačno rezjo stanje še poslabšali. Mlade trte, ki jim mraz ni prizadel toliko škode, so pa zato tem močnejše prizadete po prehladnem vremenu, dežju in toči, ki je parkrat obiskala s svo-

jo ledeno šibo haloške hribe.

Stalni nalivi so zmečali zemljo, ki je v mnogih krajih zdrčala v dolino, tako da so ostala le gola pobočja.

Domačini, ki imajo le majhne vinograde, obupno tožijo, saj se letošnje delo v vinogradu tako rekoč ni izplačalo; slaba letina vinskega pridelka ne bo mogla preživeti številne družine čez vso zimo ter sledečo pomlad in poletje.

Kmetje z ravnine Ptujkega polja, ki gospodarsko stoje na višji stopnji, saj posedujejo lepo površino poljske, travniške

in šumske zemlje, imajo zopet druge težave. Pomanjkanje delovnih moči je v polanskih vaseh občutno. Nekateri domovi so brez vsake za delo sposobne moške roke. Ženske in nedorasla, šibka mladina opravlja vse posle.

Posebno hudo je bilo ob košnji. Koscev je primanjkovalo in mnogo travnikov je bilo prepozno pokošenih, kajti odcvetela trava ne daje dovolj redilnih snovi. V splošnem Ptujskem polju in v Pesniški dolini se kmečko ljudstvo pritožuje na neurejeno pesniško strugo. Pesnica povzroča z vsakoletnimi poplavam občutno škodo. Mnogo korakov so storili prizadeti, da se pesniška struga vendarle čim prej uredi, pa je bilo do sedaj še vse brezuspešno. Načrti za regulacijo obstajajo baje že 35 let, a kredita še ni.

Vremenske nepravilnosti, predvsem stalno deževno in hladno vreme, so prizadele precej škode tudi našim Polancem. Mnogi so radi pomanjkanja vprežne živine, koscev in grabljic ter radi nenaklonjenega vremena bili prisiljeni spraviti seno prehitro pod streho, sledilo pa je vnetje vlažnega sena.

Tudi dozorevanje poljskih pridelkov se je letos zavleklo za 2—3 tedne. V splošnem smo pogrešali tople pomladi in vročih poletnih dni, hladno vreme pa je vsakakor neugodno vplivalo na posevke, tako n. pr. dozorela pšenica in rž ne obetata dobre in zadovoljujoče žetve.

Kmetje iz zgornjega Ptujkega polja, ki imajo radi dravskega prodca bolj lahko propustno zemljo, so veselili letošnje obilne moče. Vse gornje polje je sredi bujnega poganjanja in rasti, le malo več sončne toplote bi še potrebovali. Krompir, ki je tukaj med glavnimi poljskimi pridelki, kaže na dobro letino. Toča na Ptujkem polju do sedaj še ni povzročila prehude škode, razen okrog Sv. Marjete.

Še ena težava je mučila naše Polance pri letošnjem poljskem delu, t. j. pomanjkanje vprežne živine. Konjski hlevi so bili precej prazni; konji, ki so še bili na vaseh, pa so bili vsak dan preobloženi z oranjem, prevažanjem itd. ter niso zmogli vsega dela. Priskočile so na pomoč zopet krave, ki pa so zato dajale manj mleka.

V splošnem pa so Polanci še naimanj prizadeti. V odnosu do revnih Haložanov njihovo stanje še ni obupno.

Ne pozabi naročnine!

Ali že veste?...

da kupite svilen perilo, pralno svilo, delene in nogavice vseh vrst tudi za najbolj razvajene dame pri PREPRIČAJTE SE IN ZADOVOLJINI BOSTE

F. Kramaršič
MARIBOR • GOSPOSKA 13

Dr. Igor Rosina:

Na vežbi

Moto:
Prešmentana kasarna
prešmentano pero,
k' je, mene zapisalo
k vojaškemu stanó.

Prav za prav je itak dolgo že ležalo v zraku. In vendar je prišlo povsem iznenada.

Pozivnico mi je prinesel v pisarno čisto majhen mož s še manjšo aktovko. Siguren samega sebe, kakor pač mora biti šef v svoji pisarni, sem mehanično vzletel listek in namočil pero, da podpišem prejem v dostavno knjigo. Povsem vsakdanje stvari so taki podpisi.

Toda že v prihodnjem trenutku se je položaj temeljito izpremenil. Iz gospoda doktorja, ki se čuti zase, v svoji pisarni in svojem domu kapetana, kaj kapetana — maršala, je postal na mah obveznik-redov in to tak, ki še sploh služil ni. Resnično: captis deminutio magna. Moj položaj je bil nekoliko smešen. Smešno — pa se Slovenci najbolj bojimo. Ena izmed naših narodnih pesmi, ki sem si jo posebno zapomnil, ker je izmed redkih, ki je antialkoholna, priporoča abstinenco: »Ka bi ne bi (pijani) smešni bili«. Tudi jaz sem se takoj zavedel komičnosti situacije, ki jo taka nenadna nasprotja povzročajo. Toda, kako sem jo obvladal — naj ostane moja tajna.

Prav za prav pa mi je bilo itak kot olajšanje. Tisto večno spraševanje: »Kedaj boš pa ti prišel na vrsto?« mi je že presedalo. No, — zdaj je tresnilo tudi vame. Mi vsaj nihče ne more očitat, da imam kako prednost ali da sem kje koga kaj prosil.

Pozivnica piše: »Imenovani, da ponesete s sobom: vojniško ispravu, hranu do komande, dva para čarapa, pribor za umivanje, pribor za jelo i čebe (deku) ako sa njim razpoložite.« Začelo se je torej zbiranje in pakiranje. Toda človek skoraj nikjer in nikamor brez žena ne more in po prvih dveh dneh po prejemu mojega poziva na vajo, je bilo o vojaščini in vojaških potrebah znano moji ženi neizmerno več kakor meni. Pripomniti pa moram, da je moj vojaški kovčeg — napravljen po točnih navodilih znamenitega mariborskega arhitekta — stal pripravljen na podstrešju že nekaj mesecev. Mimogrede bodi omenjeno: ta kovčeg se je pozneje izkazal, ne le ne za neobhodno potrebnega, — temveč tudi za nepropisno izdelanega. Vseeno bodi dotičnemu gospodu arhitektu, ki je tudi samo redovjak-obveznik, izrečena s tega mesta topla zahvala.

Mnogi so gotovo zelo potrti, ko dobe tak poziv na vežbo. Res je za nas ukočenjenjene civile, ki smo drugače tako polni samozavesti, presneta degradacija,

če smo tako naenkrat »izenačeni«. Toda v meni mora biti že dosti kolektivnega duha in avanturistične krvi, ki si želi sprememb in nevarnostnega življenja. Titulus za spremembo je bil sedaj naenkrat tu in vsaka sprememba je prav za prav dopust. Dopust, ki si ga sicer v znani svoji malomeščanski ohrniti, ne bi verjetno niti usodil, privoščiti. Tako so se mi pa zazdeli akti v pisarni na mah tako smešno nepomembni in vse to moje civilno delo proti novemu, ki me čaka, povsem nevažno.

Tistih nekaj dni preden greš tako v neznanost k vojakom — jaz še namreč nisem služil — preživljal gotovo neprijetno bolj potencirano kakor druge dneve. Dostojevski opisuje take potencirane preživljene trenutke pred šafotom; si licet parvissima componere magnis, sem sedaj tudi jaz imel priliko za taka občutja.

Na Telovo je bil sijajen dan in hodil sem po svojem posestvu v Limbušu. To posestvo, ki ga ja kot meščan prav za prav itak ne bi smel imeti in ki je mojemu žepu že zasekalo tako krvave rane, mi je drago menda prav zaradi tega. Imeti lastno zemljo je nekaj velikega. V ostalem mora človek priti v štirideseto leto, da zamore vso lepoto s polnim občutkom in zavestjo uživati. Vsaka trta ima že skoraj oseben odnos do mene. Če ne more odganjati kakor bi sicer rada se ti zdi, kakor da se opravičuje. Stara je sirota in mnogo je že dala iz sebe, mi pa jo narezujemo, da iztisnemo iz nje še zadnje moči. Te stare, grčave trte se

mi zde kot dobre stare prijateljice; mnogo potrpežljivosti in modrosti je v njih. Naravnost pomirjujejo.

Sploh živi dežela tako počasi. Vsakih nekaj minut komaj ji udarja žila. V zadnjih tridesetih letih se ni izpremenilo skoraj nič. Nedeljsko sonce sija skozi gostilniško okno, gostje prihajajo s počasnim, nekako slovesnim korakom, nedeljski guljaž s čašo piva je ohranil svojo aktualnost, kakor jo je imel že za časa dedeca, tam v oni mirno lepi viktorijanski dobi. Sedaj so sicer prišli drugi ljudje, toda vse je ostalo to solidno in preizkušeno, da imaš občutek, kakor da bo vedno tako. Neopazno te zaziblje dežela v pomirjenje, ves si obdan od njenega mirnega dihanja in nervoja mesta odpada od tebe. — Tako je torej to bilo.

Toda tudi zame so prišle marčeve Ide. Naročil sem taksija, naložil kovčeg in hajdi v meljsko vojašnico. Hotel sem čiti še nobel neposredno predno se bo ta civilna lepota zrušila v prah in pepel. Pri vratih kasarne se je to seveda tudi res zgodilo. V trenutku sem bil izenačen z vsemi. O meni govore moji prijatelji, da sem visok in aroganten. Gotovo bo to res. Vsekakor pa jim ne bi sedaj privoščil pogleda name, ko sem posedaval v pekočem soncu na svojem lesenem kovčegu po prahu kasarnskega dvorišča in ga vlačil — težkega kakor je bil — od ene gručice nabornikov do druge, da najdem kje mi je četa. Četa, ki jo lahko samo izvežbano oko poklicnega vojaka iznajde iz številčnih hieroglifov vojne isprave.

Trgovina in obrt na podeželju

Svetovna vojna je prekinila dokaj živahne trgovske stike našega podeželja z raznimi mesti. Pomanjkanje raznovrstnega blaga v podeželskih trgovinah je zaviralo živahne kupčije na eni strani s produkti našega agrarnega človeka, na drugi strani pa s produkti industrije in drugega, za življenje potrebnega blaga.

V novi državi se je po ureditvi nove valute zopet razvila živahna trgovina. Kljub temu da je naš kmet izgubil svoj severni trg radi nove državne meje, so šli kmetijski produkti v denar. Kmet je dobro prodajal svoje agrarne produkte, je imel denar in v kmetijske domove je posijal žarek blagostanja. Radi visoke konjunkturalne kmetijskih produktov je tudi podeželska trgovina dobila nove podlage, s trgovino vred pa tudi podeželska obrt. Kmet je polagoma dobil zopet zaupanje v trgovca, trgovec pa v kmeta in obrtnika. To zaupanje je namreč vojna razblinila in je postalo sedaj zopet trdno, kar pričajo krediti, ki so jih imeli drugi pri drugem itd. Trgovine so na mah postale trgovski centri vasi, obrtniki pa so imeli polne roke dela, da so lahko izvršili številna naročila. Tako vidimo neločljivo vez med kmečkim, trgovskim in obrtnim stanom na deželi.

Kmet je dobil za svoje dolge moratorij in daljšo dobo odplačila, dočim je trgovec, pri katerem je imel precej dolga, izgubil del terjatev, obrtnik pa, ki je imel manjše dohodke in tudi dolge, ni bil deželen teh olajšav.

Tako pridemo zopet v popolnoma novo dobo, ko so se trije glavni stanovi na deželi morali prilagoditi novemu času. Naturalna trgovina se je stopnjevala in kmet pride v trgovino z denarjem le takrat, kadar proda živino ali sadje in ima pri tem večji izkupiček. Drugače nosi trgovcu svoje pridelke in zamenjava. Obrtnik dela le najnujnejša dela in še mora večkrat čakati na plačilo. Zato je na deželi pričel tudi obrtnik obdelovati zemljo, da pridela

vsaj za najnujnejše potrebe.

Najnovejša doba nalaga našemu trgovskemu in obrtniškem stanu vedno večje težave. Dajatve so vedno večje, cene neprestano rastejo, dočim je kupna moč konsumentov vedno slabša. Kmet, kot stebel podeželskih stanov in prej najboljši kupec, je zaradi visokih cen sedaj odpovedal. Trgovec ne more nikomur kreditirati, ker mora vsako naročilo takoj plačati v trgovini.

Tako vidimo, da sta danes podeželski trgovec in obrtnik zašla prav tako kakor kmet v velike težave in bo treba temeljito reorganizirati naše celokupno gospodarstvo, če bomo hoteli rešiti vse stanove.

V.-ar.

Ljubljana

Nova tramvajska čakalnica

Ob tramvajski progi na glavnem kolo-dvoru građe sedaj delavci mestnega poglavarstva novo pokrito čakalnico za tramvaj, v podzemlju pa bodo moderna javna stranišča. Vsa zgradba bo dolga 34 m, pokrita s streho in na eni strani zavarovana proti dežju. V čakalnici bo najbrže tudi telefonska govornica. Vsi stroški so preračunani nad 200.000 din, dela pa bodo

ljane. Saj pokritih tramvajskih čakališč sploh nimamo, in je za čakajoče potnike ob deževnem vremenu to kaj neprijetno. Tramvajska čakalnica bi bila vsekakor potrebna pred Evropo, pošto in na Maribnem trgu, kjer je največji promet.

Javnih stranišč pa, ki bi vsaj deloma ustrezala modernim higijenskim zahtevam,

MOŠKE SRAJCE, KRAVATE, NOGAVICE IN VSE
OSTALO ZA GOSPODE KUPITE NAJCENEJE PRI

Aboza obleke

M. Kotnik, Maribor
GRAJSKI TRG ŠTEV. 1

Vendar je pri vseh treh stebel kmetijski stan kot producent in konsument in sta trgovski ter obrtniški stan v delni odvisnosti od njega.

Če pogledamo nazaj v to dobo, vidimo velikanske sejme, na katerih je prodajal kmet svoje produkte, vidimo tudi, da trgovci svojega blaga niso ponujali, ker se je blago samo ponujalo. Sejmi so bili živahni, denar je krožil, zaslužek je bil dober.

Ne samo na sejmi, ampak tudi nova domača industrijska središča, ki so se ustanovljala, so konsumirala mnogo podeželskih produktov, na podeželje pa je prišlo novo industrijsko blago preko trgovca, ki je bil prisiljen navezati stike z novo, doma se razvijajočo industrijo. Podeželski trgovec je postal nekaj posredovalec med industrijo in podeželjem. Njegov ugled se je na ta način večal in naša podeželska trgovina je postala naravna vez med vasio in mestom.

To stanje in konjunkturo pa je znal naš kmet tudi ceniti na ta način, da je svoj obrat razširjeval. Treba je bilo novih investicij, za kar je potreben kapital. Dobil ga je pri trgovcu, v posojilnici in celo v mestni banki. Zato je imel delo tudi obrtnik.

Komaj je to stanje konjunkturalno prišlo v popolni tir, so se že na obzorju pojavili grozeči oblaki. Nenadna svetovna gospodarska kriza na pragu preteklega desetletja je hudo pretresla tudi vse tri naše podeželske stanove, najbolj pa našega kmeta. Cene kmetijskim produktom so nenavadno padle. S posojili je hotel zamašiti razne vrzeli v svojem gospodarstvu, njegova kupna močnost se je zaradi padca vrednosti produktov silno zmanjšala, tako da sta ta nenaden preobrat posebno občutila tudi trgovec in obrtnik.

Trgovec je sedaj začel sprejemati za svoje blago kmetove agrarne produkte, da je vsaj deloma krole vrednost svojega blaga. Tako se je polagoma začela razvijati neke vrste naturalna trgovina na podlagi zamenjave blaga, kakor v starih časih. Trgovec sam pa si je znal najti tržišča za agrarne produkte. Huje je pri tem bil prizadet obrtnik, ki na mah ni imel več dela in ne denarja, kajti z agrarnimi produkti ni mogel plačevati raznega materiala, ki ga je potreboval pri izvrševanju svojega poklica.

Uredba o zaščiti kmečkih dolgov je vsaj delno rešila kmeta, pač pa je hudo prizadela podeželskega trgovca, deloma obrtnika in deloma podeželske denarne zavo-

predvidoma gotova do oktobra.

Pri tej priliki bi pripomnili, da bi kazalo tramvajske čakalnice in javna stranišča postaviti tudi na drugih krajih Ljub-

DVA NOČNA VLOMA V LJUBLJANI

Ljubljanski policiji sta bila javljena dva nočna vloma v blaginjo. Neznani vlomilec je vlomil v pisarno inž. Umeka v Svetčevi ulici 6 pod Rožnikom. Navrtal je blaginjo ter odnesel nekaj hranilnih knjižic in gotovine v švic. frankih ter ital. lirah. Do glavnega tresorja, kjer je bil večji znesek, ni prišel. — Drugi vlom je bil izvršen v prostore »Železoprometa« na Resljevi cesti 23. Vlomilec je našel v blaginji le 530 din. Oba vloma, zlasti drugi, dokazujeta, da je bil na delu strokovnjak, vendar pa je policiji uspelo najti nekaj prstnih odtisov.

NOVI UČNI PREDMETI NA LJUBLJANSKI MEDICINSKI FAKULTETI

Današnje Službene novine objavljajo uredbo, s katero so se menjali členi 3, 4 in 7 uredbe o medicinskih fakultetah na univerzah v Beogradu, Zagrebu in Ljubljani, tako da se pri katedrih klinične radiologije in rentgenologije uvedejo sledeči predmeti: splošna klinična rentgenologija in rentgenska in radio terapija. Člen 3 se spremeni, da se urologija uvede kot obvezni predmet, ki se predava v sedmem in osmem semestru.

PREIZKUSEVALNA POSTAJA ZA HMELJ V LJUBLJANI

Uredba o proračunskih dvanajstih pooblašča poljedelskega ministra, da v sporazumu z ministrstvom financ ustanovi pri poljedelski preizkuševalni postaji v Ljubljani oddelek za hmelj.

a Rajbojnik Haco, ki ga imajo dobro zavarovanega v samotni celici ljubljanske jetnišnice, zadaja preiskovalnemu sodniku dosti dela, saj mora temu trdovratnemu grešniku izprašati vest o več kot sto zločinih. Tako utegne preiskava še dolgo trajati in bo razprava proti Hacoju pred velikim senatom najbrže šele na zimo.

a Hude skrbí za drava tarejo tudi ljubljanske gospodinjice, čeprav so čitale o maksimiranju cen, a drva so navzlic temu vsak dan dražja. Skrbne gospodinjice, predvsem pa matere revnih družin iščejo na vseh straneh potov in prosijo tudi na magistratu za posredovanje, da bi se cene kurivov znižale. Boje se, da ga tudi z največjimi žrtvami ne bodo mogle kupiti in bodo morali otroci pozimi zmrzovati v nekurjenih sobah. Z magistrata smo prejeli pojasnilo, da mestno poglavarstvo doslej še ni moglo odločiti o cenah drv, da pa je zdaj prejelo navodila nadrejenih oblasti glede določanja cen drvom. Po

ne najdemo v Ljubljani več ko tri; morala bi pa biti v vseh delih mesta. V tem pogledu zaostaja bela Ljubljana pač še daleč za drugimi modernimi mesti.

teh navodilih bo mestno poglavarstvo v najkrajšem času določilo cene drvom, da ne bo več zmotnih domnev in zmede, ki je doslej begala kupce in prodajalce.

a O novem voznem redu je bila včeraj na direkciji državnih železnic anketa, katere so se udeležili zastopniki raznih prometnih, gospodarskih, turističnih in drugih sorodnih ustanov. Na anketi se je živahno razpravljalo o raznih prometnih pomanjklivostih na naših železnicah, ki našajo veliko škodo gospodarskemu življenju, pa tudi železniški upravi sami. Storitji je treba vse, da se železniški promet normalizira in poživlji, zlasti da se zopet uvedejo ukinjeni vlaki. Med drugim je bil stavljen tudi predlog za uvedbo pospešenih vlakov na progi Ljubljana—Maribor.

Ptuj

Metiljavost uničuje govedo

Pas, ki se vleče ob obronku Haloz od Pragerskega pa do Sv. Vida je ob teh vsakodnevnih nalih spet pod vodo. Te poplave pa povzročajo poleg višne škode še neprecenljivo škodo, ker pospešujejo metiljavost.

Metiljavost je parazitarna bolezen domače živali, ki povzroča največ škode pri govedu in pri drobnici. Metilj je majhen zajedalec, katerega končno bivališče je v organih obolele živali. Najraje se naseli v jetrih, odkoder mehnično in kemično povzroča hiranje živali. Metiljeva jajčeca se izločajo z blatom ter se tako raztrasejo po pašnikih. Če voda ne poplavi pašnikov, omenjena jajčeca ne morejo škodovati, četudi jih živali poje.

Na željo Ptujčanov

se je odločil svetovnoznani psihografolog F. T. Karmah za krajše bivanje v našem mestu, kjer bo sprejemal stranke od 6. do 10. avgusta v gostilni Zupančič, Ljutomerska 2. S tem bo dana tudi Ptujčanom in okoličanom prilika, da lahko obiščejo osebo za analize in nasvete našega največjega sodobnega psihografologa.

p Težave s snopjem. Ker je dež dan na dan, kmetje ne morejo spraviti snopja pod streho. Slama je že vsa splehana in

Prosimo oprostjenja

Za današnje številko »Večernika«, za katero smo že vnaprej določili 32 strani, se je zbralo toliko gradiva, da žal nismo mogli vsega objaviti in da smo bili primorani izpušiti še nekaj običajnih sobotno-nedeljskih rubrik. Ker obsega lista iz tiskarsko-tehniških ozirnov v zadnjem trenutku nismo mogli več povečati, smo bili primorani izpušiti tudi večje število inseratov, ki so nam bili pozno poslani. Vse prizadete prosimo, da nam blagovolijo oprostiti, če nismo ustregli njihovim željam.

Uprava »VEČERNIKA«.

Usnjeni izdelki na Dunajskem jesenskem velesejmu 1940.

Usnjeni izdelki, kateri se razstavljajo v okviru Dunajskega jesenskega velesejma od 1. do 8. septembra, so že od nekdaj predstavljali poleg splošne modne razstave in razstave dunajskega okusa, okostnico Dunajskega velesejma. Tudi te jeseni bo Dunaj privabil znatno število kupcev in interesenlov iz tu in inozemstva. Do sedaj se je razstava kožnih izdelkov Dunajskega velesejma v prejšnjih letih izključno opirala na domačo obrt, medtem ko je sedaj razstavna grupa vezana s sodelovanjem značajnih podjetij iz stare Nemčije.

Renome dunajskih obrtnikov in industrijalcev usnja se snuje na velikem sodelovanju obrtniške sposobnosti v produkciji zgoraj imenovanih proizvodov, kakor tudi na odličnem okusu samih proizvajal-

cev. Prijave za obisk Dunajskega jesenskega velesejma naj se takoj pošljejo na naslov: Častni zastopnik Dunajskega velesejma za dravsko banovino in banovino Hrvatsko dir. Josip Kulhanek, Zagreb, Illica 9, tel. 24-307.

o Ivan Camplin, kaplan v Lendavi in urednik Kleklovih »Novin«, je postal tajnik pri lavantinskem knezoškofu dr. Tomažiču. Zato je tudi odložil urejevanje »Novin«.

o Grajski kino v Soboti predvaja velfilm »Kaljuža« od nedelje do torka.

o SKAD »Zavednost« bo imelo v lendavski osnovni šoli tečaj od 12. do 14. avg. Po tečaju bo občni zbor.

o Mala Nedelja. Velika sokolska tombola bo na angelsko nedeljo, 1. septembra, ob 15. uri ob vsakem vremenu. Razstava dobitkov. Godba. Zabava. Sreča.

Mal' položi dar domu na oltar

Če pa te pašnike poplavi voda, se v kratkem času razvijejo iz njih ličinke, ki si v vodi poiščejo pomožnega hranitelja v malem vodnem polju, v njem dozore in se kot zrele ličinke izločijo ter pričvrstijo na travo. S trdnim oklepom obdane zamorejo od tod mesece ogrožati živino. Čim žival poje dozorelo ličinko, se razvije iz nje metilj.

Tako ti zamočvirjeji kraji na Dravskem polju niso samo neproduktivni, ampak še poleg tega povzročajo ogromno škodo živinoreji. Trebalo bi že končno zares pristopiti k obsežnim regulacijskim delom in izsuševanju močvirij, ne pa da samo beremo o milijonskih kreditih, ki so v to svrhu namenjeni.

o Črna. Ker se je bati, da se ne bi še pokvarilo klasje, razstavljajo postave v posamične snope in jih po nekaj urah napol suhe spravljajo domov. Ponekod je klasje močno ubito in se bo malo namlatilo.

p Nesreči. Enoletna Jurinova hčerka iz Brebrovnika je padla v lonec vrele vode in se smrtno nevarno opekla. — Svensček Anton, 26 letni pos. sin iz Jurovce, je padel s kolesa in si zlomil desno roko.

p Mladega tata so ujeli. V Borlu so zasacili in ujeli mladega tata, 15 letnega fanta, ki je izmikal obleke in obutev. Oddali ga bodo v poboljševalnico.

p Razpust združenja kovinarjev in kolarjev v Ptuj. Nedavno je bilo prisilno razpuščeno združenje krojačev kot najmočnejše združenje v Ptuj, sedaj je usodni udarec zadell kovinarje in kolarje, ki tudi štejejo preko 100 članov in imajo lepo tradicijo sem od Marije Terezije. Torej tudi tu ni zalegal enodušen odpor združenja proti razpustu.

PRI VSEH kopalnik potrebninah 10% SEZONSKI POPUST C. Büdefeldt

Gospodsk. ulica

Maribor

Konferenca o potrebah slovenskih mest

Danes so se ob 10. dopoldne zbrali v mariborski mestni posvetovalnici predstavniki slovenskih avtonomnih mest na seji Zveze teh mest. Konferenco je vodil ljubljanski mestni župan in predsednik Zveze g. dr. Juro Adlešič. Med navzočimi smo opazili tudi načelnika banke uprave dr. Franca Ogrina, zastopka divizije podpolkovnika Maslača Vojislava, tajnika Unije za zaščito dece Vojka Jagodiča iz Ljubljane, ptujskega podžupana Ivana Cvikla, zastopnika celiskega župana ravnatelja Ivo Šubica, mariborskega župana dr. Alojza Juvana, podžupana Žebota Franca.

ljubljanskega magistratnega ravnatelja Franca Jančigaja, načelnika občnega oddelka ljubljanskega mestnega poglav. dr. Andreja Graselija, načelnika fin. oddelka ljubljanske mestne občine dr. Leopolda Grošlja, ljubljanskega mestnega tiskovnega referenta Ante Gabra, mariborskega mestnega tiskovnega referenta Frana Krambergerja, ravnatelja ptujskega mestnega poglavarstva Miho Zavadlala, mariborska mestna svetnika Franca Hrastelja in Stabeja Jožeta, magistratnega ravnatelja Franca Rodoška ter strokovne referente mariborske mestne občine inž. Jos.

Barana, Jožeta Barleta, dr. Alfonza Wankmülerja, inž. arh. Marjana Mušiča, inž. Krajčiča Franca, Antona Brandnerja, Ludvika Gračnerja, Jožeta Gorjupa, Draga Kramerja in Ludv. Zorzuta. Na dnevnem redu konference so bili važni problemi vseh naših slovenskih, zlasti pa naših obmejnih mest. Ob zaključku je bila sprejeta obširna resolucija z vsemi potrebnimi sklepi in predlogi. Vsi udeleženci se bodo prisostvovali tudi slovesni otvoritvi pohorske avtomobilske ceste.

Avtobusne vožnje k pohorski slovesnosti

Da bo kolikor mogoče ustrezno občinstvu, ki se želi udeležiti slavnostne otvoritve in blagoslovitve ceste Reka—Sv. Arah v nedeljo, 4. t. m., bodo avtobusi Mestnih podjetij vozili izven običajnih rednih voženj po razpoložljivih avtobusih, še posebej kakor sledi: v soboto 3. t. m. bodo odpeljali avtobusi ob 18. zvečer z Glavnega trga do Sv. Arah na Pohorju, če bo dovolj potnikov za te vožnje.

V nedeljo 4. t. m. bodo pa vozili avtobusi z Glavnega trga do Sv. Arah vsa-

ke pol ure, in sicer prvi avtobus ob 5. zjutraj, zadnji pa ob 8., tako da bodo lahko vsi še pravočasno prispeji k slovesnosti. V nedeljo popoldne bodo avtobusi vozili od Sv. Arah v Maribor od 15. popoldne, en avtobus bo vozil od Sv. Arah v nedeljo ob 11. dopoldne.

Vozna cena za vse avtobuse, ki vozijo izven voznega reda kot posebne vožnje, ostane ista, kakor za običajne redne vožnje, ne veljajo pa popusti. Vsa natančnejša navodila se dobijo v pisarni osrednje avtobusne postaje na Glavnem trgu v Mariboru, telefon 22-75.

Polijsko opozorilo!

Predstavnštvo mestne policije opozarja kolesarje in pešce ter avtomobiliste, da se strogo ravnajo po cestno pol. predpisih in da se zavedajo, da so pešpoti in hodniki namenjeni samo za pešce, vozišča pa samo za vozila.

Predvsem pa naj upoštevajo med drugimi tudi tale navodila: ne vozi po levi strani, ne vozi brez luči, ne vozi po pešpoti, ne vozi vzporedno z drugim kolesarjem, ne vodi kolesa po pločniku, ne prečkaj vojaških edinic v pohodu, ne prelitevaj na mostu niti na križiščih, ne puščaj svojega vozila brez nadzorstva, ne postajaj na križiščih oziroma na cestiščih, ne reži ovinkov, skozi mesto vozi največ 15 km na uro.

Lastniki hiš, kakor tudi njih stanojemalci se opozarjajo, da je prepovedano iztepanje posteljnine, preprog, prašnih cunj in sličnih predmetov skozi okna na cesto. Hodnike in pešpoti mora snaziti in

škropiti lastnik, oskrbnik ali hišnik ali najemnik hiše ob vsej dolžini hiše oziroma posestva.

Čiščenje ne sme ogroziti zdravja ljudi in ne sme nadlegovati prebivalcev, vrši naj se istočasno ko vrši čiščenje mestna občina.

Kršilce bo predstojništvo mestne policije strogo kaznovalo.

OKVIRI ZA SLIKE

vseh vrst, oblik in velikosti
VAHTAR • TYRŠEVA UL. 7

* Studenčan ustvaril veliko trgovino v mestu. Podjetni trgovec g. Anton Kumpersčak je začel svojo trgovsko kariero sredi med delavci in zato si je postavil za cilj delati predvsem za delavski sloj. Zato je ustanovil v dr. Sedajevi palači v Dvorakovi ulici veliko trgovino „Magdalenska oblačilnica“, ki je založena predvsem za delavce in delavske otroke. V ostalem pa opozarjamo na njegov današnji oglas.

Otvoritev pošte na Pohorju

Otvoritev pošte v Poštarskem domu na Pohorju bo za vse naše pohorske postojanke velika pridobitev, zlasti pa nujno potrebna telefonska zveza, ki bo šele zgrajena. Pošto »Pohorje« bo jutri, v nedeljo 4. t. m. ob 10. osebno otvoril direktor pošte in telegrafa v Ljubljani g. Štukelj Jože. Ob tej priliki bodo mariborski poštni uradniki priredili skromno svečanost. Izletnikom, udeležencem otvoritve nove ceste pri Sv. Arah pa se bo nudila ugodna prilika tudi za obisk prijaznega Poštarskega doma, kjer bodo lahko prebili ob zvokih domače godbe in zmernih cenah nekaj prijetnih uric.

LUKS. KARTONAŽA

za urarje, draguljarje, jedilni pribor, vzorce itd.
VAHTAR • TYRŠEVA UL. 7

m V pričakovanju naglo se bližajočega vročinskega vala priredimo 4. avg. t. l. popoldne in zvečer veliko vrtno zabavo z izletniškim koncertom odlične žel. del. godbe v prijetni vrtni senci gostilne g. Šunko-ta v Zg. Radvanju brez vsake vstopnine. Na sporedu: šaljiva pošta, zapor, rikeolov, nagradno streljanje in srečolov; poslednje tri točke z mnogimi vrednostnimi dobitki in nagradami (Bater, radio, buteljke, domači zajčki, golobi, kanarčki, kuhinjska posoda, živila in drugo). Za telesni blagor poskrbi priznani gostilničar. Ves čisti prebitek je namenjen za nabavo plemenskih d. zajcev ter perutnine združenja „EKORD“ za ekon. rejo perutnine in kožuharjev v srezi Maribor d. br.

m Sokolska četa v Radvanju ponovi v nedeljo, 4. t. m., veseloigro „Svojeglavek“ v radvanjski šoli ob pol 18.

m Danes večer veselo giashe v parku. V primeru ugodnega vremena priredi na splošno željo vojaška godba, ojačena s civilnimi godbeniki, nočoj, v soboto, v mestnem parku od 20.30 dalje koncert, pri katerem se izvaja serija aktualnih komadov iz priljubljenih operet in zvočnih filmov. Dirigira kapelnik kapetan Jiranek.

UMETNO KNJIGOVEŠTVO

mape, albumi, šatulle
VAHTAR • TYRŠEVA UL. 7

m Nočna lekarniška služba od 3. do vključno 9. t. m.; mestna lekarna pri Orlu, Glavni trg 12, tel. 25-85; lekarna pri sv. Roku, vogal Aleksandrove in Meljske ceste, tel. 25-32.

Tombola Sokola Pobrežje v nedeljo 4. avgusta

* Kopalka — nogavice, pletenine, perilo, Oset — Koroška 26.

* Gostilna Krempel — srnjad in druge specialitete, sortirana vina.

* Javna licitacija. Dne 5. avgusta t. l. prične ob 9. uri javna licitacija najdenih predmetov v običajnih prostorih postaje Maribor.

* Zobozdravnik dr. Sedaj ne ordinira do 25. avgusta 1940.

* Dr. Kerže Vladimir, specialist za kirurgijo se je preselil v Kopalniško ul. 4, tel. 32-95. Ordinira od 3.—4.

* Senzacionalen kabaretni program dneвно v Veliki kavarni.

* Večkrat čitamo v raznih časopisih kako se naše podjetje bodisi direktno ali indirektno napada, da nas slabo plača. Resnici na ljubo bodi povedano, da smo dobile dolgo pred ukrepom oblasti dvakrat povišane mezde in plače. Priporočale bi tistim gospodom, ki se toliko za nas zanimajo, da se prepričajo na meročajnem mestu, da smo delavke tovarne Cvetič iz Murske Sobotne plačane danes najboljše v tej stroki v Prekmurju, in smo z našimi mezdami in plačami zadovoljne. Delavke tovarne Cvetič, Murska Sobotna.

* Grič, letovišče, sortirana vina, avlocesta.

* Javna zahvala. Podpisana se najiskrenejše zahvaljujem g. šef-primariju dr. M. Černiču za uspešno izvršeno operacijo žolčnih kamnov.

Najtopleje se zahvaljujem tudi ostalim gg. zdravnikom I. kirurškega oddelka, kakor tudi častitim sestram za njih požrtvovalno nego. Marija Bizjak.

Kino

* Grajski kino. Do vključno nedelje „Ples v operi“. Veselje, zabava, smeh. Paul Hörbiger, Theo Lingner, Hans Moser, Helly Finkenzeller.

* Kino Union. Od danes pa do torka „Tarzan in njegov sin“. Veličastne in senzacionalne dogodivščine kralja džungle z Johnny Weissmüllerjem v naslovni vlogi.

* Esplanade-kino. Originalni španski velfilm „Seviljski brivci“, po znani istoimenski operi od Rossinija.

* Zvočni kino Pobrežje. 3. in 4. avgusta prekrasni film „Sužnji svobode“ z Warner Baxter.

Balič

MOŠKO PERILO

Gosposka — Slovenska ul.

prinaša vedno zadnje novosti

kravate
pižame
rokavice
nogavice
moško
perilo
po meri

Preselitev podjetja

Cenjenim strankam vljudno naznanjam, da sem svoje elektroinštalacijsko podjetje preselil iz Meljske ceste št. 1 v Meljsko cesto št. 2.

Za nadaljnjo naklonjenost se najtopleje priporoča

SINIČ GUSTAV
elektroinštalater.

NE POZABITE! ...
Fotoateljé JAPELJ Vam nudi lepe moderne slike. Nizke cene. Gosposka 18-1. (novi lokal).

* Danes se bo poročil naš prijatelj ter sotrudnik naših žel. društev železniški sprevodnik g. Jožef Rupnik. Želimo mu obilo zadovoljstva ter ga prosimo, da ne bo pozabil na nas kakor tudi mi na njega ne bomo pozabili. Pozdravljamo Te s prijateljskim pozdravom: Živio! Prijatelji iz Maribora I. in d. breg.

SANATORIJ v Mariboru, Tyrševa 19. Najmoderneje urejen za operacije. Enteroklir za izpiranje debelega črevesa. Vodja specialist-kirurg dr. ČERNIČ.

KAM, KJE?

HALO! Vsi, kateri hočete dobre preleške gibanice ter klobase iz kible jesti, in dober vinček piti, morate vsako nedeljo v novo gostilno na Pobrežju, v »Priški dom« vrti. Se priporoča Matilda Zamuda, gostilničarka. 3438-1

Prav dobro **ŠTAJERSKO VINO** kakor tudi Tschelligjevo pivo toči gostilna »Prešernova klet« v Gosposki ul. Telefon 25-43. 5758-1

HALO! Kvalitetno dobra ljutomerska in štajerska ter dalmatinska vina točimo v gostilni Kelc pri »Lipah«, Gregorčičeva 19. 5885-1

HALO! Razstavljam domačega prašiča s težo okrog 500 kg. Prašič je star 2 in pol leta. Ogleda se v gostilni Zupan na Brezju od 4. do 8. t. m. Ob tej priliki si lahko nabavite tudi slanino po ugodni ceni. 6048-1

Veliko **VRTNO VESELICO** priredi 4. avgusta pevsko društvo »Poštni rog« v gostilni »Mesto Maribor.« Za obilen obisk se priporoča Milka Hribnik. 5990-1

PRIJATELJI DOBRIH VIN! Ali Vam je že znano, da točim prvovrstna vina in cviček kakor tudi dnevno sveže pivo iz sodčka Na zalogi imam stalno v veliki izbiri raznih delikates. Priporočam L. Kumin. »Bufet«, Valvazorjeva 30. 6133-1

VINOTOČ TRAFENIK prej Viher. Najlepša izletna točka, mimo Wolfcelta na Grič. 5759-1

ALI JE MOGOČE? Poceni in dobro? Da, v gostilni Merdaus: Okusno pripravljena perutnina, kurja obara itd. Prvovrstna vina, krasen vrt, terase, moderni prostori. 6062-1

HALO! Najprijetnejša zabava je v reystavraciji »Ljutomer« na Rotovškem trgu, kjer vsak večer nastopa odlična **dam-ska kapela** v petju in glasbi. Se priporoča Štibler. 6130-1

SLUŽBO DOBI

PRODAJALKA ALI PRAKTIKANTINJA pridna in poštena, se sprejme v slaščičarno Naslov v ogl. odd. »Večernika«. 5969-2

MIZARJI za pohištvo se sprejmejo. — »Weka«, Maribor, Cankarjeva 2. 5917-2

FOTOGRAFINJO samo prvovrstno retušerko, pošteno in vestno išče takoj moderen atelje. Ponudbe pisne ali osebno Služba stalna. Naslov v ogl. odd. »Večernika«. 5941-2

DEKLE staro do 16 let, vajeno dela, marljivo in pošteno, dobi službo za pomoč v kuhinji in trgovini. Ponudbe na ogl. oddelku »Večernika« pod »Zanesljiva«. 6050-2

Tvrška Bučar sprejme **KROJASKEGA POMOČNIKA** Maribor, Koroška 67. 6079-2

Kolesa, šivalne stroje, otroške vozičke

ter njih nadomestni deli — Bencin, olje za avto
Nakup in prodaja starega železa, vsakovrstnih rabljenih železnih in kovinastih predmetov, strojev, cevi, tračnic itd.

Mehanična delavnica - Justin Gustinčič

Maribor, Kneza Kocija ulica 14 in podružnica na
ogalu Ptujске in Tržaške ceste

Tovarne

Škodovih zavodov

izdelujejo:

celotne električne centrale in njihove dele — celotne industrijske naprave, posamezne stroje in pomožne priprave — železne konstrukcije vseh vrst — prenosne priprave in gradbene stroje — avtomobile, avtobuse in druga vozila.

V Jugoslaviji so v stalni zalogi tile serijski izdelki:

tovorni in osebni avtomobili — elektromotorji vseh vrst in velikosti — Diesellovi in plinski motorji — črpalni in razsvetljevalni agregati — posnemalniki in vrči za mleko — kolesa za ozkotirne železnice — matični ključ — nakovala — precizno orodje itd.

Generalno zastopstvo koncerna Škodovih zavodov

JUGOŠKODA A. D.

ZAGREB,

BEOGRAD,

Boškovičeva 32 — tel. 63-06

Pariska 13 — tel. 20-618

Zastopstvo za avtomobile v Ljubljani: E. Rosa, Poljanska cesta 69, telefon 25-41.

Prodaja elektromotorjev v Ljubljani: L. Paulič, Aleksandrova cesta 4, telefon 35-66.

Sport

Velika udeležba na dirki „Pohorje 1940“

Za veliko nacionalno gorsko dirko, ki jo bo priredila Motosekcija Slovenskega avtomobilskega kluba v Mariboru, se obeta velika udeležba. Svoje sodelovanje so zagotovili najmočnejši klubi v državi, prijavljenih vozačev je 60 po številu, prav lahko pa je mogoče, da se bo število prijavljenih do same dirke še povečalo. Sodelovali bodo sledeči klubi: Najmočnejši

klub v državi — Prvi hrvatski motoklub, dalje motoklub Zagreb, Motosekcija Avto-kluba Ljubljana, Motoklub Maribor, Motoklub Ilirija s svojo sekcijo Novo mesto, Motoklub Hermes, Motoklub Varaždin, Motosekcija Avtokluba Celje, Beogradski Motoklub, Turing klub Beograd in prireditelj iz Maribora.

MARIBORSKI „RAPID“ V GUŠTANJU

V nedeljo, 4. avgusta, gostuje prvič v Guštanju na igrišču SK Slovana prvorazredni mariborski SK Rapid. Tekma se bo pričela točno ob pol 16. SK Slovan prosi sledeče igralce, da pridejo točno ob 14. v klubsko oblačilnico na igrišču: Müller Franc, Wagner Maks, Marchiotti Viktor, Jumič Anton, Može Mirko, Lesar Blaž, Krajger Henrik, Kološa Franc, Galincec

Ivan, Marchiotti Stanko, Mohor Anton, Pavlin Ivan in Razdevšek Karol.

VIKTORIJA—JUG 55:54

Na Sušaku je bil ligaški plavalni dvoboj med gornjima nasprotnikoma, ki je prinesel tesno zmago Viktoriji. Naš rekorder Branko Žižek je dosegel letošnji najboljši evropski čas na progi 400 m prosto s 4:50.7. V waterpolu je zmagala Viktorija s 5:2 (3:1).

Središče v boju z Dravo

Včasih, ko še niso bele ceste preprežale naših polj in vinorodnih gričev in vlaki niso drčali po ravnih tirih, so se mesta, trgi in tovarne pojavljali na varnih bregih bistrih rek in veletokov. Po teh so si namreč poceni in varno dovažali razne življenjske potrebščine in svoje pridelke odvažali drugam. Živ ostanek take plovbe so samo še naši splavarji, tako zvanih »šajk« pa tudi menda že pol stoletja ni več videti na Dravi. Tudi naš trg je svojo zibel iz zgornjih razlogov postavil ob Dravo in od tod dobil tudi ime, da je »Dravsko Središče«. Reke pa lahko postanejo tudi škodljive, ki se jih posamezni človek nikakor ne more zadostno ubraniti. Tako je tudi z Dravo in našo občino. Vsako leto svojeglavo spreminja svojo strugo, trga ob bregu žitna polja, po sredi pa nanaša prod za neštete otoke, ki silijo vodne množine v vedno rastočo širino. Komisijko je ugotovljeno, da je Drava skozi desetletja odnesla približno 280 ha rodne zemlje, v zadnjih dveh letih pa se je zarila

celih 100 m v najlepše travnike in njive ter se na ta način za celih 400 m približala železniški progi. V splošnem je ogroženih že 480 ha rodovitne zemlje. Strah pred to škodljivo je torej več ko upravičen, zato pa ni čuda, če so se v zadnjih dveh letih Središčani začeli tej divji nasilnici postavljati po robu. Izdatnejši korak v tej smeri so oškodovanci napravili šele leta 1938, ko je država ministrstvu za zgradbe dovolila 4 milijarde posojila. Okrajno poglavarstvo Maribor, levi breg, je že določilo in odposlalo posebno strokovno komisijo, ki je 30. in 31. avg. 1938 pregledala in ocenila vso škodo in nevarnost ter v tem smislu izdelala, oz. potrdila že predložene regulacijske načrte. Kredit v znesku 500.000 din se je tudi dovolil in z regulacijskim delom bi se že vsak čas moralo pričeti. Pa se ni. Omenimo naj še v tej zadevi, da se je prvo gibanje za ohranitev rodne zemlje že meseca januarja 1938 krepko zastavilo. Takrat se je namreč konstituiral pripravljalni odbor

Klečki

Prinašamo vedno najnovejše
v moški in damski modi

A. Hedžet, Maribor

Aleksandrova cesta št. 9

Perila

za ustanovitev »Vodne zadruge«, ki bi naj usmerila svoje delovanje po vzorcu slične in istoimenske zadruge v Frankovcih. Za predsednika je bil izvoljen g. Štamberger Ivan. On in drugi so pokazali obilo dobre volje. G. Štamberger pa je le prekmalu uvidel, da mlati z odborom samo prazno slamo, zato je odstopil. Nekaj pa so vendarle dosegli. V Ptuj je leta 1939 prišlo do neke »Terenske sekcije za regulacijo Drave«, ni pa hotelo iti dalje. Od posestnikov, ki so itak že utrpeli nepopravljivo škodo, se je naenkrat zahtevalo, da naj k skupnim regulacijskim stroškom s svoje strani še 12,78% prispevajo. Gospodarji pa so začeli računati in so izračunali, da bi s temi odstotki utrpeli še enkrat toliko škode, kakor so jo doživeli

že z izgubljenjo odplavljenjo zemljo. Že obljubljenih 500.000 din pa je nato nekje zaspalo.

POVIŠANJE CEN GOVEJI ŽIVINI ZA ITALIJO

Minister za trgovino in industrijo je odobril povišanje cene 0,50 din pri kg za vse vrste goveda za izvoz v Italijo, ki veljajo za izvozna dovoljenja, izdana začeniš z 29. julijem 1940. Ravnatelstvo za izvozno trgovino bo torej plačevalo izvoznikom za vole I. razreda 10,25 din franko Reka, kakor tudi stroške, ki znašajo 1,50 din pri kg. Izvoznik bo torej povprečno dobil za vole I. razreda 8,75 din franko nakladalna postaja.

Šah

Priznanje velemojstru dr. Milanu Vidmarju

Pred nedavnim je bil med drugimi zaslužnimi slovenskimi možmi izbran za člana Akademije znanosti in umetnosti tudi univ. prof. dr. Milan Vidmar, tehnični znanstvenik in strokovnjak in šahovski velemojster.

Tega imenovanja so se razveselili ter ga sprejeli z veliko radostjo zlasti slovenski šahisti. Z njim je dobil dr. Vidmar najvišje priznanje naroda, ki ga je postavil v krog »nesmrtnikov.« Za narod zaslužen in neprecenljive uspehe je akademik dr. Vidmar dosegel ne le na elektrotehničnem polju, kjer je ena izmed največjih svetovnih kapacitet, ne le na tehnično-filozofskem področju, ampak tudi na šahovnici kot mednarodni velemojster. S svojimi velikimi šahovskimi uspehi je čez ves svet ponesel ime svojega naroda, svoje domovine in svoje države. In le oni, ki ve, kako težko se je malemu narodu uveljaviti v velikem, tujem in bogatem svetu, ta bo znal pravilno oceniti zasluge dr. Vidmarja. Tu odloča samo kvaliteta, sila duha in znanja. In dr. Vidmar je v slovenskem narodu velika kvaliteta, ki nesporno zasluži najvišji naslov, ki mu ga je mogel narod dati.

Slovenski šahisti pa velemojstru in drž. prvaku k temu iskreno čestitajo!

Nacionalni turnir v Celju

Tik pred zaključkom lista smo dobili iz Zagreba listo igralcev, ki jih je poslovni odbor Jugoslov. šah. saveza izbral za 17. nacionalni turnir v Celju od 10. do 28. t. m. Dasi je bilo prvotno predvideno, da bo igralo samo 16 igralcev, je odbor vendar izbral 18 igralcev, da tako vsaj deloma zadovolji velikemu številu prijav. Izbrani pa so naslednji: 1. Vasilij Medan, 2. Voja Popović in 3. Brana Pavlović (Beograjski šah. klub), 4. Gjorgje Berner (SK »Cigorin«, Beograd), 5. Ljubiša Majstorović (Cačak), 6. Leopold Kon (Zemun), 7. Ivo Popović (Split), 8. Franjo Zuk (Sisak), 9. Milan Drašić (SK Grafičar, Zagreb), 10. Ivo Jerman, 11. Vladimir Gottlieb (ASK, Zagreb), 12. Marjan Mlinar, 13. Ivan Marek (Ljubljanski šah. klub), 14. Josip Sorli, 15. Jože Siška (Centralni SK, Ljubljana), 16. Andrija Mišura (SK »Vidmar«, Maribor), 17. Josip Grašar, 18. Viktor Šmigovec (Celjski šah. klub). — Kot

rezerve pa so določeni: 1. Branko Šavič (Zagreb), 2. Stojan Puc in 3. Levačič Stefan (Ljubljana).

Š. Berlin—Karlove Vary 7:3. V Karlovih Varyh je bil 30. junija odigran medmestni match, ki ga je berlinsko moštvo dobilo z visoko zmago. Na 1. šahovnici je berlinski prvak Palme izgubil proti Klementu.

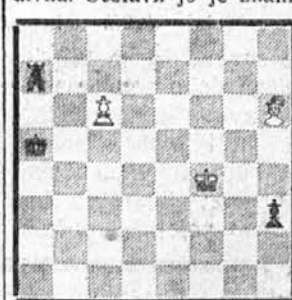
Š. Baku—Tiflis 11½:8½. V Baku je bila odigrana dvokrožna medmestna tekma na osmih šahovnicah. Na 1. šahovnici je V. Makagonov porazil Ebralidza 1½:½.

Š. Prvenstvo Tiflisa je osvojil Sišov, ki je dobil 10 točk od 14 možnih.

Š. V Berlinu je pred dnevi umrl znani nemški mojster in šahovski učitelj Willi Schlage. V turnirsko areno je prvič stopil na turnirju v Hamburgu 1910, naslov mojstra pa je osvojil na turnirju v Hamburgu 1921. Zadnja leta je bil šahovski učitelj v nemški šah. zvezi, v radiu pa je vodil tedensko šahovsko uro.

5. ŠAHOVSKI OREH

Tale mična študija vas bo brez dvoma zadržala. Sestavil jo je znani letonski komponist

Beli vleče in remizira

H. Mattison iz Rige. Beli: Kf4, Lh6 in kmet na c6. Črni: Ka6, Ta7 in kmet na h3. Beli na potezi remizira. Saj ni mogoče? Čim bi se beli kralj približal nevarnemu črnemu kmetu, bi poslegla vmes trdnja va ter zajela lovca. Potem črna zmagala seveda ni vač dvomljiva. V na videz izgubljeni poziciji pa ima beli vendarle fino ter skrito možnost, da se reši v remis. Poiščite jo ter pošljite rešitev s kuponom najkasneje do četrtega, 8. avgusta.

Rešitev 4. šahovskega oreha

Pravilna rešitev je skrita v petkratni možnosti žrtve trdnjave. Poglejte: 1. Kg4, e2 A) 2. Tc1+, Kd4 b) 3. Kf3, d2 4. Te4+, Kd3 5. Td4+, Kxd4 6. Kxe2, Kc3 7. Kd1, Kd3 in beli je v patu. 2. ... a) Kd5 3. Kf3, d2 4. Te5+ in remis. 2. ... b) Kb3 3. Kf3, d2 4. Tb1+, Kc2 5. Kxe2 remis. 1. ... A) d2 2. Kf3, Kd3 3. Ta1, e2 4. Ta3+, Kc2 5. Ta2+, Kc1 6. Ta1+, Kb2 7. Kxe2 in remis. Vseh rešitev je prejelo uredništvo 32, od tega 17 pravih. Pravilno so rešili: Hinko Spindel, Dolfe Ketiš, Boris Golež, Jež Marjo, vsi Maribor; Anton Jakolič, Studenci pri Mariboru; Lojze Zajc, Bruno Šinajdek, Jože Siška, vsi Ljubljana; Ivan Marek, Emil Csörgö, Slavko Cijan, vsi Celje; Jože Sacer, Sv. Marijeta niže Ptuj; Franjo Škarabot, Murska Sobota; Stanko Tomšič, Ormož; Ivan Limbeck, Domžale; Rudolf Kosi in Milovan Popović, oba Beograd.

Nagrado — roman Pije Baroja »Pot k popolnosti« — je žreb določil davčnemu uradniku Franju Škarabotu iz Mur. Sobote.

Kupon za šahovsko nagrado
»Večernik«, 3. avgusta 1940

Velika razprodaja,

ki traja samo še kratek čas, zato ne zamudite prilike, dokler zaloga še traja. 20-30% ceneje od znano nizke cene dobite samo v ...

Češkem magazinu

Maribor (pri glavni policiji)

Ženski kotiček

Ne misli, da si sama na svetu

Življenje je večna borba. Vsakdo hreni za tem, da se povzpne v gmotnem kakor tudi v družabnem življenju čim višje, ne glede na svojega bližnjega. Vsakemu je dana ista pravica za borbo po napredku. Razlika je le v tem, da ga močnejši in podjetnejši dosežajo v večji, slabotnejši v manjši meri. Človek, ki se preveč ozira na svoje soljudi, doseže le malo. Je že tako — na žalost!

S tem pa še ni rečeno, da je lahko človek brezobziren na celi črti, kakor da bi bil edino, ali pa vsaj izmed mnogih bitij prvo na svetu. Brezobzirnost pri stoterih malenkostih vsakdanjega življenja ne kaže več ono upravičeno borbo po napredku, ampak čisto navadno domišljijo, nestrpnost in nesramnost, če ne drugega, pa vsaj veliko nediscipliniranost.

Poglejmo samo v čakalnico zobozdravnika. Kadar koli stopiš v njo, je polna. Sedeš med čakajoče in čakaš, čakaš. Pa stopi v čakalnico dama, pogleda dva, trikrat nervozno po čakajočih in se zapelje naravnost v ordinacijo. Sama sebi se gotovo zdi preimennitna, da bi tam čakala

med navadnimi zemljani. Ali ni to nesramnost? Ako lahko tam čakajo gospe, ki jih kliče delo domov, bo lahko tudi milostiva, kateri se na prvi pogled vidi, da ne dela nič. — Kmalu za njo privihra dru-

ga, ki se je najavila po telefonu. Kako bi neki izgledalo, če bi se vsi najavili po telefonu, saj za 1 din si lahko privoščijo telefon tudi »navaden« človek. Nastala bi v ordinaciji prava revolucija.

Na žalost počenajo take stvari v prvi vrsti le ženske. Ni pa tako samo pri zobozdravniku, temveč marsikje: pri blagajnah na kolodvoru, v kinu, v trgovinah, na trgu in sploh povsod, kjer mora pokazati človek svojo vzgojo s tem, da počaka, da pride na vrsto.

Sonce, okna in zavese

Kadar izbiramo stanovanje vedno želimo, da dobimo južno, ali pa vsaj izhodno ali zahodno ležečo sobo, dočim se severno ležečih zelo izogibamo. Razumljivo je, da počnemo to radi sonca. Naša želja je, da bi vsaj del dneva pošiljalo sonce svoje blagodejne, oživljajoče in očiščujoče žarke v naše vsakdanje bivašče. Zato pa tudi gradijo stanovanjske hiše tako, da so sobe po možnosti obrnjene proti sončnim stranem, kuhinje in shrambe pa proti severu.

Sedaj pa druga plat tega vprašanja: Ako opazujemo ob sončnih dneh stanovanjske hiše, vidimo, da so na vseh oknih spuščene rolete ali zaprte polke vse do takrat, ko zgine sonce za obzorje. Sedaj se pa vprašajmo, čemu je bilo torej potrebno, da je soba obrnjena proti soncu? Zato, da potem preko celega dneva niti okna ne upamo odpreti? Odgovor je kratek: radi zaves. Sonce silno pokvari zavese, zato mora biti okno zamašeno, dokler sije sonce nanj. Tako soba z najkrajnjo lego ves dan ne okusi sonca. Zanj vedo le polke ali rolete, stene in zrak v sobi pa nič. Ali ni to nespametno? Zaradi zaves odpravimo od sebe dragocene sončne žarke. Ali bi ne bilo bolje, da bi za dobo sončne pripeke odrinili raje zavese in morebitne druge predmete, ki bi bili ob odprtem oknu izpostavljeni direktnim sončnim žarkom. To ni tako neizvedljivo, pa četudi bi morali za dobo poletnih sončnih

dni sneti zavese. Vse v sobi naj nam obseja sonce — najboljši razkuževalec.

Naravnost greh pa je, če zapirajo pot soncu tam, kjer nagibajo stanovanja k vlagi. Sonce, od sonca presušeni zrak in preprih so zdravniki takih stanovanj.

Kaj bi kuhala?

Ponedeljek:

Opoldne: 1. Paradižnikova juha 2. Telečja pečenka z opečenim krompirjem. 3. Solata.

Zvečer: Palačinke. Čaj.

Torek:

Opoldne: 1. Goveja juha s špinačnim ponvičnikom. 2. Govedina. 3. Cebulna omaka. 4. Krompirjeva kaša (pire).

Zvečer: Telečja obara. Zganci.

Sreda:

Opoldne: 1. Kašnata juha z zelenjavo. 2. Prašičja pljuča z rižem. Solata.

Zvečer: Krompir z gobami. Solata.

Četrtek:

Opoldne: 1. Zdrobova juha. 2. V telečji mrežici pečen rajželj. 3. Solata. 4. Kompot ali sadje.

Zvečer: Goveji možgani v kaši. Solata.

Petek:

Opoldne: 1. Krompirjeva juha. 2. Gorenjski krap s sirnatim nadevom. Solata.

Zvečer: Buča s paradižniki. Krompir.

Sobota:

Opoldne: 1. Prežganka. 2. Telečji prikriži. 3. Široki rezanci.

Zvečer: Praženi vampi.

Nedelja:

Opoldne: 1. Ragu juha. 2. Ocvrto piščice. 3. Dušen riž. 4. Mešana solata.

Zvečer: Jajca v solati. Kava.

Kašnata juha z zelenjavo. Zreži na debele rezance nekaj listov zelja in ohrovt, en koren, rumeno kolerabo, korenino peteršilja, če imaš listič karfijole, košček zelene in por. Vse skupaj stresi v lonec in zalij z 1½ l vode; ko je že na pol kuhano, prideni na kocke zrezan krompir. Deni v kozo za veliko žlico masti ali dve žlici olja in prideni nekoliko zrezane čebule. Ko se zarumeni, stresi v mast osminko litra oprane kaše in jo praži 2 minuti, nato stresi kuhano zelenjad z vodo vred v kašo in vse skupaj kuhaj še četrtr ure.

Zdrobova juha. Razgrej 5 dkg surovega masla, stresi vanj 5 dkg zdroba in mešaj, da se nekoliko zarumeni. V zarumenjeni zdrob prilivaj počasi 1½ l peteršiljeve med vednim mešanjem, da se ne napravijo štrukeljci. Tudi lahko pridenes tej juhi 1—2 žlici dušenih gob. Ali pa zmešaj zdrob z nekaj žlicami mrzle vode in ga stresi takoj med mešanjem v zavrelo govejo juho ter kuhaj 25 minut.

Špinačni ponvičnik za v juho. Mešaj za oreh sirovega masla in 1 rumenjak, prideni 4 v mleku napojene in ožete žemlje. Sneg enega beljaka in 3 žlice kuhane in sesekljane špinače. Osoli, zmešaj, stresi na pomazano pekačo in speci. Pečeni ponviček stresi na poševne kocke, jih stresi v čisto juho ter daj takoj na mizo.

Krompir z gobami. Operi 6—8 srednje debelih krompirjev, kuhane ocedi in olup. Posebej duši s surovim maslom ali mastjo nekoliko drobno zrezane čebule in zelenega peteršilja ter 3—4 pesti opranih in ožetih gob. Namaži primerno kozo s surovim maslom in naloži vanjo vrsto na listke zrezanega krompirja, ki ga nekoliko posoli; na krompir devaj dušene gobe in na te zopet krompir, ki ga zopet posoli. V lončku zmešaj četrtr litra mrzlega mleka z 1 jajcem, vlij to na vloženi krompir, potresi po vrhu s parmezanskim sirom in polij za raztopljenim surovim maslom ali mastjo. Krompir postavi za četrtr ure v pečico.

Buča kot prikuha. Olupi mlado zeleno bučo, jo zribaj kakor kislno repo, stresi v skledo, posoli in prideni 2 žlici kisa. Pokrij in premešaj; tako naj stoji 1 uro; napravi bledorumeni prežganje iz žlice moke in žlice masti, ki si mu pridala nekoliko drobno zrezane čebule. Prideni ožete buče in počasi duši; čez nekaj časa prilij zajemalko tople vode, in ko buče nekaj časa vro, jih postavi kot prikuho na mizo.

Buča s paradižniki. Pripravi vse kakor za navadne buče, le da pridenes potem, ko si bučo dušila, 2—3 kuhane in pretlačene para-

Lasje v poletju mnogo trpe

Če bi hotel današnji ženski svet imeti tako dolge lase, kakor so jih imele v mladosti, letih naše matere in babice, a bi počenjal z lasmi vsa ta sodobna grozodejstva, bi pač zastoj čakal, da bi kam zrastle. Ker pa si lase sproti režemo, niti ne opazimo, da sploh v rasti normalno ne napredujejo; ker jih preveč mučimo in z njimi pregrdo postopamo. Najraznovrstnejše ondulacije hitijo preko las, jih izmozgavajo, sušijo in vsestransko uničijo ter motijo v rasti. Ne trpijo pa samo lasje, trpi tudi lasišče.

Posebne neugodju so izpostavljeni lasje v poletju. Dočim posvečamo koži pri sončenju največjo pažnjo, ker pač vemo, da bi v nasprotnem slučaju zelo trpeli, so lasje brez nadaljnega izpostavljeni vro-

dižnike; ko še nekaj časa vre, prideni še 1—2 žlici kisle smetane in prevri.

V telečji mrežici pečen rajželj. Kuhan rajželj drobno sesekljaj, zreži 4—5 žemelj na majhne kocke in jih polij v skledi z osminko litra mrzlega mleka, v katerem si razmotala 2 jajci. Prideni drobno zrezano in v masti precvrto čebulo, žlico drobno zrezanega zelenega peteršilja, osoli in vse skupaj dobro zmešaj, zašij v telečjo mrežico, ki ne sme biti preveč polna in peci eno uro. Postavi jed s solato na mizo.

Goveji možgani v kaši. Razgrej v koki žlico masti, v vročo mast stresi nekoliko drobno zrezane čebule, in ko se ta nekoliko zarumeni, prideni četrtr litra oprane kaše, dobro premešaj in prilij 1½ l vode ali juhe; ko je kaša na pol kuhana, prideni četrtr kilograma za prst debelih koscev osnaženih možganov. Ko kaša še četrtr ure vre, jo naloži v skledo in potresi za nastrganim bohinjiskim sirom. Tudi iz prašičjih, telečjih ali kostrunovih možganov lahko pripraviš to jed.

Praženi vampi. Zreži na rezance 1½ kg kuhanih vampov, debel olupljen krompir in polovico stare žemlje. Razgrej v koki žlico masti, v razgredo deni strok drobno sesekljane česna in pol čebule, žlico drobno zrezanega zelenega peteršilja in žlico dobro sesekljane slanice; ko se ta nekoliko prevre, prideni vampe, kruh, krompir, velik ščep popra, soli in 2 žlici juhe. Pokrij in duši, večkrat premešaj, da se ne primsodi, in prilij še kako žlico juhe. Ko je krompir mehak, vse narahlo premešaj, stresi v skledo in potresi z nastrganim bohinjiskim sirom.

Ocvrt rajželj z jajci. Kuhan rajželj razreži na mezinice dolge kose. V koki razgrej za polovico rajželja veliko žlico masti ter stresi vanjo nekaj koscev čebule; ko prav malo zarumeni, prideni rajželj in mešaj, da se nekoliko popraži; osoli in potresi s poprom (za noževno konico), prideni 3 raztepena jajca in še mešaj, da jajca zakrknajo. Postavi s kruhom ali polento na mizo.

Čim sončnim žarkom na milost in nemilost. Lasje z lasiščem vred se posuše do skrajnosti. Po večkrat na dan jih pri kopanju zmočimo, nato pa zopet posušimo in belimo kot kakšno domačo platno. Kar pa ne opravi vodo in sonce, to uničijo na laseh še razne ondulacije. Vrhove las nam frizerka sicer tu in tam poškrpi s kakšnim oljem, to pa je navadno vse, kar dožive lasje v poletju dobrega. Lasje postanejo grdi, trdi, suhi, lisasti in brez sijaja.

Katera ravna z lasmi tako (in takih je mnogo), se ne sme razburjati nad posledicami. Lase je treba zlasti poleti dnevno krtačiti, in sicer prav do lasišča. Namažati jih moramo vsaj vsak drugi ali tretji dan s tekočo briljantno, ne smemo pa jih dnevno večkrat zmakati. Tudi suncu ne smejo biti ves dan izpostavljeni.

Sergiusz Plasecki

★ LJUBLJENEC ZVEZD

64 Roman iz tihotapskega življenja na bivši poljsko-ruski meji

Saša se je ustavil tik ob razsvetljenem oknu. Postavil sem se za njim. Skozi okno sem videl v veliko izbo. Ob steni je bilo leseno ležišče in na njem nekaj rdečih armejev. Prav gotovo so spali. Ob oknu je bila miza. Po njej so bili razmetani razni papirji. Na mizi je gorela velika svetilka.

Sredi izbe je stal postaven rdečearmejec ter več vojakov, ki so sedeli na klopi ob steni, nekaj živahno pripovedoval. Vidim, kako so vsi dobre volje, smejijo se in krohočejo na vse pretege.

Saša je počasi dvignil samokres. Prvi hip sem mislil, da namerava streljati skozi okno na vojake, a sem ugotovil, da meri v svetilko.

Postavni rdečearmejec pripoveduje dalje, maha z rokami, zavija z očmi in se smeji. Potem se prestopi nekaj korakov ter pripoveduje tako glasno, da razločim posamezne besede.

V izbi je nastal še hujši krohot. V tem hipu Saša sproži. Tresk, žvenket stekla — in izba tone v temi. Nekaj trenutkov je nastala v izbi popolna tišina, nato pa se jamejo oglašati posamezni vojaki ter kričati na vse grlo:

— Kateri vrag?... Kateri lump nam je razbil svetilko?

Slišimo cepet nog. Slednjič zabliška svetilka.

— Nekdo je streljal skozi okno! — kriči nekdo v izbi.

Lagodno smo se umaknili v gozd. Saša se tiho smeji. Srečno smo se vrnili v skrivališče. To je bila naša zadnja pot s saharinom. Čez mejo smo pretihotapili celo zalogo, ki smo jo z vozom pripeljali iz mesta. Na zadnji poti čez mejo nama je Saša dejal:

— No, brata, jutri pojdemo v Rubeževiče! Nekoliko se moramo razvedriti. Potlej pa opravimo še neko zadevo. Zima je pred vrati.

Danes pa smo imeli že od vsega začetka težave. Saša je to predvideval, zato smo odrinili že tako zgodaj. Z nogami smo brodili po blatu, ponekod madlone do kolen. Tam, kjer so bile pred nekaj dnevi kaluže, so danes cela jezercja, kjer so bili studenci, so danes deroči potoki. Oster mrzel veter pa nas bije v oči.

Najhujša pa je — luma. Jasno sveti, prodorno, kot bi se zvezala z zelenimi. Na nas razliva povodenj svetlobe, vsakdo nas more opaziti.

Dolgo stojimo na robu gozda. Pred

nam je prostrano polje, sredi katerega teče meja. Krenemo mimo močvar. Skačemo s krtine na krtino ter le polagoma napredujemo.

Skoraj do pasu sem premočen in blaten. In strahovito mi je vroče. Slednjič smo prešli mejo ter hitimo dalje. Saša pospešuje hojo, čedalje hitreje stopamo. Čudim se, in ne da bi se kamor koli ozrl, hitim za Živicem. Nenadoma je zadaj zagrmel strel iz karabinke. Zdi se mi, da iz precejšnje daljave.

Okoli nas čedalje gosteje žvižgajo kroglice. Ozrem se. Za nami vidim bežeče postavice. Menda jih je več ko deset. Razširili so se v širok pas. — Kje se jih je toliko vzelo? — si mislim in hitim za tovarišema.

Položaj je težak. Umakniti se ni mogoče. Do najbližjega gozda na vzhodu pa je več ko pet kilometrov. Sicer so blizu redke hoste in grmovje, toda te nas ne morejo skriti pred zasledovalci.

Saša zavije proti jugovzhodu. Skoraj tečemo. Za nami neprestano grmi iz karabink. Na srečo nikogar ne zadene. Pri tekli smo do košatega grmovja. Ustavimo se. Saša nama veli:

— Pustita jih bliže! Potem streljajta! Čakamo, klečeč skriti v gostem grmovju. Samokrese imamo napete, pripravljeno zalogo nabojev. Zasledovalci so čedalje bliže. Sedaj že jasno vidim sive postavice. Kraje dolgih plaščev imajo zatakneje za pasovi, da bi jih ne ovirali pri teku. V mesečini se stelika orožje.

Že čujem prodoren glas:

— Desno krilo bolj naprej!

— Potisnili bi nas radi v močvirje! — uvažujem in zrem predse. Blizu so že. Morda petdeset korakov od nas.

Pogledam ga in vidim, da ima na laketi leve roke naslonjen samokres. Meri na desno. Pogledam še Živica. Ta meri v sredo. Jaz namerim na levo krilo. Zdi se mi, da pluje vrsta sivih postav proti nam na mesečini.

Ta hip je z desne zagrmel strel iz Sašinega samokresa. Natančno merim na postavice, bežeče proti nam, ter pričem streljati. Izstrelil sem že deset nabojev ter porinem v samokres novo vrsto nabojev. Saša in Živica streljata brez prestanka. Vrsta napadalcev se je zlomila ter se ustavlja. Začul sem povelje: — Na zemljo!

Sive postavice izginjajo. Iz karabink pa se vsuje ploha strelcev. Mi pa medtem stečemo na drugo mesto. Skokoma preletimo šotorišče in pas mahu. Za nami pa grmijo karabinke.

Kot prikazni se potem vlečemo skozi morje mesečine. Polagoma ginejo za nami streli.

— Za nami ne pojdejo! Prepričali so se, da nismo zver, ki bi jo mogli z lahkoto zajeti!

Zdaj brodim po mahovju. Pod nogami, ki se globoko vdirajo v razmočeno mahovje, cvrči voda. Čez dve uri skrajno naporne hoje po močvirnatem mahovju smo dosegli trdna tla. Pred nami je temna stena širokega gozda. Saša pa z bliskajočimi očmi kaže na močvirnato mahovje, ki smo ga prehodili:

(Dalje.)

Slovenska Štajerska in nje narodnostni obraz

Ivo Lapajne / Po izkazu državne statistike je bilo 1931 na Slovenskem Štajerskem 566.219 Slovencev, 11.995 Nemcev naših in 2816 Nemcev tujih državljanov - Narodnostno odstotno razmerje v treh avtonomnih mestih in na deželi

Slovenska zemlja, zarezana po mejah na zemljepisno, jezikovno, gospodarsko, prometno-politično in celo klimatično važnem področju Evrope je bila že od nekdaj torišče narodnostnih in znanstvenih trenj. Prislonežena na razčlenjene vzhodne ogrance Alp, odrezana na jugozahodu po obali Jadrana in Furlanski mižini, odprta po ravninah in rečnih dolinah na vzhod in jugovzhod je nudila še pred prihodom naših dedov široka vrata narodom, ki so hiteli na toplejši jug. In ko se je naš človek zasidral pod vročjem gorā, v daleč bolj razsežnem prostoru globoko v naročje Alp in na panonske ravnine, je prihajal s pritiskom od zmag vedno bolj do veljave izrek, da je šibkejšemu težko braniti grudo, če nima na njej sklenjenih selišč.

Kako so se krčile meje

Ko je bila stara Karantanija še zibel Slovenije in je beseda panonskih Slovencev odmevala okrog Blatnega jezera, je merila posest naših prednikov med Donavo in Jadranom blizu 70.000 km² zemlje. Preredki so pa bili v njej zaselki, da bi mogli uspešno kljubovati sil, ki je v teku stoletij premaknila naše meje na severu in vzhodu v sedanjih etnografski okvir. Le na hrvatski in italijanski strani smo Slovenci ohranili staro jezikovno mejo ter dočakali svobodo na prostoru 23.000 km² etnične zemlje, na kateri biva blizu 1.800.000 Slovencev.

Osvobojenje in soglasna volja Južnih Slovanov stare habsburške monarhije, združiti se z brati Hrvati in Srbi v svobodni Jugoslaviji, je rešila novi domovini 15.809 km² ali 61% naše zemlje. Na tej grudi je bivalo 1931 1.078.000 ali 68,5% vseh Slovencev. V Italiji je 5995 km² etnografskega ozemlja s 420.000 Slovenci (24,8%), v Nemčiji biva še 90.000 ali 6,0%, na Madžarskem 11.000 (0,6%) rojakov.

V stari monarhiji upravno in politično razkosana Slovenija je imela zemljepisne in gospodarske posebnosti, ki so ostale svojstvene do naših dni. Priroda je odmerila ljudem življenje, dala jim je povsod okvir, v katerem si služijo svoj kruh. Vse pa veže materina beseda in prometne silnice, ki odpirajo tako Celovško, kakor Celjsko in Ljubljansko kotlino po železnih magistralah svetu. Na Jadran, v Panonsko nižavje in na hrvatsko stran stikajo železnice in reke slovenski svet s sosedstvom, vanj se stekajo tokovi zunanega sveta in kličejo vedno bolj narod k budnosti in napredku.

Slovenija to in onstran Save

Bivša spodnja Štajerska odnosno štajerski del Slovenije je tipičen primer prostora, kjer se je slovenski kmet, delavec in meščan tesno navezal na okolico. Vinorodne gorice, plodne ravnine, globoki rovi in temni gozdovi so izoblikovali našega viničarja, poljedelca, rudarja in splavarja. Med pesmijo žetve, mlačve in klopota se vpleta ponos naše zemlje, planinska in kopalniška zavetja, ki nudijo oddiha željnim ljudem. Tod veže poljane, prijazne gorice z vinogradi, mesta z industrijo in rudniki železna kača, od tod se spuščajo na splavih po rekah globoko v državo mogočni skladi lesa.

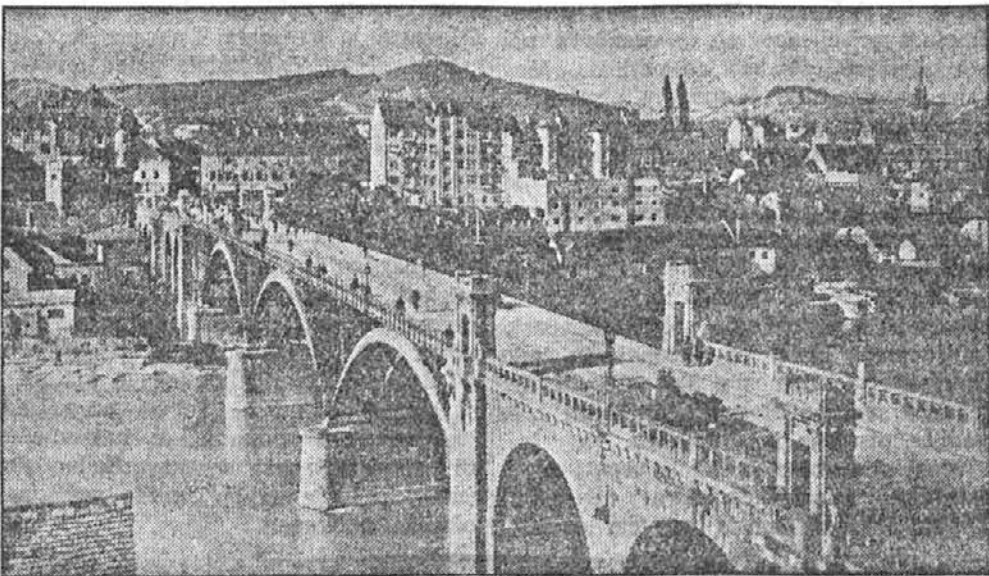
Štajerska Slovenija zavzema 14 izmed 25 okrajev dravske banovine. Ima tri

Bogatejši so pač in večji drugi narodi, bogatejši so njih jeziki, toda beseda slovenska je beseda praznika, petja in vriskanja! Iz zemlje same zveni kakor velikonočno potrkanje — in zvezde pojo, kadar se na svoji svetli poti ustavijo ter se ozro na čudežno deželo pod seboj...

*

Tisoč let krvaviš, izkrvavel nisi! Narod mehkuznež bi dušo izdihnil in še sveče bi mu ne žgali, še blji bi mu ne peli! Ti pa, tisočkrat ranjen, v trpljenju utrjen, komaj zmaješ z rameni pod sovražno pestjo in praviš: Ta burka je stara že tisoč let!

IVAN CANKAR

Pogled na dravski most in Maribor

avtonomna mesta s skupno površino 7454,04 km². Tvori 47,1% vse površine Slovenije, je tedaj po obsegu nekaj manjša od dela onstran Save, ima pa več, 55,5% vseh prebivalcev Slovenije. Na kranjski strani biva na vsakem km² povprečno 60,7, na štajerski pa 85,3 ljudi. Štajerska ima najmanjši okraj Laško, ki meri 309,58 km², Kranjska pa največji srez Radovljico 3095 km².

Kakor vsa Slovenija spada tudi nje štajerski del med narodnostno visoko pozitivne, čiste pokrajine Evrope. To se pravi, narod, ki prebiva tod, ima v svoji zgodovini osnovo, ki mu daje neoporečno zgodovinsko pravo do svobodne posesti. Saj je bila zemlja, na kateri biva, nekoč daleč bolj razsežna, avtohtono prebivalstvo nima penetracije. Bivalo je tod že od pred tisočletjem, imelo ni druge ekspanzivnosti, ker se je pod silo razmer moralo še utesniti. Element narodnega sožitja je tedaj tradicionalna stabilnost, ki ne spada v vrste gibanj mobilnega preseljevanja ljudstev. Tako je Slovenija, tudi nje severovzhodni del, za proučevalce etnografskih prilik narodnostno čisto ozemlje. V njej biva po štetju 1931 94,18% Slovencev, 2,11% Srbov in Hrvatov, 0,35% Čehov in ostalih Slovanov, 2,53% Nemcev, 0,7% Madžarov in 0,04% Italijanov.

Kaj pravi statistika

Nas predvsem zanima narodnostno stanje na severovzhodu Slovenije, ki je bil večkrat torišče znanstveno realnih, pa tudi tendenčnih razprav. Po štetju 1931 je bilo na Slovenskem Štajerskem mimo Madžarov in drugih redkih pripadnikov 566.219 Slovencev, 11.995 Nemcev naših državljanov in 2816 Nemcev tujih državljanov. V treh avtonomnih mestih Mariboru, Celju in Ptujju je bivalo 49.176 Slovencev ter 3091 Nemcev. Slovenski bilo večkrat torišče znanstveno realnih, meščanov.

Še zanimivejši je primer na slovenještajerskem podeželju. Tu je bilo mimo drugih narodnosti 517.943 Slovencev in 8014 Nemcev naših državljanov. Slovenci so tvorili 99,5%, Nemci 0,5% vsega prebivalstva. Kakšno je narodnostno razmerje med prvimi in drugimi v občinah, navaja tabela. V poštve so vzete le one občine, kjer je bivalo nad 25 Nemcev, naših državljanov, ostale občine so vštete na kraju za ves okraj skupaj. Zaradi pregleda je navedeno tudi število ostalih Slovanov v posameznih krajih, posebej Nemci-domačini in Nemci tuji državljani. Na kraju je odstotno razmerje Nemcev domačinov skupaj s tujimi državljani v primerjavi z izključno le slovenskim življenjem, brez ostalega prebivalstva. (Glej pregledno tabelo v zadnji koloni!)

Nekaj številčne analize

Številke, povzete iz podatkov Držav. statističnega urada, nudijo zanimiv pregled. Slovenski element je brez dvoma absolutno in daleč v ospredju. Edina izjema je apaška občina, kjer so sicer Slovenci v primeri z Nemci-domačini tudi v večini. Ker smo pa s praktičnega zornišča združili pri seštevanju odstotnega količnika z domačini tudi Nemce, tuje državljane, ki so tedaj bivali na naših tleh, presega v tej osamljeni občini količnik nad 100%. V ostalem kaže slika vsega ljutomerskega okraja s odstotkom 8,40% nemškega življa o pravem stanju na tem delu ob meji. Odstotni količnik Nemcev domačinov prihaja do malo vidnejšega izraza le še v občinah Puconcih, Selu, Velki, Sv. Ani in Marenbergu, je pa tudi tu številčno razmerje narodnosti daleč vsaksebi. V okrajih Brežice, Celje, Lendava, Ptuj, Slovenjgradec, Gornji grad, Laško in Šmarje ne doseže manjši živelj je tvoril 93,8%, nemški pa 6,2% bivalstva. Obmejni okraji Dravograd, Maribor desni breg, Ljutomer in Murska Sobota beležijo 3,3, 3,2, 8,40 in 2,8% tujerodnih prebivalcev v primeri s Slovenci.

Tabelarni pregled nudi že na prvi pogled pojasnilo, kje je bil neslovenski element najbolj zasidran. V vsej Sloveniji je bilo 1931 28.998 Nemcev, od tega 24.775 domačinov, 4223 tujih državljanov. Na kranjski del je odpadlo 15.811, na štajerski pa 13.187 ali 47,6% vseh Nemcev. V treh avtonomnih mestih Štajerske je bilo skupaj 4066 Nemcev, v Ljubljani 1930, Ptuj, Celje, in Maribor so šteli 27,8% vseh Nemcev na Štajerskem. Ljubljana le 10,5% onih na kranjski strani.

Posebnosti Prekmurja

Druga narodnostna posebnost Slovenske Štajerske, ki pa tudi ostaja daleč za prevladujočim slovenskim življenjem, so Madžari. V vsej Sloveniji biva 7961 Madžarov, od teh jih je 7465 naših državljanov. Na lendavski okraj odpade 5336 ali 71,4% vseh naših Madžarov. Absolutne večine med prebivalstvom nimajo v nobeni občini. V Orešju je največ 1499 Madžarov, Slovencev pa 1356. Upoštevajoč ostale Slovence, ki jih je bilo v občini 262, prevladuje tudi tu slovenski življenj. V soboškem okraju so našeli 1849 Madžarov, tvorijo tedaj le 3,8% tamkajšnjih Slovencev.

Prekmurje ima za Slovenijo še eno posebnost: v mursko-soboškem okraju biva 21.806 protestantov ali 88,0% vseh luteranov v Sloveniji. V soboškem okraju biva tudi 28,0% vseh Židov Slovenije, Murska Sobota ima relativno največ, 159 Židov.

	Sloveni	ostali Slovani	Nemci naši državljani	Nemci tuji državljani	Odstotek Nemcev do Slovencev
BREŽICE					
Brežice	3.121	96	37	14	1,03
ves okraj	38.636	518	122	62	0,4
CELJE					
Teharje	4.346	22	48	25	1,6
ves okraj	49.609	189	249	115	0,7
MESTO CELJE					
Mesto Celje	15.482	783	483	165	4,1
DRAVOGRAD					
Črna	4.120	8	48	4	1,6
Dravograd	4.148	21	54	17	1,7
Guštanj	3.051	14	83	58	4,4
Marenberg	1.840	18	231	42	14,8
Muta	2.459	6	178	26	8,2
Prevalje	4.620	29	69	36	2,2
Vuzenica	2.840	6	68	9	2,7
ves okraj	31.886	153	834	223	3,2
GORNJI GRAD					
ves okraj	17.524	22	22	7	0,6
KONJICE					
Loče	3.687	38	28	6	0,9
Konjice	6.132	75	152	28	2,9
Vitanje	3.157	21	38	8	1,4
ves okraj	21.006	156	256	52	1,4
LAŠKO					
Hrastnik	6.780	117	61	19	1,1
Laško	4.552	35	26	1	0,5
Loka	3.452	82	36	11	1,3
Trbovlje	13.132	108	71	18	0,6
ves okraj	35.564	361	204	66	0,7
LENDAVA					
Lendava	2.283	186	29	17	2,0
ves okraj	31.737	574	60	26	0,2
LJUTOMER					
Apče	2.410	5	2306	224	104,0
Gor. Radgona	4.716	23	67	35	2,1
Ljutomer	5.407	53	27	11	0,7
ves okraj	32.126	6441	2433	288	8,4
MARIBOR, desni breg					
Hoče	3.735	56	28	23	1,3
Limbuš	2.225	18	31	17	2,1
Pobrežje	6.423	107	150	83	3,6
Poljane	3.218	44	57	8	2,0
Radvanje	1.901	49	46	9	2,8
Ruše	3.104	42	51	51	3,2
St. Bistrica	5.267	181	68	30	1,8
Studenci	4.128	87	79	30	2,6
Sv. Lovr. n/P	2.794	14	65	13	2,8
ves okraj	52.952	710	676	315	1,8
MARIBOR, levi breg					
Kamnica	2.677	30	48	22	2,6
Košaki	5.565	154	213	73	5,1
Pesnica	968	76	36	4	4,1
Sv. Ana Sl. g.	2.223	18	246	26	11,6
St. Ilj	3.337	96	171	135	9,1
Velka	2.789	26	424	52	17,0
ves okraj	51.465	811	1252	429	3,2
MESTO MARIBOR					
Mesto Maribor	27.994	2075	2074	667	9,7
MURSKA SOBOTA					
Kuzma	2.837	2	41	2	1,5
Sobota okol.	3.181	119	45	26	1,7
Puconci	3.169	6	397	19	11,8
Selo	2.800	4	805	22	29,5
ves okraj	48.732	190	1312	91	2,8
PTUJ					
Ormož	3.003	205	49	12	2,0
ves okraj	67.660	1030	192	73	0,3
MESTO PTUJ					
Mesto Ptuj	5.700	425	534	143	10,1
SLOVENJGRAD					
Slovenjgradec	4.001	31	110	27	3,4
Šoštanj	3.980	27	36	14	1,2
ves okraj	28.282	232	194	60	0,8
ŠMARJE					
Rog. Slatina	4.354	145	41	15	1,2
Rogatec	3.212	154	84	2	2,6
ves okraj	40.764	779	198	34	0,5

Slovenska Kalvarija

Problem slovenještajerske zemlje je najbolj prikazan v okviru dela in naporov pokojnega našega zgodovinarja, prelata dr. Frana Kovačiča. Banovinski arhivar prof. Franjo Baš je v »Časopisu za zgodovino in narodopisje« (34. zvezek), prikazal pred in povojno narodnostno delo pokojnega prelata v krepko zajeti vsebini, iz katere posnemamo naslednje odstavke:

»Pokojni dr. Kovačič je zavrnil nazaranje, da je Maribor nastal kot ustanovitev na zeleni trati. Mesto se je razvilo iz prvotnega vaškega selišča. Poudaril je, da tudi iz imen mariborskega meščanstva ni upravičeno sklepati na nemški značaj mesta. Po svojem izvoru je prebivalstvo Maribora v veliki meri slovensko. Maribor je v kulturnem oziru izra-

Slovenski severovzhod v književnosti in založništvu

Radivoj Rehar

Slovenski severovzhod z bivšo Spodnjo štajersko in Prekmurjem je stopil v slovensko književnost sicer že zgodaj, vendar ni dal v tisti prvi dobi pomembnejših pisateljev, kakor tudi ne pesnikov. Pri polaganju temeljev slovenske književnosti za časa Trubarja neposredno ni sodeloval. Nabožno slovstvo, ki se je v Prekmurju samostojno razvijalo, se je omejevalo na domače prekmursko narečje. Tudi pozneje, vse do osvobojenja, Prekmurje še ni bilo vključeno v slovensko književno skupnost. Štajerski pesniki in pisatelji prve polovice prejšnjega stoletja, na čelu s Stankom Vrazom, so pomembnejši po svojih idejnih prizadevanjih, kakor po kvaliteti svojih del. Stanko Vraz sam je pa predvsem hrvaški pesnik.

V slovenskem leposlovju večje pomembnosti so se pričeli uveljavljati Slovenci Spodnjega štajerskega po Antonu Martinu Slomšku šele v drugi polovici devetnajstega stoletja, posebno intenzivno pa komaj v našem stoletju in po osvobojenju. Med prve in najpomembnejše spada naš največji epski pesnik Anton Aškerc. Drugi, ki si je pridobil v našem slovstvu trajno mesto, je pesnik in pisatelj Ksaver Meško. Meško je predvsem pisatelj, a je v popolnem nasprotju s pesnikom Aškercem, tudi kot prozaist lirik, kar je zanimiv in izjemen pojav. Malo pozneje nam je dalo to ozemlje pisatelja Vladimira Levstika, pesnika, pisatelja in dramatika Antona Novačana in pesnika Janka Glaserja. Med pesnicami se je pojavila že prej Ljudmila Poljančeva, ki je pa zgodaj utihnila.

Novejša, povojna doba, nam je dala v leposlovju lepo število pomembnih književnikov, katerim so se pridružili še mnogi, ki niso bili sicer tu rojeni, ki so pa tu ustvarjali ali še ustvarjajo. Na prvem mestu je treba omeniti med zadnjimi pesniki Rudolfa Maistra, ki je spesnil svoje najlepše pesmi v Mariboru in jih tudi snovno zajel iz tukajšnje naše zemlje. Med tu rojenimi domačini pripadajo prvim utiralcem poti v književnosti po vojni pisatelji Makso Snuderl, Franjo Roš in Gustav Šilih. Nato se je pojavila vrsta mlajših in najmlajših, združenih v novem realizmu in pretežno ruralizmu. Na čelu so Prekmurec Miško Kranjec, Mežičan Prežihov Voranc in Anton Ingolič, vsi trije romanopisci in novelisti, vsi tudi močno plodoviti. Dalje je treba ob njih omeniti Ivana Potrča, Antona Kerenčiča in še nekatere najmlajše. Naše ozemlje je dalo nadalje našega najpomembnejšega dramatika mlajše generacije, Bratka Krefta, pisca biografskih romanov Antona Slodnjaka, pisateljico Ljubo Prenerjevo, pesnika Eda Kocbeka, pisatelja Stanka

Cajnkarija, pesnika Jerna Ledino ter vrsto mlajših Prekmurcev in Štajercev.

Med onimi, ki jih sicer ni dalo to ozemlje, ki pa so se po osvobojenju sem priselili in tudi stalno ali začasno delovali, je treba poleg že omenjenega Rudolfa Maistra imenovati pisatelja Iva Šorlija, pesnika in pisatelja Cvetka Golarja, pesnika in pisatelja Ivana Dornika, pesnika in pisatelja Alojzija Remca in pesnika Janka Samca, s katerimi pa njihova vrsta še ni izčrpana. Mnogi izmed domačinov in priseljencev so se uveljavili tudi kot mladinski pisatelji ali pesniki. Med samo mladinskimi pesniki in pisatelji s tega ozemlja pa sta v prvi vrsti vredna omenbe Danilo Gorinšek in Anica Černejeva.

Iz tega pregleda, ki seveda nima namena prikazati vseh književnikov s tega ozemlja ali na tem ozemlju živčih, je vendar že mogoče spoznati, da je zavzel slovenski severovzhod v splošni slovenski književnosti, zlasti po osvobojenju, zelo častno in vidno mesto. To naše ozemlje je dalo sodobni slovenski literaturi celo vodilne pisatelje in dramatike.

Manj pomemben je bil slovenski severovzhod v založniškem oziru. Čeprav so dobila nekatera mesta na tem ozemlju

že zgodaj svoje tiskarne in knjigarne, se sistematično slovensko založništvo nikjer ni moglo razviti niti v predvojni niti v povojni dobi. Izšle so v Mariboru, Celju in Ptujju samo posamezne knjige, založene brez sistema, po naključju in po priljubljenosti. Izjemo predstavlja v tem oziru edino Družba sv. Mohorja, ki se je po nesrečnem plebiscitu preselila najprej na Prevalje, nato pa za stalno v Celje. Toda tudi to podjetje smo dobili na to ozemlje le po naključju. Večjo založniško delavnost je pokazala Tiskarna sv. Cirila v Mariboru, ki je izdala poleg drugega tudi nekaj leposlovnih knjig. Druge založbe, ki so hotele izpolniti to vrzel, niso uspeli. V zadnjih par letih je založniško delovanje sploh prenehalo.

Poizkusi, da bi dobilo to ozemlje svojo književno revijo, so ostali tudi samo poizkusi. Šele zadnja tri leta izhaja s poizkusi Mariborske tiskarne mesečnik »Obzorja« kot glasilo Umetniškega kluba v Mariboru in Celjskega kulturnega tedna, v Murski Soboti pa »Mladi Prekmurec«. Verjetno je, da tudi v bližnji bodočnosti naše severovzhodno slovensko ozemlje ne bo razvilo večje založniške aktivnosti.

Slovenski Štajer

v luči umetnostne zgodovine

Prof. dr. Fran Šijanec

Med osnovnimi opažanji, na katera naleti zgodovinar tekom ugotavljanja splošnih razvojnih pogojev slovenske politične in kulturne zgodovine, so prvenstveno važne ugotovitve, ki se nanašajo na konstantno delujoče čimtelje prometno in historično geografskega pomena našega ozemlja. V mislih imamo velikost in lego Slovenije, njeno oblikovitost in razčlenjenost, predvsem pa notranje in zunanje komunikacijske možnosti, tako celote, kot tudi posameznih pokrajinskih delov. Etnografija in umetnostna zgodovina prihajata končno vsaka po svojem lastnem gradivu do enakih zaključkov, da je namreč na prehodu in stikališču treh zemljepisnih, narodopisnih in kulturno-zgodovinskih enot odmerjena sleherni slovenski pokrajini njena posebna funkcija: alpsko-predalpski pas gorskih kotlin, ki je najpomembnejši, posreduje na severu v nemški sosesčini, panonsko-nižinski pas se široko odpira na slovenski vzhod in jugovzhod, južni, kraško-jadranski pas pa veže na suhem balkanski in apeniški polotok ob Tržaškem in Kvarnerskem zalivu. Na severovzhodu Slovenije je slovenjštajerska pokrajina izrazito prehodno ozemlje, kjer se znižujejo vzhodnoalpski obronki v hribovju in gričevju predalpskih tal, obdajajočih doljenmursko in prekmursko ravan. Ob najvažnejši prometni poti tega ozemlja, to je ob Dravi, prihajajoči iz tirolskega in koroškega osrčja Alp, sta nastala Maribor in Ptuj, dvoje gospodarskih in političnih središč štajerskega

Podravja. Celjska kotlina s Celjem in številnimi prehodi med Pohorjem, Dravskim poljem, rogaškošmarskim-kožjanskim okrajem, posavskim hribovjem in Savinjskimi planinami do Karavank je spojena ob Savinji navzdol s Posavjem in Savo, kjer je tekla le politično-upravna meja obeh vojvodin, ne pa kulturna in narodnostna. Hriboviti in razkosani svet med obrobniimi točkami Brežice, Krško, Gornji Grad, Slovenjgradec, slemena Kobanskega (Kozjaka), Slovenskih goric in Haloz ter številne soteske, doline in polja — tja do panonskega nižavja — tako slikovito pestra in bogato razčlenjena pokrajina, bolj raztegnjena kot uravnovežena v svojem prostoru, je bila vrh vsega še — in morda prav zaradi takega značaja — vključena že v srednjem veku upravni enoti, ki je bila najvzhodnejša vojvodina habsburške kronске vladavine in ki si je izbrala za svoje politično središče srednještajerski nemški Gradec. Dinastično-politični momenti so za stoletja priklenili slovenjštajersko ozemlje tujemu političnemu in kulturnemu področju ter ga podredili nalogam in interesom nemškega fevdalnega plemstva. Štajerska je imela v sebi premalo pogojev za nastanek enotne kulturne in politične tvorbe, kakršna je več ali manj vendarle bila kotlinsko oblikovana in narodnostno enotnejša Kranjska ali Koroška.

Kako se torej odražajo opisane razmere v likovni umetnosti slovenskega Štajerja? Niti

Kranjska ali Koroška ali kakršna koli druga slovenska pokrajina nikoli ni mogla biti nedostopna zunanjim vplivom, jasno pa je, da je Štajerska manj izrazita in manj samostojna v oblikovanju tipičnih avtoktonih plasti v primeri z ostalimi slovenskimi deželami. Ne gre tu za večji ali manjši kvantum visokokvalitativnih spomenikov, ki jih ima Slovenski Štajer v določeni dobi in določenih panogah enako lepo število in ponekod celo edinstvene primere v vsem slovenskem gradivu (Poe-tovio, Ptujška gora, Celjski strop, sv. Rok pri Smarju, Sladka gora itd.). Mislim predvsem na tradicionalno kontinuiteto posameznih šol in delavnic: na splošno in zato zelo karakteristično izražanje umetniškega duha v določenih svojstvenih oblikah, ki postajajo merilo stilnega razvoja in posebne višje umetnostne kulture v obiležju širšega narodovega ustvarjanja — skratka poteze, ki so v večji meri lastne umetnosti sosednih alpskih dežel v varnejšem zaledju kot pa nemirnejši in bolj izpostavljeni obronbi Štajerski. Bogato okrašeni kranjski prezbiterij gotike ne sega več na Štajersko, res pa je, da se tudi tu pojavlja poseben tip cerkve s kvadratičnim tlorisom, ki ga na Kranjskem ne poznamo.

Razvoj srednjeveškega freskantstva je na pr. malokje tako lepo viden, kot na Kranjskem (Janez Ljubljanski) in zlasti pa še na Koroškem, ki je že samo po svojem izrednem bogastvu romanskih spomenikov zaslovela po vsej Srednji Evropi (Krka). Tudi gradivo kranjskega baročnega slikarstva je enotnejše in predvsem označeno z deli krepkejših umetniških individualitet.

Današnje stanje raziskovanja slovenske umetnostne preteklosti že dopušča dovolj zanesljive primerjave in tudi sodbe splošnejšega obsega. Konzervatorsko, topografsko in stilno-analitično delo zadnjih 20 let je pospeševalo raziskovanje in spoznavanje štajerskih umetnostnih spomenikov vsaj v glavnih obri-sih, če že ne dovolj sistematično. To ali ono področje je bilo tudi približno raziskano. Stegenškovi monografiji konjske in gornjegrajske dekanije sta že izšli pred vojno, kot plod sodobno se razvijajoče ljubljanske umetnostno-zgodovinske šole pa je sestavil dr. Marijan Marolt topografski opis cerkvenih umetnostnih spomenikov mesta Celja. Dr. M. Abramčič se je poglobil v obliki vodiča v arheološki Poetovio, dr. France Stelč je obdelal Celjski strop in letos tudi dolgo zežele-no Ptujsko goro, jaz sam sem se lotil štajerskega baročnega slikarstva s posebnim ozirom na slovenjgraška mojstra Franca Mihaela in Janeza Andreja Strausa. Nastala je vrsta razprav, ki osvetljuje štajersko umetnost no preteklost pod okriljem muzejev, društev in periodičnih revij na sodobni znanstveni višini. (Na pr. Zbornik za umetnostno zgodovino, Časopis za zgodovino in narodopisje.)

Posebno pobudo za nadaljnje delo, zlasti v smeri sistematične organizacije, pa bo dal novo nastajajoči in pomlajeni Pokrajinski muzej v Mariboru, ki ga pravkar preureja v našo najlepšo slovensko zbirko muzealij, po-zrtvovalni organizator, arhivar prof. Franjo Baš. Tudi Ptuj je v Jugoslaviji nadvse častno rešil nalogo nove namestitve in preureditve svoje slovite muzejske zbirke in znamenite priročne knjižnice, tako, da ostane ne-rešen — upajmo, da ne predloži — le problem premešitve celjskega muzeja v prostora grofije, kjer čaka na izselitev celjsko okrož-no, da bo naša reprezentativna Narodna ga-lerija spopolnila svoja pomanjkljiva Styriaca in tedaj kot centralna institucija prikazovala popolnejšo sliko celokupnih umetnostnih stremeljenj slovenskih pokrajin.

Kaj potrebuje in zahteva mariborsko gledališče

Vladimir Skrbinek

Maribor in njegovo vplivno področje sta že na takšni kulturni višini, da je za njiju gledališče v obeh njegovih vrsteh absolutna kulturna potreba in pogoj nadaljnjega duhovnega razvoja. Ponavljam, da v obeh vrstah, in mislim na dramo in opero. Vse kar sledi, se tiče obeh. Poudarjam, da na tem omejenem prostoru lahko podam trditve in zahteve le v grobem obrisu, ki pa skrivajo v sebi nešteto obrobnihi vprašanj. O njih in njihovi podrobnejši utemeljitvi kakor tudi podrobnejši utemeljitvi vsega kompleksa bom govoril prihodnjič na tem ali na drugem mestu.

Za izvršitev prvega dela svojega poslanstva potrebuje mariborsko gledališče pravo umetniško vodstvo, vsaj poudoben umetniški dramski ansambl, njegovo pravilno razdelitev in dopolnitev, dirigente, kompletne ansambl opernih so listov, stalen in svoj orkester, prav takšen zbor, umetniško vodstvo baleta z baletnim zborom in — novo gledališko poslopje, ki naj odskočno-tehnično in v ureditvi avditorija odgovarja sedanjim in bodočim potrebam.

Kar tiče uravnavanja gledališke umetnosti, potrebuje gledališče studio z lastnim eksperimentalnim odrom, kateremu naj se priključijo z možnostjo eksistence kot avtonomna telesa vsi resni umetniški novotarski poizkusi, ki se pojavijo tudi izven njega. (Žižkovo avantgardistično

gledališče v Ptujju.) Poleg tega potrebuje kvalitetno lastno dramsko šolo v popolnem obsegu. (Moj predlog »Umetniškemu klubu« in v ta namen zelo dober osnutek načrta g. prof. Dornika!)

Nemogoče je organizirati obisk gledališča v mestu tako, da bi bilo dosegljivo za vso provinco in podeželje. Zato se jima mora primakniti gledališče. Z brezplačnim prevozom živega in mrtvega gledališkega aparata po železnici ali z mestnimi ali lastnimi avtobusi za ljudi in tovor, ki dosežejo tudi najoddaljenejša okraje ozemlja, bi gledališče v načelu zares lahko vršilo svoje najvažnejše poslanstvo narodnega ali bolje narodovega gledališča.

V praksi bi se seveda za tako delovanje gotovo pokazala potreba sestrskih ustanov v Murski Soboti in Celju. Način organizacije pa spada v že omenjena obrobna vprašanja, ki se jim tukaj moram izogniti.

Na videz zares ogromen program. Vendar zmožen uresničenja takorekoč preko noči, če bi se našli na odločilnih mestih pravi ljudje. Na čelu gledališča-sposobni, delavni in vztrajni, v državni, banovinski, mestni in posameznih občin prosveti pa ljudje, ki so prepoznani s poznanjem, da je gledališče najvažnejši činitelj rasti narodove kulture — konkretnješi in impresivnejši celo od najčistejšje umetnosti, kar je glasba — kakor dokazuje to zgodovina človeškega razvoja.

Če ne preko noči, toda postopoma se da takšen program gotovo izvesti. Saj ni niti nov niti originalen, le izpovedan pri nas še ni. Ozmimo se samo na malo daljna sosedstva, in vidimo ga v vsej realnosti pred seboj. Če nič, to dokazuje njegovo izvedljivost. A kaj smo dosegli in delali mi? Letos je slovensko gledališče v Mariboru praznovalo dvajsetletnico svojega obstoja, a ni doseglo izčrpane dejavnosti niti prvega dela svojega poslanstva.

Politični vodja naše državne skupnosti je dejal: »Tako ne gre več naprej!« Želimo, da se mu z istim prepričanjem pridružijo tudi drugi, s posebnim ozirom na gledališče. Prepričan sem, da je dosedanje stanje gledališča, ki ni samo rana mariborskega, temveč vsega našega gledališča, tudi vzrok in vsebina njegove duhovne in materialne krize. In če se zavedamo, da je gledališče tako odločilen netilec in predstavnik narodovega duha in njegove kulture, je dolžnost nas vseh, da ga rešujemo z vseh strani. Dajmo, premaknimo se žel! Začnimo že enkrat z usmerjenim delom tudi na tej kulturni njeni; ne prepuščajmo vse samo naključju.

Zavedajmo se, da je nasilje lahko začasen zaslužnjemalec naroda, a duh naroda njegov večni hranitelj in končni, nepremagljivi rešitelj. Genij njegove svobode!

zito in izključno središče štajerskih Slovencev. Ker leži v geografsko enotnem slovenskem ozemlju in ker je večina njegovih produktivnih slojev slovenske krvi, spada Maribor skupaj z njegovim zaledjem v Jugoslavijo.

Kot najboljši poznavalec krajevnih pri-lik in zgodovine je bil dr. Kovačič imenovan za izvedenca delegacije SHS na mi-rovni konferenci v Parizu. Tu je kot član etnograf. sekcije prispeval dokaze, da je Slovenski Štajerski geografska enota, ki je vzdrževala trajne stike z jugoslovanskim vzhodom in ob zaključku svetovne vojne z manifestacijami za majniško deklaracijo ponovno izpovedala svojo voljo za združitev z Jugoslavijo. Kot izvedenec je dr. Kovačič sodeloval tudi pri razmejitveni komisiji, na terenu od Košenjaka do Radgone in podal o bojih za jugoslovansko severno mejo pregledno poročilo, v katerem je zavrnil vse nasprotne teze. Izhajajoč iz načelnega stališča, da mora imeti vsak državljani jasne poj-me o temeljih, na katerih stane pravice njegove države in naroda, je zavrnil A. Luschnia v. Ebengreutha poudarjanje o nedeljivosti historične štajerske dežele.

Slovenska Štajerska je tedaj zemlja, ki po vsej pravici in zgodovinski tradiciji pripada našemu človeku. Med njo in ostalo Slovenijo ni prehoda, ne ločnic. Drava, Mura in Sava s pritoki vežejo slovenski svet ter usmerjajo njega čelno stran na jugovzhod, v široki svet, kjer odmeva bratska beseda sohravljani pod svobodno streho velike, skupne domovine Jugoslavije.

Slovenještajerska zemlja in njeno kmetijstvo

Inž. Josip Teržan, Ruše • Ohraniti je treba neokrnjeno zemljo kmetickemu ljudstvu

Slovenještajerska z našo Koroško je najseverozapadnejša pokrajina Jugoslavije. Regionalno je Slovenještajerska vpletena v sestav obdravskega in obsavskega pasu, ki je v svojem nadaljnjem poteku bistveni sestavni del naše države. Potom naših rek in gospodarske strukture smo štajerski Slovenci vključeni k dinarskemu Balkanu in s tem v veliko jugovzhodno gospodarsko področje.

V tem velikem gospodarskem področju pa zavzema Slovenještajerska pomembno mesto. V kmetijskem oziru izpopolnjuje s svojimi pridelki vsestranost naše jugoslovanske kmetijske proizvodnje in daje naši državi izvozne trgovinski bilanci znatne aktivne postavke (les, sadje, hmelj), a kot prehranbeno pasivna pokrajina uvaža žito iz prehranbeno aktivnih krajev naše države (Vojvodine). S svojo razvito industrijo zaposluje goste naseljeno kmetstvo prebivalstvo ter rešuje tako socialno plat našega narodnega gospodarstva z izvozom svojih industrijskih izdelkov v ostale kraje naše države. Radi tega Slovenještajerska ni pasivna pokrajina, četudi ne pridelava dovoljno hrane za svoje prebivalstvo, ki živi na njeni grudi, na podeželju, v mestih in industrijskih središčih. Živi jo izmenjava dobrin.

Ima pa tudi veliko mednarodno vlogo za Jugoslavijo in ves jugovzhod kot »vrata« v Srednjo Evropo in njena zveza z Balkanom.

Številčna podoba površja

Slovenještajerska je upravno razdeljena na 14 okrajev. Meri 7447 km² in zavzema tako 47,1% celokupne površine dravske banovine (15.809 km²). Na Slovenještajerskem imamo 2323 naselij (krajev), t. j. 41,6% naselij dravske banovine (5580). Stanovanjskih hiš imamo 107.885, kar je 57,4% od vseh v banovini (188.225). Prebivalcev ima Slovenještajerska 655.970, kar je 57% vseh prebivalcev dravske banovine (1.144.298). Moških imamo 317 tisoč 198, žensk pa 338.872. Večjih mest je samo trije: Maribor (33.311), Celje (17 tisoč 154) in Ptuj (6849). V teh mestih stanuje 8,7% od vseh prebivalcev. S kmetijstvom se peča 60% prebivalcev.

Slovenija (dravska banovina) ima okrog 868.000 ha plodne zemlje, brez gozdov,

ki zavzemajo nekaj manjšo površino (680 tisoč ha). Od celokupne orne površine (315.000 ha) odpade na Slovenještajersko 58%, t. j. 184.000 ha. Žita sejemo na Slovenještajerskem 60% od celokupne površine, industrijskih bilk pa 77%. Vinogradov je 17.140 ha, t. j. 70% vseh vinogradov dravske banovine, sadnega drevja (jablan, hrušk, sliv, češenj, višenj, orehov, breskev in marelic) pa 64% (2 milijona 850.000 dreves). Hmelj gojijo samo na Slovenještajerskem, in to pretežno v Savinjski dolini. Ptujsko polje ima tudi svojo posebnost. To so lukarji! Pridelujejo črni in beli luk (čebulo) kot njivsko kulturo in za trg na veliko, dočim se drugod prideluje pretežno kot vrtna kultura za domačo porabo.

Obdelane zemlje je polovico premalo

PREKMURJE, SLOVENSKE GORICE IN HALOZE: TRI BOLNE TOČKE KMETIJSKEGA GOSPODARSTVA

Gostota naseljenosti na poljedelski zemlji je na Slovenještajerskem velika. Dravska banovina spada s 76 prebivalci na km² med goste naseljene kraje. Gostota naseljenosti Jugoslavije (povprečno) znaša 62 prebivalcev na km². Na Slovenještajerskem obstaja poljedelska prenaseljenost, ker živi 220 prebivalcev na km² orne zemlje (državno povprečje 151, banovinsko 118). Zlasti v vzhodnih predelih ostane mnogo neizkoriščene delovne moči, ki si išče kruha in zaslužka kot sezonski delavci. Iz Prekmurja gre letno 7000 do 10.000 ljudi na sezonsko delo (v vzhodne kraje naše države in v Nemčijo ter v Francijo). Zaslužki sezonskih delavcev v Franciji in Nemčiji so bili mnogokrat višji od zaslužka samostojnih prekmurskih posestnikov, ki ostanejo doma.

V letu 1937 je 15% vsega pridobitno sposobnega poljedelskega prebivalstva v Prekmurju šlo na sezonsko delo in zaslužilo okrog 25 milijonov dinarjev, kar presega pri dosedanjem načinu kmetovanja v Prekmurju vrednost poljedelskega donosa odpadajočih 15%. To dokazuje, da kmetijsko in celokupno narodno gospodarstvo vprašanje v teh krajih še ni rešeno in čaka novih gospodarskih in socialnih reform.

Slovenske gorice in Haloze so druga bolna točka našega kmetijskega gospodarstva. Viničarsko vprašanje še čaka na rešitev, ki pa mora biti radikalna. Zemlja, tudi vinogradi, naj postanejo last onih, ki jih obdelujejo, ne pa onih, ki rentabilnost vinogradov zmanjšujejo z brezskrbnim življenjem v luksuznih vilah, posejanih po naših goricah. V sličnem fevdalno-deputatnem razmerju kot so naši viničarji, so

v zapadnem Podravju »majerji in huberji«, ki žive kot dninarji na gozdnih posestvih. Vinskih goric je le okrog 30% last domačinov, ki sami zemljo obdelujejo in od nje živijo. Največji del naših vinskih goric, deloma tudi gozdov, je v posesti nekmečkih lastnikov. Anketa, ki jo je izvršil Socialno-ekonomski institut, kaže, da zasluži viničarski delavec povprečno dnevno okrog 7 do 10 din, da pa je letno zaposlen samo 60—85 dni. Če hoče viničar sploh preživeti svojo rodbino, mora kriti primanjkljaj, ki znaša več kot eno tretjino letnih minimalnih življenjskih potreb, z zaslužki izven vinograda.

Proizvodnjo je treba dvigniti!

ZA LETNO PREHRANO POEDINCA JE TREBA 1,2 ha OBDELANE ZEMLJE

Slovenještajerska razpolaga z 404.356 hektarji obdelane zemlje (polja, vrtovi, sadonosniki, vinogradi, travniki in pašniki), to je 0,61 ha na prebivalca, polovico manj, kot se po mednarodni statistiki računa, da je potrebno obdelane zemlje za polno prehrano ene osebe. Za dovoljno prehrano prebivalstva moramo hrano uvažati iz vzhodnih žitorodnih krajev naše države. Tudi kmečki ljudje morajo kupovati žitno hrano. S primernimi agrarnopolitičnimi, organizatornimi in tehničnimi ukrepi bi lahko naše povprečne pridelke na ha dvignili; kajti v višini pridelkov zaostajamo za pridelki drugih pokrajin s sličnimi podnebnimi in talnimi razmerami naprednejših držav.

Raznolikost slovenještajerskega kmetijstva

Izrazita žitorodna okraja sta mursko-soboški in lendavski. To je naša žitnica. Slov. gorice, Haloze in Bizeljsko so naša vinska in sadna klet, Pohorje je naš lesni zaklad, Savinjska dolina si je pridobila svetovni sloves s svojim kakovostnim hmeljem, Ptujsko polje je glasovito po svojih lukarjih in izvozu krompirja. Najbolj okusen krompir pa prideluje slovenještajerska okolica in naša Koroška. Šmarški okraj je na glasu glede proizvodnje in

izvoza jajc. Celjska in mariborska kotlina imata svetovno priznano avtohtono štajersko, oz. celjsko kokoš. Podnožje Pohorja (od Slov. Bistrice do Slovenjgradca) se ponaša s svojim belim govedom, ki ima od vseh najokusnejše in najbolj belo meso. Ljutomersko polje pa razpolaga z iskrim in živahnim lepim konjem — dirkačem. Tradicionalna je vsakoletna konjska dirka na Cvenu. Pomembno vlogo zavzema posebno čebelarstvo, ki je

posebno dobro razvito na našem Koroškem.

Lahko bi našli še celo vrsto krajev, ki imajo nekaj svojega in posebnega. Slovenještajerska pokrajina je tako bogata obdarjena s prirodnimi lepotami in gospodarskimi dobrinami v zvezi z blagim in ugodnim podnebjem, da lahko mirno trdimo, da daleč naokrog ni na tako majhnem prostoru, kot ga zavzema Slovenještajerska, lepšega in razkošnejšega mozaika prirodnih lepote in gospodarskih dobrin.

Sadjarstvo in vinogradništvo

Na Slovenještajerskem raste četrtnina vseh jablan v Jugoslaviji. To dokazuje, da je Slovenještajerska glavni center proizvodnje jabolk in da je Maribor kot izvozno mesto tudi center sadne trgovine in izvoza. Iz tega nujno sledi, da mora dobiti Maribor ekspozituro Prizada za izvoz sadja, saj se v dobrih sadnih letih izvozi preko Maribora na 10.000 vagonov sadja.

Vinogradov ima največ plujski okraj, 4900 ha. Za njim pride Maribor, Levi breg, s 3630 ha, šmarški s 3400 ha, Ljutomerski z 2500 ha, brežiški s 1970 ha, Maribor, desni breg, s 1340 ha, konjiški z 860 ha itd. Gospodarski položaj našega vinogradništva, ki je izgubilo svoja predvojna tržišča, je vse prej kot rožnat. K temu pride konkurenca cenjenih banaških in dalmatinskih vin, ki znatno obremenjujejo konsum naših vin. Za ponovno pridobitev inozemskega trga je nujno potrebno pridelovanje enotnih, tipiziranih vin v smislu enotnega in določenega frsnega izbora. To delo glasno kriči po agilnih delavcih in velikopoteznem programu organiziranega združnega dela.

Umni sadjarski in vinogradniški pomladek vzgaja staroslavna vinarska in sadjarska šola v Mariboru. V praktičnem vinogradniškem in sadjarskem delu pa je poučevala kmetijske sinove Banovinska trsnica v Pekrah, katero smo, žal, sedaj izgubili: banovina jo je vrnila bivšim lastnikom. Lepo pa še deluje trsnica in drevesnica v Kapeli. Snuje se slična ustanova na novo kupljenem banovinskem posestvu v Račjem dvoru pri Mariboru. S temi

To se manifestira v velikem številu zdravilnih in mineralnih vrelcev z vzorno urejenimi zdravilišči; očarujoče Savinjske planine pa so biser južnovzhodnih Alp. Podnebje pa očitujejo naša jabolka s svojo živo barvo, svojstveno prijetnim okusom ter primarno aromo. Krilatice kot »naš Meran« za Maribor, naš »Semering« za Pohorje, kamor pelje sedaj iz Maribora do Ruške koče pri Sv. Arehu krasna avtomobilska cesta, naš »Badgastein« za Rogaško Slatino itd., dokazujejo, da se lahko mirne duše ponašamo z vsem, kar je našega!

objekti je naše vinogradništvo in sadjarstvo tudi v strokovnem in učnem pogledu častno zastopano. Moderno urejeno banov. posestvo v Svečini pa obeta postati zibelka nove vinogradniške agrarne politike, ki jo tako krvavo potrebujemo.

Ostale poljedelske kulture

Od ostalih poljskih kultur pridelujemo kot glavne njivske sadeže: pšenico in koruzo, poglavito v Prekmurju, v manjšem obsegu v ostalih srezih. Razen teh dveh žitaric pridelujemo posebno v hribovitih krajih in ob vznožju gorovja: rž, ječmen, oves, ajdo kot vmesni posevek, proso, krompir, fižol, hmelj, lan, peso, korenje, zelje, buče, črno, laško in nemško deteljo ter lucerno. Največ sejemo pšenice in sadimo krompirja. Srednji pridelek pšenice po ha znaša 9,5 q, v dobrih letih, na dobro pognojeni zemlji in z dobrim selekcijanim semenom lahko dvignemo pridelek na 15—22 q na ha. Toliko že pridelajo danes nekateri vzorni kmetovalci! Pridelek krompirja pa znaša 55—120 q na ha. Najbolj je razširjena vrsta krompirja onaidovec, ki je zelo dober za jelo. Na Murskem polju je precej razširjen krompir »Schneeflocke« in rožnik.

Omeniti moram še eno kulturo, ki je bila nekako pred 50 leti v naših krajih precej razširjena v zvezi z domačo hišno obrtjo. To je lan in konoplja. Denarno gospodarstvo in neverjetno naglo naraščanje tekstilne industrije pa je lanarstvo povsem ubilo.

Z lastnimi surovinami proti obubožanju!

Danes seje naš kmet lan in konopljo samo še v hribovitih krajih med našo štajersko in Koroško, v Prekmurju in v šmarškem okraju. S tem, da so naši kmetovalci opustili pridelovanje tkanin in oblačil, so postali navezani na kupovanje industrijskih tkanin. Kmetovalec je postal prostovoljno sužen tekstilne industrije in je največji del svojega zaslužka izročil trgovcem in industriji za one predmete, ki jih je pred tem sam prideloval v svojem domačem obratu. Če vzamemo statistične podatke o tekstilu za celo državo, vidimo, da smo v teku 10 let uvozili bombaža, svile, volne, konoplje, lana in jute v surovem in predelanem stanju za isto toliko skupno vrednost, kot smo v istem času izvozili vseh kmetijskih pridelkov skupaj (pšenice, koruze, moke, živine, mesa, masla, rib, hme-

lja, sadja, vina itd.). V 10 letih smo dali inozemstvu za obleko vse svoje kmetijske pridelke, katere smo pridelali čez lastno potrebo in še smo morali primakniti pol milijarde dinarjev iz naših gozdov z izvozom lesa! V tem tiči eden od vzrokov našega obubožanja. Zato se postavlja nujno vprašanje: kako spraviti v sklad našo domačo proizvodno moč glede možnosti pridelovanja tekstilnih surovin in našo povojno tekstilno industrijo? Načrtno gospodarstvo, ki se začne sedaj tudi pri nas uvajati, sicer še bolj skromno in plaho, zahteva od naše industrije prvenstven odkup in predelavo tekstilnih surovin. Z jamčenjem odgovarjajočih cen za kmetijske pridelke se bo proizvodnja istih pospešila, kar bo blagodejno vplivalo na težak položaj našega kmetijstva.

Pomembnost in važnost živinoreje

Ena izmed najvažnejših panog našega kmetijskega gospodarstva je živinoreja. Če upoštevamo vse činitele, ki odločajo pri oceni živinoreje, kot so število živine, denarna vrednost, donosnost, povezanost s celotnim kmetijskim obratom itd., dobimo sledeči vrstni red gospodarske važnosti posameznih živinorejskih panog: govedoreja, živinoreja, perutninarstvo, konjereja, čebelarstvo, ovčje in kozjereja, kunčjereja in ribarstvo.

GOVEDOREJA

Imamo štiri goveje pasme:

1. Slovensko belo govedo (marjadvorsko) v sledečih okrajih: mariborskem, desni in levi breg, prevalskem, slovenjegraškem in gornjegrajskem.

2. Sivopšenično (pomursko) govedo v celjskem, laškem, sevniškem, brežiškem, kozjem, šmarnskem in konjiškem okraju.

3. Cikasto (pincgavsko) govedo v ptujskem okraju.

4. Svetlotisasto (simodolsko) govedo v ljutomerskem, dolnjelendavskem, mursko-soboškem okraju in v šentlenskem predelu.

V hlevih večjih posestnikov pa najdemo izključno sivorjavo (montafonsko) govedo, ki se odlikuje z izrazito mlečnostjo.

SVINJEREJA

Je najbolj intenzivna v ljutomerskem okraju, kjer pride 725 svinj na 1000 ljudi. Za tem sledijo okraj: ptujski, mursko-soboški, Maribor, levi breg in dolnjelendavski. Tip svinje: dolga, bela, z višecimi uhlji, srednje hitre rasti in dobre tolstosti. Za izvoz se išče svinja s finejšimi kostmi in z boljšim mesom za šunko. Zato križajo naši kmetovalci svojo domačo svinjo, ki je nastala s križanjem prvotne domače črne (mediteranske) svinje, z dolgimi višecimi uhlji, z importirano plemensko belo svinjo nemškega izvora in z zlahtnim angležem, ki hitreje raste ter ima boljše meso. Naš kmetovalec goji svinjo v glavnem za domačo porabo in domači trg. Znana je naša domača povojena svinjina, domače klobase in salame.

PERUTNINARSTVO

Obstoji pri nas poglavito iz kokošjereje, dočim so gosi, race in purani manjšega pomena.

Ponašamo se s svojo domačo kokošjo, imenovano štajerska kokoš. Ta kokoš je za naše prilike mnogo boljša kot so druge pasme in se odlikuje z dobro nesnostjo in odpornostjo proti boleznim. Štajerska kokoš je rjavorebica. Poleg te imamo še belo štajersko, ki se zadnje čase z velikim uspehom selekcionira, tako da bo lahko nadomestila Leghornke. Nesnost »štajerke« je izborna in znaša povprečno 160 jajc letno. Niso pa redke kokoši, ki znesejo do 240 jajc letno! Teža jajc je povprečno nad 50 g. Izvoz jajc je predstavljal največji vir dohodkov malega človeka. Z novo avtarkično gospodarsko politiko poedinih evropskih držav in novo nastajam položajem radi vojne je tudi naš izvoz jajc in zaklane perutnine utrpel občutno škodo. Z uvedbo brezmesnih dni za goveje, telečje in svinjsko meso pa je potrebno perutnine v državi zelo povečana.

KONJEREJA

ki je nekdanj v naših krajih ovetela, je vsled izgube inozemskega trga in motorizacije prevoza skoraj docela propadla. Naši glavni konjerejski okoliši so okraj: Ptuj, Ljutomer, sodni okraj Sv. Lenart, okraj Maribor, levi breg, Murska Sobota in Dolnja Lendava. Tu gojijo pretežno težkega konja belgijskega tipa. Samo ljutomerski okraj goji lahkega ameriškega dirkača in druge sorodne pasme. V drugih okrajih srečavamo »Noričana« (pincgavska pasma), v novejšem času pa se nekateri ogrevajo tudi za »Noniusa«, srednje težkega, ki je zelo ekonomičen konj in za poljska dela zelo prikladen in sposoben, ustreza pa tudi potrebam in zahtevam vojske.

OVČARSTVO

je zelo nazadovalo. V večjem obsegu se gojijo ovce še v Savinjskih planinah in na Koroškem. Na Pohorju je ovčjereja popolnoma izumrla, čeravno je Pohorje eno najprikladnejših vzrejalšč za ovce kakovostne volne, sposobne za tekstilno industrijo.

Pohorje je po svoji geološki formaciji zelo siromašno na apnu. In ravno pašniki na takšni geološki formaciji nudijo najboljše hrano ovcam. Ovce, ki se hranijo s travo iz neapnene zemlje, imajo manj resasto volno kot ovce, ki se pasejo po izrazito apnenem svetu. Zato se mora ovčjereji na našem južnem Pohorju posvetiti večja skrb in sistematično urediti produkcijo volne za tekstilno industrijo.

ČEBELARSTVO

Je stara slovanska odlika. Od Slovanov so se Nemci učili variti medico, ki jo še danes imenujejo »meth«. Za časa cesarice Marije Terezije je bil prvi učitelj čebelarstva na Dunaju naš Janša. S sedežem v Celju so organizirane v posebno zvezo vse podružnice čebelarskega društva Slovenještajerske. Produkcija medu je znatna in predstavlja lep narodni dohodek. Čebelarstvo in sadjarstvo sta dve panogi, ki se izpopolnjujeta.

MLEKARSTVO JE TREBA UREDITI!

Mlekarstvo je pri nas slabo razvito. Ve-

lik korak v napredku našega mlekarstva bi lahko izvršilo mesto Maribor. Če bi mestna občina uredila vprašanje preskrbe mleka po vzorcu velikih mest z ureditvijo centralne mlekarne, obvezne kontrole mleka in s strogimi predpisi o trgovanju, dovozu in higieni mleka. Vprašanje higien-ske oskrbe mleka mesta Maribora kriči po skorajšnji rešitvi. Potrošek mleka je v Mariboru od vseh važnejših središč v Sloveniji največji ter znaša na osebo in dan povprečno 0.4 l, dočim je konsum v drugih naših mestih znatno manjši. Tako n. pr. je konsum mleka v Celju na osebo in dan 0.37 l, v Ptuj 0.25 l, v Ljubljani 0.27 l, na Jesenicah 0.25 l itd. V enem letu popijejo Mariborčani nad 5.000.000 litrov mleka. Ta številka je najmočnejši dokaz, da se mora v Mariboru vprašanje higien-ske preskrbe mleka čimprej rešiti. Kajti dose-danji primitivni način oskrbe mleka z dovozom na zapravljenih kolesih in zapravljenih tovornih avtomobilih nudi največjo možnost nehygien-ske ljudske hrane, kar ne more iz narodno-zdravstvenih ozirov nihče zagovarjati.

Zadružništvo nas je rešilo odvisnosti in suženstva

Močno je razvito zadružništvo. Organizirano je v dveh zvezah: »Zadružna zveza v Ljubljani« in »Zveza slovenskih zadrug v Ljubljani«. Največ imamo kreditnih zadrug (hranilnice, posojilnice), lepo je število nabavnih in prodajnih zadrug, malo je število vinarskih in mlekarskih zadrug, nekaj več je živinorejskih in kmetijsko-strojnih zadrug.

Naše zadružništvo je staro že 70 let. Začelo je s posojilnicami. Prva je bila ustanovljena leta 1872 (v Šoštanju in Mozirju leta 1874, v Ormožu leta 1876, v Celju in Žalcu leta 1881, v Mariboru l. 1882). Prva slovenska zveza posojilnic je bila ustanovljena v Celju leta 1883. Naša štajerska rojaka in rodoljuba, brata dr. Josip Vošnjak in inž. Mihael Vošnjak iz Šoštanja, sta zaorala prvo zadružno brazdo v slovenještajersko grudo. Kmalu je zadružno seme zrastle v pomembno gospodarsko ustanovo. Posojilnice so pripomogle, da so ljudje opustili nogavice in lonce kot shrambo za denar. Ouderstvo z visokimi obrestmi od 20—30% je izginilo z dežele povsod tam, kjer so začele delovati posojilnice. Naš kmet, ubožen in suženj raznih oderuhov, se je začel zavedati svoje moči. Nastopilo je gospodarsko in narodno svitanje...

V sedežih akcije raznarodovanja Slo-

venještajerske in Koroške, v Celovcu, Mariboru, Celju, Brežicah, so že takrat delovale tuje hranilnice. Po kapitalu je potujčevanje šlo svojo zmagajočo si pot med naše podeželsko ljudstvo. Danes, ko lahko objektivno presodimo bivšo dobo raznarodovanja Slovenještajerske, vidimo, da je velik uspeh ohranitve našega ljudstva in zemlje slovenski in jugoslovanski misli vprav v zadružnem delu takratnih dni. Pravočasno so takratni voditelji slovenskega naroda spoznali važnost gospodarske organizacije za našega kmeta in obrtnika. Marljivo ustanavljanje posojilnic je rešilo malega slovenskega človeka tuje kapitalistične odvisnosti in suženstva. »Ni politične svobode brez gospodarske neodvisnosti«. Naši predniki so dobro začeli, današnja generacija pa mora nalogo na začetem organizatoričnem delu našega podeželja dograditi v duhu današnjih gospodarskih, socialnih in kulturnih potreb. Zadružno gospodarstvo, usmerjeno po načrtu, lahko preporodi naše gospodarske in socialne razmere, ki kličejo po reformi. Predvsem je treba reorganizirati naše zadružništvo na osnovi enotnosti in povezanosti vseh kmetijskih in kmetijsko-zadružnih organizacij v eno matico pod vodstvom vestnih, sposobnih, poštenih in požrtvovalnih mož.

Kmetijsko šolstvo

Kmečka izobrazba je za kmetovalca nad vse važna. Večina kmečkega prebivalstva ima tako malo zemlje, da bo mogla na njej in od nje živeti le tedaj, če bo kmečki človek znal izboljšati svoje gospodarstvo. Z izboljšanje kmečkega gospodarstva v pravcu čim intenzivnejšega kmečkega dela, ki ima za cilj pridelati na istem kosčku zemlje več in boljših pridelkov, je potrebna tehnična spretnost in strokovno zna-

nje. Poleg umskega dela in dela svojih rok pa je kmetovalcu potreben tudi kapital in pa takšna državna agrarna politika, ki mu bo pomagala njegove pridelke vnovčiti po pravični in stalni ceni.

Najviše organizirana kmetijska šola je Vinarska in sadjarska šola v Mariboru. Nekaj časa je bila tamkaj tudi srednja šola, sedaj je samo dvorazredna strokovna šola kakor že nekdanj. Stara in dobra kme-

tijska šola je v št. Juriju pri Celju, novo ustanovljena in moderno opremljena je Kmetijska šola v Rakičanu pri Murski Soboti. Zelo potrebna in koristna je Gozdarska šola v Mačoru.

Za vzgojo ženskega kmetijskega naraščaja služi kmetijsko-gospodinj-ska šola v Svečini in zasebna kmetijsko-gospodinj-ska šola šolskih sester v Mariboru. Kmetijsko-nadaljevalnih šol imamo že lepo število: 85, gospodinj-sko-nadaljevalnih šol pa 34. Kmetijsko-tehnični in učni zavodi pa delujejo v Mariboru (Zavod za vinarstvo in sadjarstvo), banovinsko posestvo v Svečini, nekatere banov trsnice in drevesnice (viničarske šole) ter državna konjarna na Pragerskem.

Radi drobljenja kmetij ostane na domu samo malo število kmečkih sinov, ki so dovršili kakšno kmetijsko šolo. Malo je številu onih, ki lahko ostanejo doma na posestvu in ki po svoji temeljiti izobrazbi lahko ugodno vplivajo na splošno kmečko izobrazbo. V našem kmečkem človeku še danes prevladuje miselnost, da je izobrazba sicer potrebna za razne meščanske poklice, službe in obrti, nepotrebna pa za kmečkega fanta in deklet, ki bo ostalo na domu pri kmečkem delu. To miselnost je treba radikalno preusmeriti. Ta preusmeritev pa zahteva predvsem reformo naše prosvetne in agrarne politike.

Organizacije

Naše kmetijstvo je organizirano v sledečih kmetijsko-strokovnih organizacijah:

1. V Kmetijski družbi s sedežem v Ljubljani. Pred svetovno vojno so naši kmetje imeli zastopstvo v graški kmetijski družbi. Po svetovni vojni se je med našo državo in bivšo Avstrijo likvidiralo to na ta način, da so slovenještajerski kmetje, člani graške kmetijske družbe, postali ravnopravni člani kranjske KD, ki se je prekrstila v Kmetijsko družbo za Slovenijo. KD je zastopala do leta 1931, ko je bila ponovno reorganizirana in pretvorjena v zadrugo, celokupno kmetijstvo in njegove interese v zakonodaji. Kot matica je nudila zaslobo in zaščito vsemu članstvu in kmetovalcem sploh, uvajala nova sredstva in stroje za izboljšanje kmetijske produkcije, preskrbela člane s kmetijskimi potrebščinami in regulirala istočasno cene. KD izdaja svoj strokovno-stanovski list »Kmetovalec«, ki izhaja že 57. leto.

2. Z novim zakonom o kmetijskih zbornicah je osnovana Kmetijska zbornica v Ljubljani, ki izdaja svoj mesečnik »Orač«. Stanovsko zastopstvo našega kmeta vrši sedaj Kmetijska zbornica.

3. Vinogradniki imajo svojo »Vinarsko društvo za dravsko banovino« v Mariboru.

4. Sadjarji in vrtnarji so organizirani v »Sadjarskem in vrtnarskem društvu« v Ljubljani.

5. Hmeljarji so leta 1880 ustanovili v Žalcu »Hmeljarsko društvo«, ki je mnogo pripomoglo, da si je savinjski in južnoštajerski hmelj pridobil svetovni sloves. Ustanovili so tudi »Hmeljarno« v Žalcu za žveplanje, sortiranje in pakiranje hmelja, (Dalje na 13. strani spodaj!)

Zemlja - najvažnejše vprašanje v politiki naroda

Da se ohrani čvrst kmečki stan, je nujno potrebna pravna ureditev položaja kmečkega ljudstva. Procvit in propadanje kmetstva ni odvisno samo od dobrih, ozir. slabih cen kmetijskih pridelkov. Nevarnost za kmetiki stan je v denarnem gospodarstvu in dragem kreditu, ki je za napredek gospodarstva nujno potreben. K temu se pridružijo še današnji trgovski običaji, posredništvo, tožarjenje, advokatski stroški itd. V obrambo takšnega propadanja gospodarstev in kmetkega stanu so imeli v stari Srbiji zakon za zaščito »minimalne kmetije«, katere ni mogel kmetu nihče prodati, oz. jo pognati na boben. Ko so hoteli pred leti razširiti ta stari srbski zakon o zaščiti kmetije na vso Jugoslavijo, so se proti temu borili gotovi krogi s trditvijo, da se na ta način popolnoma ubije kmetu kredit, ki ga sedaj uživa. Letos je ban Hrvatske razširil za hrvatske razmere prikriveni stari srbski zakon na Banovino Hrvatsko. To je samo začasna zaščita kmečkega stanu, dokler se ne izvršijo obsežne socialne in gospo-

darske reforme v državi, ki jih bomo tudi mi deležni.

Prizadevati si moramo, da ohranimo neokrnjeno kmetijo in zemljo kmetkemu ljudstvu, ki v resnici zemljo samo obdeluje. Preprečiti pa moramo vsako špekulacijo in barantanje z zemljo. Zemlja in kmetija morata ostati kmečki družini in njenim potomcem, t. j. onim, ki so temelj narodnega obstojanja in viri narodne krvi.

Kmet tvori večno verigo rodov svojega naroda. Zemlja je prav za prav last vseh bivših, sedanjih in bodočih generacij naroda in mora prehranjevati celokupno narodno občestvo. Kmet podeduje zemljo od svojih prednikov zato, da jo izroči v čim rodovitnejšem stanju svojim potomcem. Črpati zemljo in jo smatrati kot navadno trgovsko robo, ki služi samo za profit, je zločin, storjen nad lastnim narodom.

Iz tega vidika se zemlja in kmetija ne moreta smatrati kot navadno trgovsko blago, s katerim se lahko prekupčuje, špekulira in spravlja v roke onim, katerim je samo trgovsko blago, v katerem imajo si-

gurno naložen svoj denar. To liberalno-kapitalistično gledanje na zemljo je povzročilo splošno obubožanje kmečkega stanu, ki ni imel niti v državnih zakonih dovoljno zaščito. Kakor je zemlja postala navadna trgovska roba, tako je postal tudi kmečki človek, v prenešenem smislu, trgovska roba, s katero se je v političnem smislu kupčevalo in prekupčevalo.

S propadom kmečkega ljudstva propade tudi narod, ker je izkoreninjen iz zemlje, ki ga hrani in iz katere črpa svojo življenjsko moč. Zemlja je edini trajni in neizčrpni vir življenja in razmnoževanja. Radi tega je zemlja najvažnejši problem v politiki vsakega naroda in države. To vprašanje je predvsem aktualno na Slovenještajerskem, koder zemlja ni v rokah naših kmetov, ki jo obdelujejo.

Država, ki je nositeljica političnega hotenja naroda in obenem predstavnica celokupnega narodnega gospodarstva, mora v imenu naroda upravljati z narodnim gospodarstvom tako, kot zahtevajo interesi narodnega občestva!

Agrarna podoba Celja in njega okolice

Tudi v celjski mestni občini imamo kmetije, saj je bila v letu 1935 priključena k mestu občina Celje-okolica, ki sicer s svojo bogato industrijo (Westen, Cinkarna, Kudiš itd.) daje popolnoma kmečko lice. Tako predstavlja kmečko prebivalstvo sedaj okrog 20 odst. celotnega prebivalstva v Celju, ostali pa so obrtno-industrijskega, uradniškega in drugega poklica. Tudi ti drugi poklici so deloma člani kmečkih družin.

S priključitvijo občine Celje-okolica se je mesto povečalo za celih 10.000 prebivalcev, 1192 hiš, 1240 posestnikov in 1001 najemnikov. Poljska površina pa od prejšnjih 208 ha na 3934 ha. Na tej površini žive torej naši »mestni kmetje«, ki nikakor ne gospodarijo po asfaltu, ampak po lepih in premočnejših kmetijah. Zanimivo je, da je ogromna površina občine obraščena z gozdovi (1573 ha), kar daje Celju tako lepi in turistični značaj. Ti gozdovi so po večini na južni in vzhodni strani Celja, od zahoda proti severovzhodu pa se razprostirajo polja in travniki, na katerih se vrste najrazličnejše poljske kulture. Na 729 ha oranice je prav intenzivno obdelovanje hmelja, žitaric, okopavin in povrtnine. Da bi pa Celje ne ostalo brez živinoreje in mleka se na 938 ha travnikov in 136 ha pašnikov dobiva potrebna krma. Kljub temu pa se v Celje mleko uvaža iz sosednjih občin, ker se radi nesmotrne živinoreje produkcija mleka ni zvišala. Naši kmetovalci so se postavili na stališče, da se gojenje mlade goveje živine ne izplača, ker je bolje mleko vnovčiti, mlečno živino pa kupovati po sejnih. Napredni kmetovalec pa dobre živine ne prodaja po navadnih sejmih, ampak plemenitih ter je zelo draga.

Tudi vinogradi se nahajajo na hribovitih okoli Celja, vendar je njihova površina

majhna in pridelek ni kvalitativen.

Statistika nam pove, da je v velikem Celju 146 ha vrtov. Vrt se ravno v bližini mesta najbolj izplača. Tu z intenzivnim obdelovanjem in gojenjem povrtnine posebno manjši posestniki prav dobro zaslužijo. Ta površina pa seveda ne odgovarja dejanskemu stanju, ker je velika površina teh vrtov že zdavnaj zazidana. Vse premalo se zanimajo naši kmetovalci za vrtnarstvo, saj zraven njih prav dobro uspeva vrtnarija pridnih Bolgarov.

Bližina mesta vpliva predvsem na intenzivnost kmetovanja. Tudi naš kmet se je z vso ljubeznijo oprijel grude, jo hoče s smotnim obdelovanjem čim bolj izkoristiti in dobiti čim večji dohodek. Zanimivo je, da gojijo več okopavin in žitaric kakor pa industrijskih rastlin. Prvo mesto zavzemajo žita v skupni površini

300 ha, potem slede krompir s 182 ha površine, koruza z 158 ha, dočim je hmelja le 54 ha. Ostala površina je zasejana s povrtnino, krmnimi in drugimi rastlinami. Da je gospodarstvo res intenzivno vidimo iz visokega donosa po ha. Pridelek žita dosega v dolini celo od 18—22 q po ha, v hribovitih delu Košnice, Lisc in Pečovnika pa le 6—7 q in še manj.

Posebno vprašanje za naše kmetovalce je delovna moč. Danes hoče vse v tovarne, celo kmetovi otroci, in vidimo često, da obdelujeta in garata na polju le gospodar in gospodinja. Ta nezdravi pojav daje mnogo misliti tudi trdnim kmetom, kajti njihovi otroci ne kažejo ljubezni za kmetijo in poljsko delo. Tudi v daljnji okolici ni dobiti poljskih delavcev ter nastaja resno vprašanje kmečkega prebivalstva in delavstva v celjski okolici.

A. N.

Celjsko šolstvo

Celje slovi že od nekdaj kot šolsko mesto. Na celjskih srednjih šolah so studirali mnogi, ki so v svojem življenju dosegli visoke položaje. Od leta 1895 dalje, ko so v Celju obstajali nemško-slovenski nižji gimnazijski razredi, so ta zavod obiskovali tudi dijaki iz mariborskega in ptujskega okraja do Slovenskih goric in Prekmurja, celo mariborski Slovenci sami so v mnogih primerih pošiljali svoje sinove studirati na takratni celjski slovenski zavod.

Po prevaru se je šolstvo v Celju silno razmahnilo. Imamo v Celju popolno real-

no gimnazijo s klasičnimi vzporednicami, drž. dvorazredno trgovsko šolo, državno deško in dekliško meščansko šolo, dekliško meščansko šolo pri šolskih sestrah, mestno deško in dekliško ljudsko šolo, okoliško deško ljudsko šolo in dekliško ljudsko šolo pri šolskih sestrah. Za šolsko izobrazbo trgovskih in obrtniških vajencev služita trgovsko-nadaljevalna in obrtno-nadaljevalna šola. Obstaja v Celju tudi gospodinjstva šola, ki ima svoje prostore v poslopiju meščanske šole. Za pouk v glasi in petju skrbi šola Glasbene Maticice.

M. Č.

Obrtniške organizacije v Celju

V Celju je sedež 12 obrtniških združenj. Vseh so zastopane vse stroke. Združenja obsegajo teritorije več okrajev, dvoje strokovnih združenj pa je celo banovinskih. Združenja obstajajo: Skupno združenje obrtnikov od leta 1885., združenje kovinarjev od leta 1886., ravno tako združenje krojačev in krojačic. Združenje čevljarjev je bilo ustanovljeno leta 1904. V poznejših letih so bila ustanovljena še kovaško, klobučarsko in nekatera druga združenja.

Gibanje članstva, pomočnikov in vajencev je bilo v zadnjih štirih letih z datumom 1. januarja naslednje:

Leta	članov	pom.	vaj.
1937	1274	846	868
1938	1304	808	865
1939	1306	800	894
1940	1326	740	789

Poedine stroke kažejo sledečo sliko:

Omembe vredna je zlasti kovinarska stroka, ki z leta v leto raste. Članstvo stalno narašča, vsako leto je več vajeniških vpisov. Pomočnikov pa kovinarske stroke beležijo vsako leto manj. To je povsem razumljivo, ker je veliko število naraščanja vstopilo v vojne šole, zlasti letalske, kjer imajo kovinarski pomočniki prednost. V primeri z zadnjimi štirimi leti je zaposlitev pomočnikov padla za najmanj 40 odst. Porast članov v krojaški stroki beleži skorod enake letne prirastke. Toda tudi v tej stroki je število zaposlenih pomočnikov v zadnjem letu zelo padlo. Število pomočnikov pada tudi v klobučarski stroki.

Kakor je že iz gornjih števil razvidno, je v letu 1938 bila sorazmerno najmanjša zaposlitev. Tudi denarni promet združenj je v letu 1938 bil slabši namreč letu 1937. Popravlja se šele v letu 1939 in 1940.

(Nadaljevanje z 12. strani.)

kar je veliko doprineslo k ureditvi hmeljske trgovine. Za zaščito našega hmelja imajo v Žalcu tudi »Oznamenovalnico« za signiranje hmelja po poreku (provenienca). Z novo uredbo je z letošnjim letom pridelovanje hmelja omejeno ter je predpisano tudi obvezno članstvo v hmeljarski zadrugi.

7. Čebelarji, ki se ponašajo z zelo agilnimi strokovnjaki, imajo svoje »Čebelarstvo društvo za Slovenijo« v Ljubljani. Imajo pa razen tega še »društveno čebelnarstvo«, ki nudi članom vse čebelnarske potrebe in jim razpečava med in vosek.

7. Konjerejci so organizirani v »Konjarskem društvu za dravsko banovino« v Ljubljani.

8. Živinorejci pa so ustanovili »Živinsko selekcijsko zvezo« s sedežem v Ljubljani. Selekcijska društva za razne pasme pa so v Murski Soboti in v Mariboru.

9. Posebno agilni so rejci malih živali, združeni v svojem društvu, ki izdaja mesečnik »Rejec malih živali«.

Imamo še celo vrsto drugih združenj, ki pa niso čisto kmečka, zato jih tukaj ne omenjamo.

Premoženje združenj znaša ca. 200.000 din.

Združenja imajo skupno urejeno pisarno, kjer je vsakodnevno uradovanje. Z reorganizacijo združenj se obeta v Celju povečanje skupnega združenja. Nekatera manjša združenja bi bila ukljena in priključena k skupnemu združenju, večja strokovna združenja pa bodo najbrže ostala nadalje samostojna. Zlasti so omembe vredna strokovna združenja krojačev, kovačev, kovinarjev, mesarjev in pekrov. Vsa navedena združenja imajo po ca. 200 članov. Združenja kovačev, mesarjev in pekrov obsegajo rajon 7 srezov. Z novo reorganizacijo obrtnih združenj pa bodo priključena tudi združenja izven Celja, ki imajo sedeže v podeželju. Teritorij reorganiziranega združenja bo za mesto in srez Celje.

Iz števila članov in zaposlenih pomočnikov odn. vajencev je razvidno, da so celjske obrtniške organizacije zelo močne, da celo najmočnejše v dravski banovini, ker predstavljajo skupnost. Vse obrtniške zadeve rešujejo vsa združenja po svojih delegatih skupno in solidarno. Tako je zlasti bila važna novelacija obrtnega zakona, obrtniško zavarovanje in slični primeri.

Bogdan Mirnik.

Zdravilišče Rogaška Slatina

Rogaška Slatina, biser Jugoslavije, kakor jo je ob neki priliki imenoval blagopokojni kralj Aleksander, leži v dolinici južno zelenega Boča, okoli četrte ure od reke Sotle. Od severoiztočne strani jo čuva ponosna Donačica gora, s katere imajo turisti prekrasen razgled. Najbolje se v Rogaško Slatino potuje z železnico preko Grobelnega, od zagrebške strani pa preko Zaboka—Krapine.

Rogaška Slatina leži 228 m nad morjem. Podnebje je ugodno in milo. V Rogaški Slatini se uspešno zdravijo bolezni na želodcu in črelih, žolcu in jetrih, sladkorne bolezni, kostne bolezni, slabokrvnost, revma, nervoza,

bolezni srca in žil itd. V Rogaški Slatini so trije vrelci: »Tempel« z nizko koncentracijo, »Styria« z višjo koncentracijo in »Donat« z najvišjo koncentracijo. Voda iz vseh treh vrelcev spada v grupo alkalično-saliničnih slatin. Kopališča »Styria I.« in »Styria II.« sta urejeni za ogledne in slane kopeli. Zgradba za hidro-mehano- in električno terapijo odgovarja vsem predpisom moderne hidroterapije. Krasno je urejeno tudi zračno, sportno in sončno kopališče. V zadnjih letih je bila v zdravilišču zgrajena cela vrsta novih zgradb, ki nudijo tujcu vse ugodnosti in komfort. Obisk zdravilišča je od leta do leta višji. V sezoni maj—oktober 1939 je obiskalo Rogaško Slatino 7849 gostov, od teh jih je bilo iz Jugoslavije 6789, iz inozemstva pa 1060.

Nekdanji promet na Slovenskem

Predpostavko, da so šele Rimljani prinesli kulturo v naše kraje, izpodbijajo bogate izkopane naših pradedov ilirov, ki so nepobitni dokaz njihove velike omike. Če pogledamo odkrite temelje prastarih naselbin v okolici Vač, pridemo do zaključka, da iliri niso stanovali v kotanjah, temveč v po vseh pravih stavbarstvih zgrajenih hišah. V dotičnih seliščih so našli tudi mnogo brusnih kamenov, s katerimi so brusili izdelano orožje, v izkopnem gradivu pa je nekaj nožev in drugih izdelkov.

Poleg obrti so se iliri pečali tudi s trgovino. Najbolj se je trgovalo z jantarem in trgovska pot je vodila iz severa čez Vače v Litijo, od tam pa proti Italiji. Na savske ladje so torej podjetni Vačani vkrcali polug jantara tudi svoje domače proizvode. Po Savi in Ljubljanici so ta tovar brodili do Vrhnike, ga tam naložili na dvokolesna vozila in ga po cesti skozi Hrušico spravili v Italijo. S tem je zopet dokazano, da so iliri umeli ustvarjati ladje in cestna vozila. Stara anfora, ki so jo našli na domu starega ilirskega kovača, izpričuje, da so po Savi prevažali tudi vino in najbrž je kovač zamenjal svoje izdelke za vino, da si pri težkem delu s požirkom žlahtne kaplje osveži oslabele ude.

Posledice tridesetletne vojne je Avstrija težko občutila in razumniki niso zamudili nobene prilike, opozoriti dvor na veliko vrednost Primorja in lepe dohodke, ki bi jih lahko prinašala pomorska ploveda. Tem nasvetom dvor ni bil v principu nenaklonjen, dobro se je pa zavedal, da je za dosego živahne prekmorske trgovine treba državo prepresti s cestnim omrežjem. Sicer so državno cesto Dunaj—Trst že leta 1569. nekoliko popravili, ker je pa za njeno vzdrževanje manjkalo sredstev, je zopet propadla. Domačini niso občutili pomanjkanje dobrih cest, z njihovo tovarno živino so rajši krenili na stranska pota, ki so jim nudila to ugodnost, da jim ni bilo treba plačevati carine, mitnine in mostnine.

Zanemarjanje cest je zakrivil že za časa nadvojvode Karla vpeljani pomanjkljivi cestni sistem. Na Sp. Avstrijskem so lovili invadivne vojake, ki so po vaseh beračili in so jih proti malenkostni odškodnini pritegnili k cestnemu delu. Na Štajerskem so si pomagali s plačano cestno raboto, a na Kranjskem je podložnik celo leto brez plače rabotal in garal na cesti. Rabotniki so delali od zore do mraka in čez dan jim je dal cestni pisar samo 2 uri odmora. Delali so tudi ob slabem vremenu in pravilnik jim je dovolil le pri močnem naliu skočiti za trenutek pod streho.

Uvaževati je treba tudi razne druge nepravilnosti, ki so slabo vplivale na prenovljene ceste. Kmet se ni mogel odvaditi, prevažati les na dvokolesnih držalnih vozilih. Proti tej razvadi se je moralo nastopati v celji prvi polovici 18. stoletja z zaporno kaznijo, oziroma z zapleno vprežne živine. Velike nepravilnosti so delali tudi ozki dvokolesni vozovi z rogljastimi ojnici in zakrivljenimi osmi. Poročila in patenti vedno povdarjajo, da so trgovske ceste urejene za vozove s široko kolotočino, dočim ozki vozovi z neenako razdelitvijo tovora razorjejo cestišče. Širina voza sme znašati 5 čevljev 2 palca (1 m 60 cm). Zaradi lažje razvidnosti dobi vsak kolar merilno vrvico. Po cesarskem patentu od 15. junija 1720 se kaznuje z 2 gld globe vsak posestnik voza z ozkimi osmi. Mitnice naj take vozove razbijajo. Na cikle, katere uporabo opisuje cesarski patent od 3. decembra 1731, se vozniki dolgo časa niso mogli navaditi. Njena splošna uporaba je postala potrebna, čim se na prvem večjem sejmu v Trstu l. 1730. poleg mafih vozov pojavijo težki vozovi iz Češke, Moravske, Šlezije in drugih krajev.

Cesarica Marija Terezija si je mnogo prizadevala, da bi odstranila neznosne cestne razmere. Da bi v bodoče razne instance ne ovirale cestne opravke, postane grof Lambert 1. marca 1747 višji cestni ravnatelj. Za izvršitev raznih cestnih regulacij se še do konca leta 1753. poslužijo neplačane cestne tlake, po preteku tega roka se cestna tlaka za vedno odpravi. Lambrechtovi uspehi so se izražali v tem, da je promet skokoma naraščal in se je podeseteril in se je uvedel za kontinentalne zapore, uvedene po Napoleonu I. Leta 1812. je šlo iz Turčije v tranzitu preko Kostajnice in Ljubljane v Francijo in Italijo blaga v vrednosti 8.700.000 fr., a v nasprotni smeri za 3.809.000 fr. Vsa pošta, namenjena iz Francije v Malo Azijo, Sirijo in Egipt, je šla takrat preko Ljubljane in je v Kostajnici prestopila na turška tla.

Ob prometnih cestah oživijo mesta, trgi in vasi, najbolj pa zaslužijo kolarji in kovači. Sicer je ta obrt s popuščanjem cestnega prometa v drugi polovici prejšnjega stoletja veliko izgubila, vendar si je v celjski okolici obdržala svoj sloves. Celjski posestnik Borovič dobi prve dni januarja 1858 naročilo za dobavo 200 težkih voz, ki jih rabijo pri gradnji železniške proge Moskva—Odesa. Za izvršitev tega naročila je Borovič vpregel v delo vse okoliške kolarje in kovače. Rok šestih mesecev je bil kratek, zato so delali noč in dan. Po dogovoru je zadnje dni junija stala na celjskem kolodvoru dolga vrsta teh vozil, pripravljena za nakladanje na železniške vagoni, iz katerih so jih v Trstu preložili na ladje za Odeso.

L. M.

Spomnite se CMD!

Trgovina, industrija in turizem v območju Celja

Mesto Celje, lahko rečemo, je metropola Savinjske doline, pa tudi središče zelo razvite trgovine in industrije, sploh nekako središče s širokim trgovskim, gospodarskim in industrijskim zaledjem, v katerem je poljedelstvo, posebno s hmeljem in trgovina ter industrija zelo razvita. Mesto šteje po komasaciji približno 20.000 prebivalcev, kjer je že okoli 350 raznih trgovin s 739 nameščenici. Trgovina se vedno bolj širi, kar je v večji meri pripisovati veliki podjetnosti in solidnosti trgovcev. Tu je tudi mnogo trgovcev-grosistov, ki zalagajo daleč naokoli v Posavje in Podravje trgovce z blagom.

V Celju se nahaja ena največjih razpošiljaln v Jugoslaviji, t. j. »Trgovski dom« R. Stermecki, ki je znana celo v zadnji vasi južne države in ob morju. Tudi železo se od tu pošilja po vsej državi. Trgovina je razdeljena na več po-

sameznih strok in je v mestu 120 mešanih trgovin, okoli 30 specialnih trgovin za manufakturo, špecerijsko in galanterijsko blago. Vsled svojega velikega zaledja in potreb trgovstva in industrije v Celju in okolici je bila s 1. jan. 1940 ustanovljena po dolgem trudu zopet carinarna I. reda, ki ima dovolj posla in bo poslovanje vsekakor zelo naraslo, ko nastopijo izboljšane razmere vsled svetovnega požara.

V Celju in okolici obstaja nad 50 večjih in manjših industrijskih podjetij, od katerih so najvažnejša A. Westen d. d., tovarna za razno posodo s 1300 delavci, Cinkarna d. d. z nad 300 delavci, rudnik in železarna Štore z nad 400 delavci, Kemična tovarna z nad 200 delavci ter 3 tekstilne tovarne z nad 800 delavci. Zelo razvita je tudi lesna industrija s 3 večjimi parnimi žagami.

Celje je tudi poleg Žalca središče vsega hmeljarstva v Savinjski dolini. Zelo razvit je tudi tujski promet, saj gre turizem v prelepe Savinjske planine z Logarsko dolino iz Celja, kjer so tudi prevozna sredstva zasebnih avtomobilov ter mestnih avtobusov vedno na razpolago. Od tu se razvija promet v najbližja zdravilišča in kopališča Rogaška Slatina, Dobrna, Laško ter Rimske Toplice, tako da se v vsakem oziru naše lepo celjsko mesto lahko prišteva med največje centre Slovenije. — Celje je pa tudi znano po lepih in zdravilnih kopelih bistrice Savinje ter po bližnjih in zgodovinskih gradovih, kar tvori posebno veliko privlačno silo za tujce iz vseh krajev naše prostrane države, pa tudi iz sosednjih držav.

V bližini Celja se nahajajo tudi premo-govniki Pečovnik, Huda jama, Zabukovca, Velenje, Hrastnik, Trbovlje, ki vsi gravitirajo v Celje.

J. B.

Povojni Maribor - izrazito industrijsko središče

Zdi se, da sta si največji mesti Slovenije glede udeleževanja nekako razdelili vloge. Dočim je Ljubljana središče upravnih oblastev in trgovine, je

Maribor po vojni postal izrazito industrijsko mesto.

Glede obrti se more reči, da je ta gospodarska panoga precej enakomerno razdeljena na obe največji mesti, je pa seveda tudi zelo močno razvita na podeželju.

Pred vojno je bil Maribor v pogledu industrije zelo reven. Stara Avstrija je industrijo koncentrirala v nemške predele, v sredino države. Ko je bila ustanovljena samostojna kraljevina Jugoslavija in je postal Maribor najsevernejše, poleg Subotice pa vsekakor najvažnejše obmejno mesto, so se razmere temeljito spremenile. Začela se je naseljevati industrija, ki se je v poslednjih dveh desetletjih silno razmahnila, ker pač sloni na krepkih temeljih.

Ustanovitev industrije je pospeševalo pri nas dejstvo, da je v bližini največja elektrarna Jugoslavije.

Fala oskrbuje s tokom direktno ali potom Mestnih podjetij mariborskih skoraj vso severno Slovenijo. Zadnje čase so se jele v Savinjski dolini uveljavljati tudi banovinske Kranjske deželne elektrarne. Ta tri podjetja so v glavnem nosilci elektrifikacije Slovenije. S svojim cenanim tokom je Fala omogočila in naravnost

dajala industriji pobudo za naselitev v Mariboru in najbližji okolici.

Tok je za industrijo tako cenen, da je večina obratov opustila parni pogon, kolikor ga je sploh bilo, in usmerila obrat na električni pogon. S tem je industrija koristila največ sebi, vedno večji dobiček pa ima tudi mestna občina od prodanega toka, radi česar ji ni treba preveč zvišavati dajatev, kar bi sicer bilo neizogibno.

Tekstilna industrija je najmočnejša v Mariboru

in najbližji okolici in zaposluje precej nad polovico vsega delavstva. Med mestom in okolico je glede gospodarskega udeleževanja težko ločiti, zato moramo smatrati Maribor z obrobniimi občinami kot gospodarsko celoto z nad 70.000 prebivalci. Zadnja leta se opaža, da se industrija polagoma seli iz mesta tudi v okolico. Ta proces je zelo počasen in bo še dolgo trajalo, preden bo občutnejši, vendar zahteva regulacijski načrt za mesto Maribor, da pridejo obrati na periferijo bodočega velikega Maribora.

Pred vojno ni bilo v Mariboru niti ene tekstilne industrije. Bilo je pač pred desetletji nekaj podjetij, toda le obrtnega značaja, ki so pa že zdavnaj prenehala.

Tekstilna industrija je popolnoma nova

in ima namen, preskrbovati Jugoslavijo z manufakturnim blagom lastnega izdelka. Sedaj imamo nad 200 obratov te stroke, med njimi nekaj izredno velikih in moderno urejenih. Naj omenimo med drugimi največje podjetje te vrste v Mariboru in sploh eno največjih v državi, tvrdko Huter in drug, Predilnica in fikalnica d. d., prej Doctor in dr. Nadalje Rosnerjev koncern »Marko Rosner«, »Jugotekstil« in »Jugosvilac«, potem »Mariborsko tekstilno tovarno«, podjetje Avgust Ehrlich, močno okrnjeno podjetje Zelenka in drug, ki se je lani večinoma preselila v Egipt, dalje tvornico svilu Karl Thoma, »Teksta d. d.«, Mariborsko tvornico svilu v Radvanju, Tekstilno družbo v Košakih, Stanko Břen v Studencih, J. Vlah v Rušah, Bock in Vlahovič na Pobrežju. Polagoma se razvija tudi

izdelovanje sukna,

ki so ga poldrugo desetletje precej zanemarjali in se v glavnem vrgli na izdelovanje bombaževine in blaga iz naravne in umetne svilu. Sukno izdeluje več podjetij lani se je začelo baviti izključno s tem blagom novo podjetje Henrik Hutter na Tržaški cesti.

Vedno krepkeje se razvija izdelovanje pletenin

in podobnega blaga, kakor okrasnih vrvic, trakov, potem najrazličnejše trikotaje tudi najfinije izdelave. Semkaj spada predvsem podjetje »Zora d. d.«, ki se bavi z znanimi Bengerjevimi izdelki. Kaj izdeluje mariborska tekstilna industrija, najbolj nazorno prikazuje

vsakoletna razstava v okviru Mariborskega tedna,

ki je pa letos zaradi izrednih razmer moral izostati.

Tekstilna industrija se v Mariboru

stalno širi in izpopolnjuje.

Grade se novi objekti, nameščajo najpopolnejši stroji in uvaja najmodernejši racionalni način izdelave. Zato je neprestano izpopolnjevanje najmočnejše industrijske panoge v Mariboru velikega pomena tudi za naše stavbarstvo, ki ma tudi velik vir dohodka in nudi za sluzek brezposelnim.

Pomanjkanje bombaža in preje

pa ovira nemoteno poslovanje tvornic, ki morajo od primera do primera omejit produkcijo in v manjši meri zaposliti delavstvo ali

pa ga deloma celo odpustiti. Vprašanje dobave surovin je za naša tekstilna podjetja odločilnega pomena, z njimi pa tudi za vse prebivalstvo, ki je v enem ali drugem oziru v tako tesni zvezi s to važno industrijsko panogo.

Tekstilna industrija zaposluje v mestu in najožji okolici

nad 7000 delavcev ali osminko vsega prebivalstva.

Če pa štejemo zraven še svojce nameščencev in delavcev, potem lahko mirno rečemo, da živi od te industrije pri nas dobra tretjina ljudi.

Po važnosti na drugem mestu je pri nas

kovinska industrija

čije začetki segajo še v predvojno dobo. Predvsem moramo tu omeniti

delavnice državnih železnic,

poleg onih v Kraljevu najmodernejših in največjih v državi, ki so urejene za popravilo železniškega vozovnega parka vsake vrste. Po vojni so se delavnice zelo izpopolnile in izdelujejo sedaj poleg tovornih že tudi osebne vagone, lahko pa izgotove tudi lokomotive. Poskusi so se v tem pravcu že napravili in to s popolnim uspehom. Delavnice državnih železnic zaposlujejo dobro polovico vsega delavstva kovinske stroke.

Važno podjetje te stroke je nadalje Splošna stavbna družba na Teznu, ki se je predvsem specializirala za izdelavo železnih konstrukcij za mostove, izdeluje pa tudi vijake in drugo blago. »Kovina d. d.« se bavi z izdelovanjem kotlov, raznih strojev itd. K. & R. Ježek izdeluje poljedelske stroje, ravno tako Josip Pfeifer v Hočah. E. Eyler izdeluje različne stroje, J. Pogačnik v Rušah poljsko in obrtniško orodje, »Jugolivarna« kovinske dele, »Metro« na Teznu predmete iz litega železa, livarna Bühl zvonove, »Ruda« razne kovinske izdelke itd. Več podjetij je manjših in ima bolj značaj obrti.

Važno mesto zavzema v gospodarskem življenju vsega obmejnega ozemlja

kemična industrija

ki se stalno razvija in tvori važno postavko v gospodarskem udeleževanju severne Slovenije. Z malimi »izjemami« je tudi ta industrijska panoga nastala šele po vojni, ko so nastale nove prilike in je bilo treba zalagati mlado državo tudi z lastnimi kemičnimi izdelki. Produkcija izvestnega blaga pa je mogoča le tedaj, če je na razpolago dovolj električne energije, in te nam nudi Fala dovolj. V prvi vrsti moramo tu omeniti

Tvornico za dušik v Rušah,

ki je nastala po otvoritvi Falske elektrarne in je tudi njen glavni odjemalec. To podjetje porabi nad polovico vsega toka, ki ga proizvaja elektrarna. Velike peči se kurijo le z elektriko, ki je pri proizvodnji dušika in drugih plinov ter umetnih gnojil, karbida itd., neobhodno potrebna. Podjetje zaposluje v konjunkturi dobi nad 400 delavcev in daje vsemu kraju svoje obeležje.

Največje podjetje je potem tvornica mila »Zlatorog« v Mariboru, največji obrat te vrste v Sloveniji in opremljen z najmodernejšimi stroji in napravami. Podjetje ne izdeluje le daleč naokoli znanega mila »Zlatorog«, temveč tudi glicerini, sodo, zobno pasto »Chlorodont«, kremo »Solea« in druge predmete.

S kemičnimi izdelki se nadalje bavijo podjetje »Unio« (loščila, kreme, muholovke, svečke i. dr.), Josip Reich na Teznu (kreme, lepila, loščila) in tvrdka »Fox« (krema). Nekaj manjših obratov ima obrtni značaj.

Gradbena industrija

se močno razvija in je po važnosti v Mariboru na tretjem mestu. Omeniti je predvsem sedem opekarn, vse v okolici, od katerih jih je nekaj izredno velikih in modernih, tako podjetje Derwuschek v Košakih, eno največjih in najpopolnejših v državi ter Opekarna v Račah. Semkaj spada tudi industrija umetnega kamna in cementnih izdelkov, predvsem tvrdka »Obnova« v Koroščevi ulici.

Stavbna podjetja lepo napredujejo

in zavzemajo važno mesto v tej stroki. To so podjetja Jelenec & Šlajmer, Rudolf Kiffmann in Ubald Nassimbeni, ki so izvršila dokaj tudi velikih in tvorniških stavb, razna poslopja, mostove, kopališča itd. Stavbna stroka zaposluje na stotine delavcev, žal največ le v sezoni. Ko bi se dal najti način zidave tudi pozimi, bi bilo brezposelnim silno ustrezno.

Lesna industrija

se je po vojni zelo razmahnila, je pa zadnja leta spriču spremenjene gospodarske konjunktture začela sramovati. Močno je industrijsko podjetje »Drava«, ki poleg drugega izdeluje pretežno zaboje. Dobro so zaposlena tudi podjetja, ki so v zvezi s stavbarstvom. Lepo napreduje izdelovanje pohištva, tako podjetje F. Potočnik, »Wekas«, E. Zelenka in St. Koter. N. Lirzer izdeluje stole, tvrdka Rütgers v Hočah pa se bavi z impregniranjem lesa, zlasti drog in pragov.

Tiskarstvo in papirna stroka

sta takisto dokaj dobro razvita. Mariborska tiskarna se je pred tremi leti preselila v najmoderneje urejeno stavbo sredi mesta in se bavi z vsemi panogami tiskarstva. Podjetje je drugo največje te vrste v Sloveniji in stalno napreduje. Maribor ima še štiri manjše tiskarne in litografije ter nekaj kartonažnih podjetij. Lepenko izdeluje ta tvornica Ceršaska tovarna in Sladkogorska tvornica, ki imata obrate ob Muri tik meje, sedež pa v mestu.

Usnarstvo polagoma nazaduje,

ker so se razmere po vojni zelo spremenile. Stalno v obratu je le še podjetje Freund, dočim sta tvrdki Halbärth in Berg opustili obrate. Dobro pa se razvija čevljarstvo na industrijski podlagi. Predvsem je omeniti podjetje »Karo« (Dragotin Roglič), Vilko Blatnik, Kosta Vukasinić, Anton Jakac in Ivan Robinšak, ki večinoma oddajajo svoje izdelke mestu in okolici.

Živilska industrija

je tudi dobro razvita, vendar pa konjunktura ni enotna. Pred vojno sta bila noč in dan

v obratu mlini Franz in Scherbaum in vojni pa se vedno močnejše občuti konkurenca Banata. Slednje podjetje je prenehalo mleti žito, Franz in sinova pa se je vrglo na izdelovanje testenin ter dobro uspeva. Bivši Rosenbergov mlin je prešel v druge roke in je srednje dobro zaposlen.

Važna za Maribor je

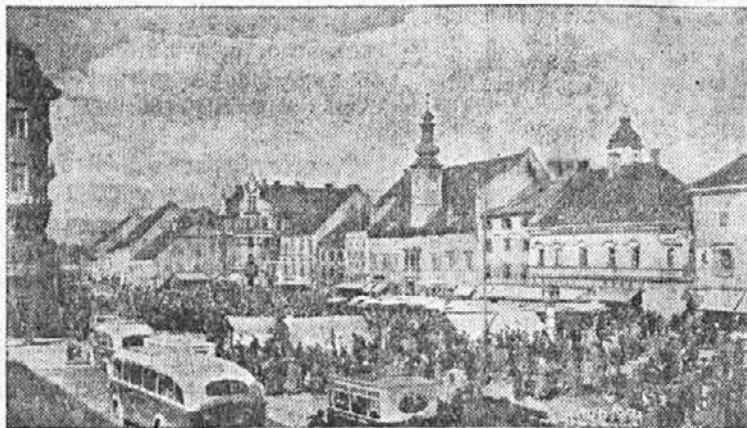
mesna industrija,

ki ima zlasti dvoje močnih podjetij. Tvrdka Anton Tavčar se je preselila v Bohovo pri Hočah, kjer si je zgradila moderno obratovalnico. V Košakih posluje tvrdki H. Wögerer in Welle, ki precej mesnih izdelkov izvažata v Italijo. Ostala podjetja so manjša.

Bežen pregled nam kaže, da je Maribor res izrazito industrijsko mesto, ki ima ob smotrni gospodarski politiki merodajnih mest

vse pogoje ne le za svoj obstanek, ampak tudi za nadaljnji razmah.

Potrebno bi le bilo, da bi odločujoči činitelji bili manj ozkosrčni v presoji dejstva, da smo ob meji. Obmejnemu mestu je treba vse pogoje za neoviran razvoj. Zdrava meja, dobra država!

Maribor: Pogled na Glavni trg

Maribor v luči gradbenega napredka

Kdor pozna Maribor še izza predvojne časa, ga skoraj ne pozna, če ga po tolikih letih zopet popelje pot k nam. Maribor se hitro modernizira. V povojnih letih je nastalo, zlasti na periferiji, kakih 200 hiš z nad tisoč stanovanji. Pomanjkanje stanovanj, ki je prvo desetletje po vojni delalo vsemu prebivalstvu velike preglavice, je malone že odpravljeno. Gradbena delavnost je še vedno živahna, tudi letos, sredi vojnih zapletljajev, se zida, predvsem na periferiji. V nekaj mesecih bo gotova cela vrsta novih stanovanjskih hiš. Graditi so začeli tudi Hutterjev blok sredi mesta s 144 modernimi stanovanji po eno do pet sob, kopalnico in pritlikinami. To bo največja stavba, ki se je kdaj v našem mestu gradila.

Tudi mestna občina je mnogo storila za ublažitev stanovanjske krize. Od leta 1925 dalje je sezidala vrsto stanovanjskih hiš, tako dvo- in trinadstropne v Smetanovi in Vrtni ulici, poleg plinarne, potem zaslišna stanovanja v Jadranski in Delavski ulici ter veliko delavsko kolonijo v magdalenskem predmestju, kjer je v dobrih dveh letih zrastle okrog 150 enodružinskih hišic z vrtovi. Nastala je nadalje trinadstropna stanovanjska hiša v Frančiškanski ulici, preuredila se je stara dravska vojašnica v stanovanjske svrhe, prav tako tudi bivša vojašnica v Jezdarski ulici.

Občina je postavila tudi mnogo javnih stavb. Tako naj predvsem omenimo novo glavno carinarnico v Melju, ki še ni popolnoma gotova in ki obsega tudi velika carinska skladišča. Pred nekaj leti je bilo zgrajeno moderno poslopje carinske pošte poleg glavnega kolodvora, malo poprej pa nova lampisterija na kolodvoru. Občina je nekoliko dozidala poslopje policije, predvsem pa po nakupu grada preuredila starinsko zgradbo v impozantno stavbo, namenjeno povsem kulturnim namenom, v prvi vrsti muzeju. Staro poslopje muzeja se preureja v policijsko vojašnico. V spomin na blagopokojnega kralja Aleksandra je mestna občina zgradila moderno šolsko stavbo v magdalenskem okraju, v katerem sta nameščeni 2. deška meščanska šola in 2. deški ljudska šola. Sezidalo se je zavetišče za deco v Ljudskem vrtu in adaptirala kupljena hiša v Jerovškovi ulici v enak namen. Občina je kupila razsežno stavbišče poleg magdalenskega parka, kjer so te dni začeli kopati temelje za novo stavbo,

v kateri bo nameščena 2. realna gimnazija. Še cela vrsta manjših stavb je, ki jih je občina postavila od prevrata dalje ali pa je preuredila poslopja v druge, javne namene.

Javnih del je občina izvršila zadnja leta res lepo število. Tlakovana in urejena je bila cela vrsta prometnih ulic, pri čemer so se povsod lepo uredili tudi pločniki in bili večinoma asfaltirani. Reguliran in niveliran je bil Glavni trg ter tlakovan. Dobil je avtobusni kolodvor, gotovo eno najmodernejših naprav te vrste v državi. Dočim je bil prej Grajski trg središče avtobusnih prog, se je sedaj tudi v tem pogledu pomaknilo središče mesta proti Dravi. Tu je naš največji, najlepši in tudi najbolje ustrezajoči trg, ki je ponoči razkošno razsvetljen. Skupaj z dravskim mostom, ki je tudi bil z rampama vred na novo tlakovan, in takisto tlakovanim Kralja Petra trgom, tvori središče Maribora na obeh bregovih Drave enoto, ki se lahko kosa z marsikaterim drugim mestom. Velik del mestnih ulic in cest je že tlakovan, druga pota bodo sledila. Začelo se je tlakovanje Frankopnove ulice, gotove pa so priprave za nekater druge ulice. Kanalizacija hitro napreduje, zlasti v magdalenskem okraju in sploh na periferiji, ki so jo pred vojno popolnoma zanemarili.

V kratkem se začne graditi tržnica na vogalu Vodnikovega trga in Koroške ceste. V načrtu so stanovanjske hiše za carinske uradnike, potem še nekaj hiš, poleg obstoječih štirih novih v magdalenskem okraju, v katerih dobe zatočišče brezdomci brez sredstev. V načrtu je tudi velika elektrarna na Dravi poleg Mariborskega otoka, zadeva pa bo aktualna šele tedaj, ko bo Fala popolnoma izčrpala svojo kapaciteto in bo treba iskati novih virov za električno energijo.

Tujina nas zavidava za Mariborski otok, ki ga je občina s težkimi milijoni pretvorila v pravcati paradiz. Iz zapuščenega otoka je tekom dobrega desetletja nastalo na njem moderno kopališče s krasnimi sprehajališči, sportnimi prostori itd. Železni most veže otok z bregom, po katerem bo v kratkem izpeljana lepa cesta kot podaljšek Koroške ceste. Zadeva se je nekaj zavlekla, ker je letos zopet prevzela cesto do koroške meje država, ki jo je pred kakimi 15 leti odstopila banovini, oz. oblastnemu odboru.

Nekaj misli o našem glasbenem življenju

Vasilij Mirk

Za normalen razvoj glasbenega življenja je potrebna tradicija, če pa je ni, jo je treba ustvariti. Iskati je treba sredstev in poti, ki naj omogočijo smotrno glasbeno vzgojo posameznika in skupnosti, tako da jo slehernik občuti kot potrebo, kot neizbežno dopolnilo kulture. Ali smo že tako daleč? Ali je v resnici smisel za glasbeno vzgojo tako močan in globok, da lahko govorimo o srčni potrebi? Ali je res razumevanje pravega bistva glasbene vzgoje zajelo že vse naše poklice (stanove) v mestih in na deželi?

Ako ob teh vprašanjih nekoliko dalje časa razmišljamo, moramo priti do ne ravno ugodnega zaključka, da smo še daleč, prav daleč. Niti glede petja, s katerim se vedno tako radi bahamo, ne moremo trditi, da je vse v redu, kaj šele da govorimo o drugih panogah glasbe! Zlasti neprijetna je slika našega glasbenega življenja v ekstenzivnem, rekli bi v širinskem oziru, torej glede vprašanja, kako se skrbi za glasbeno vzgojo najširših narodovih plasti. S tem namreč, da skrbimo za njo le v glavnih krajih (mestih) in da zamerjamo deželo, koristimo le številčno neznatnemu delu naroda, dočim ostane ogromen del daleč od kulturnih dobrot. In vendar je nešteto dokazano dejstvo, da je glasba tista, ki miri človeške strasti in vzbuja plemenitejša čustva! Ako bi mi to stran temeljito gojili, gotovo ne bi imeli toliko nesrečnih aufbiksarjev in junakov noža.

Nerazumljivo je, da so razmere na področju zbornega petja prav za prav malo razveseljive. Po mestih sicer se zdi, da je v najlepšem razcvetu; zlasti v Mariboru je polno pevskih zborov, ki se delijo po poklicih, po političnem prepričanju, po pokreklju itd. Toda to ima tudi svoje slabe strani, ker skoraj nobeno pevsko društvo ni po kakovosti kaj bolj porabno, večina pa je kadov povprečnosti, ako merimo z umetniškim merilom (to pa je neobhodno potrebno!). Kakor bi razcepljenost pevcev lahko zagovarjali, ker s tem se zanimanje za petje širi, tako si ne smemo pokrivali oči pred omenjenim dejstvom, da je namreč — z majhnimi izjemami — vsako društvo zase pevsko šibko in zato omejeno le na najenostavnejše pesmi, ne glede na to, da tudi tehnično ne more biti napredka. Posledica tega je tudi ta, da se občinstvo deli po simpatijah za ta ali oni zbor in da prav za prav malokatero društvo ima dovolj občinstva za seboj, tako da društva ne morejo priti do zadostnih dohodkov, ki so predpogoj dobrega razvoja. Tako pa trpi tudi vzgoja občinstva, ker nima nikoli pravega merila za ocenjevanje petja ali pa ker se vzgaja le enostransko.

Tako je v mestih. Na deželi pa bi se morali radovati vsakega stremljenja po dobri pevski vzgoji. Tam že po prirodi ni mogoče računati z velikimi pevskimi edinicami. Toda kako je v resnici? Ako imamo v vidu našo vas, tedaj se moramo čuditi, kako malo se goji tam petje. Cele pokrajine so brez pevskih zborov (komaj se pevci še toliko združujejo, da nekaj pri mašah pojo, a ne vprašaj, kako), zlasti po zeleni štajerski! Žalostne so razmere tudi v Prekmurju. V dvajsetih letih ni znal še nihče zainteresirati ljudi za dobro in lepo petje. Koliko koristnega dela bi lahko opravili oni, ki živijo poklicno na deželi in imajo primerno pevsko in glasbeno izobrazbo! Pa nikjer ni prave

volje za to, pa čeprav mora biti vsakemu jasno, da bi tako delo zelo dvignilo ljudi v moralnem pogledu in bi se potem marsikomu priljubili kraji, v katerih se morda nahaja nerad. Ako bi stikali po vzrokih tega neljubega pojava, bi seveda morali ugotavljati marsikaj opravičljivega, toda še vedno ne toliko, da ne bi smeli obsojati neko dosledno brezbriznost. »Ne vse za vsakdanji kruh: človek je telo in duh! Saj še gora in drevo raste v zemljo in nebo!« je povedal Gradnik.

To, kar sem omenil glede petja, velja v glavnem tudi glede ostalih glasbenih panog, mislim tu seveda predvsem na instrumentalne skupine kakor so v večjih mestih simfonični orkestri, sicer pa salonski orkestri, tamburaški zbori, godbe in sl. Ali ni čudno, da v 20 letih Maribor ni bil v stanu postaviti svoj lastni orkester? Ali ni čudno, da je sedaj celo godalni orkester nemogoč iz samih civilistov? Ako je pri petju vsaj nekaj tradi-

cije, čeprav ne najboljše, pa je v instrumentalni glasbi sploh ni. Tu bo treba še mnogo dela in truda, predno pridemo do pravega uspeha. Vsekakor morajo tista društva, ki imajo posebne orkestralne oddelke, koncentrirati svojo pozornost v to smer, da se res doseže cilj: kompletni orkester. To jim mora biti sveta naloga, ako svoje poslanstvo pravilno pojmujejo!

V podeželskih večjih krajih se pa da gojiti salonski orkester, v manjših pa tamburaški zbor. Čudno je sploh, kako je ponekod, morda po večini krajev, kar zginila ta skupina, ki je vendar narodna last in s katero se da pod dobrim vodstvom marsikaj doseči! Mesto prijetnih tamburaških zborov (s katerimi se lahko kombinirajo tudi godala in kakšna zmerena pihala) srečavaš par godcev, ki iz svojih potolčenih instrumentov izvabljajo prav nesrečne glasove. Sploh bi se dalo o godbah še razpravljati, zlasti o vzgojni vrednosti, pa morda o tem drugič, ker

danes mi je bilo glavno, da opozorim na neurejenost naših glasbenih razmer — radi pomanjkanja dobre tradicije in, bomo odkriti, dobre volje.

Skratka: naša dosedanja glasbena politika hodi nezačrtana pota. Mesto da bi glasbena vzgoja smatrala glasbo za umetnost, ki naj oplaja naš duh in nas dviga nad kruto vsakdanjost, vlada še vedno staro naziranje o zabavni vrednosti glasbe in od tod v glavnem zastoj v glasbenem življenju. K temu pride še pretirana gojitev sentimentalne plehke glasbe, ki jo nudijo razni čisto tuji šlagerji, filmi, plesi (njih število raste, da je strahota, hujše kakor gobe po dežju) in prizadevanje posameznika zadeva na trde trenutke, ki ga utegnejo spraviti do obupa. Res, zabavne glasbe ne bomo nikoli odpravili, kakor ni mogoče odpravljati drugih zabav, čeprav slonijo na umetnostih; tudi ni potrebno odpravljati, kar človek potrebuje, toda dvignimo okus in nivo, kjer koli mogoče, a zato je treba, kakor rečeno, dobrih idej, pravih sredstev in pravih poti, še bolj pa pravih, neustrašnih in požrtvovalnih ljudi!

K zgodovini slovenskega Narodnega gledališča

Danes se nam zdi skoraj kakor čudež, da je ob osvobojevanju peščica kulturno zavednih Slovencev v Mariboru omogočila, da smo lani slavili že 20-letnico obstanka našega Narodnega gledališča, in da se bomo z novo sezono v jeseni pričeli že približevati prvi četrstoletnici. Kako se je ta čudež zgodil, o tem hočemo podati nekaj naši javnosti malo ali sploh neznanih dejstev.

Prvi temelji za slovensko gledališko umetnost so bili položeni že davno pred ustanovitvijo sedanjega poklicnega Narodnega gledališča, in sicer v okrilju Slovenske čitalnice v začetku druge polovice prejšnjega stoletja. Predhodnik mu je pa postalo kasneje ustanovljeno Dramatično društvo. To si je že spočetka nadelo nalogo, pripraviti pot poklicnemu gledališču pod lastno streho.

Svetovna vojna je prekinila ta prizadevanja, takoj po osvobojevanju se je pa Dramatično društvo znova lotilo svojega poslanstva in pridobilo za sopomoč tedanjega upravnika, režiserja in igralca ljubljanskega gledališča, g. Hinka Nučiča. Nučič je prišel prvič v Maribor s svojim ansamblom že meseca julija l. 1919. Nastopil je v starem gledališču, ki je dotlej služilo tujim namenom. Nučič je bil namenjen sicer v Zagreb, toda sedaj že pokojna gg. dr. Karl Koderman in prof. Fran Voglar sta ga pregovorila, da je prevzel nase delo ustanovitve in vodstva rednega poklicnega slovenskega gledališča v Mariboru. Nučič je postal upravnik pod okriljem Dramatičnega društva, mestna občina mu je pa dala na razpolago gledališko poslopje.

Vendar je bilo treba prej premagati mnoge težkoče. Stari gospodari gledališke zgradbe so se odločno uprli. Mestni svet je 14. avgusta 1919. odklonil sprejem zadavne pogodbe. Ker je bilo staro Kazinsko in gledališko

društvo le razpuščeno in pravno vprašanje lastništva zgradbe še ni bilo pravomočno rešeno, je grozila nevarnost, da Slovenci poklicnega gledališča v Mariboru še dolgo ne bomo dobili. Toda to nevarnost so odvrnili gg. dr. Vilko Pfeifer, general Rudolf Maister in dr. Franjo Rosina. Dr. Pfeifer je kot mestni komisar takoj po omenjeni odklonilni seji mestnega sveta sklical posvet zaradi vprašanja gledališča. Formula se je našla v tem, da je g. Nučič nastopil kot zasebni zakupnik.

Pomanjkanje gledališke tradicije je ob tedanjih splošnih razmerah delalo tudi samemu obstanku gledališča težkoče. Po prvih dveh sezonah, ko je g. Nučič le odšel v Zagreb,

je nastala kmalu resna kriza, katero je rešil nazadnje Beograd s tem, da je bilo mariborsko, dotlej Mestno gledališče, uvrščeno med oblastna gledališča kot Narodno gledališče. Država je prevzela vodstvo, imenovala upravnika v osebi g. dr. Radovana Brenčiča in poskrbela tudi za skromno, vendar pomembno subvencijo. G. dr. Brenčič vodi sedaj že osemnajsto leto.

Ves ta čas pa ni bilo še mogoče uresničiti nujne potrebe po gradnji novega, modernim potrebam Maribora ustrežajočega in reprezentativnega gledališkega poslopja. Uresničitev tega načrta spada med naloge bližnje bodočnosti.

Naše bodoče kulturne potrebe

Ako pregledamo slovensko kulturno tvornost v daljnji preteklosti in v letih po osvobojevanju, moramo s ponosom ugotoviti, da je bila vedno živa. Zlasti zadnji dve desetletji sta bili bogati na prizadevanjih in na ustvarjanju. S tem so bili položeni trdni temelji za bodočnost. Tej bodočnosti pa pripada mnogo nujnih nalog, ki jih bo morala čimprej rešiti.

Slovenski severovzhod s svojim glavnim središčem v Mariboru in pomožnimi središči v Celju, Ptuj in Murski Soboti, potrebuje predvsem novo gledališko poslopje. Umetniški paviljon in lokalno Umetniško galerijo v Mariboru. Dalje Filharmonijo, glasbeno srednjo šolo, dvorano za komorne koncerte in knjižno založbo v Mariboru. Narodno gledališče samo se mora razviti v obeh svojih delih, v dramskem in opernem, v matico gledališke umetnosti vsega severovzhodnega področja.

Celje, ki šteje s priključitvijo okolice nad 20.000 prebivalcev, mora kot tretje svobodno slovensko mesto dobiti tudi svoje poklicno gledališče v gledališki zgradbi, ki že stoji in popolnoma ustreza potrebam. Ptuj, prav tako s posebno gledališko zgradbo, mora dobiti vsaj stalno kombinirano gledališče, a na enako ustanovo bo treba misliti z razvojem Murske Sobotne tudi tam. Dokler se to ne uresniči, je pa treba skrbeti za sistematično gostovanje iz Maribora in eventualno Ljubljane. V Celju, Ptuj in Murski Soboti bo treba dalje skrbeti za redno prirejanje razstav likovne umetnosti, za razvoj glasbenega življenja in uveljavljanje slovenske knjige.

To so vse naloge, ki nas čakajo in so nujne, ako hočemo doseči tisti kulturni razvoj, brez katerega si naš rasti na slovenskem severovzhodnem ozemlju ne moremo zamisljati.

Naš tujski promet in sedanja svetovna vojna

Josip I. Loos, ravnatelj „Putnika“ Maribor

Naša lanskoletna tujskoprometna statistika je mogla ohraniti vse pozicije iz leta 1938. In to kljub temu, da je vojna vihra koncem avgusta razgnala preko noči vse inozemske turiste in da je splošna neizpolnjenost tudi izredno neugodno vplivala na naš notranji tujski promet. Predsezona in prva polovica glavne sezone sta bili tako ugodni, da ni mogel izpad, ki je sledil izbruhu vojne, bistveno vplivati na potek turizma v letu 1939. V primeri z letom 1938. Jasno je, da bi lanskoletna bilanca brez vojne zaključila z rekordnim uspehom predvsem radi znatnega porasta števila turistov iz Nemčije.

Število domačih turistov 663.395, nočnih 3.995.169; štev. inozemskih turistov 275.831, nočnih 1.453.064; skupno štev. turistov 939.226; skupno število nočnih 5.448.233.

V preteklem letu je odpadlo na Slovenijo 195.305 turistov (tuzemcev 139.477, inozemcev 55.828) in 1.059.011 nočnih (od domačih gostov 790.193, od inozemskih gostov 268.818). Kakor se vidi, je torej tudi v preteklem letu odpadlo od celokupnega turističnega prometa v naši državi na turistične kraje Slovenije približno ena petina vseh turistov in vseh pomočnikov. Po uradnih podatkih in cenitvah je donos našega turizma v preteklem letu prekoračil milijardo dinarjev. Ta znesek nam nazorno prikazuje izreden gospodarski pa tudi socialni in kulturni pomen našega tujskega prometa.

Danes je že splošno znano, da imajo od tujskega prometa koristi ne le hoteli, gostilne, penzioni, kavarne, železnice, parobrodska, letalska in avtobusna podjetja, ampak da ima od njega koristi posredno ali neposredno tudi vsa trgovina, obrt in industrija ter v posebni meri tudi naše poljedelstvo. Prezreti ne smemo niti prostih poklicev, na pr. zdravnikov, lekarn, umetnikov, dalje avtoizvoščkov, vodničev, čolnarjev, nosačev itd. V naših letovišnih, kopaliških in zdraviliških, pa tudi na kmetih se oddajo vsako leto veliko število pri-

vatnih sob tujcem v najem. Ti dohodki omogočajo marsikateremu posestniku, kmetu, uradniku ali nastavljenju lažje odplačevanje ali vzdrževanje hiše oziroma posestva. Naš tujski promet predstavlja tudi v socialnem pogledu važen faktor. Tisočem in tisočem ljudi zasluček in obstoj. Marsikateri hotelir ali podjetnik je začel kot skromen vajenec ali pomočnik ter dolguje svoje uspehe tujskemu prometu. Četudi moramo tu in tam zabeležiti kakšne senčne pojave, je vpliv tujskega prometa na domače prebivalstvo vendar v pretežni večini dober in pozitiven. Delo v naših tujsko-prometnih obratih, ki zaposlujejo skoraj izključno domače moči, je zelo poučno, zanimivo in koristno. Pridobitve tujsko-prometnih krajev v higienuem in zgrajstvenem pogledu (kopališča, vodovodi, kanalizacije, športne naprave, ceste, pešpoti, kulturne prireditve itd.) so velike vrednosti tudi za domače prebivalstvo.

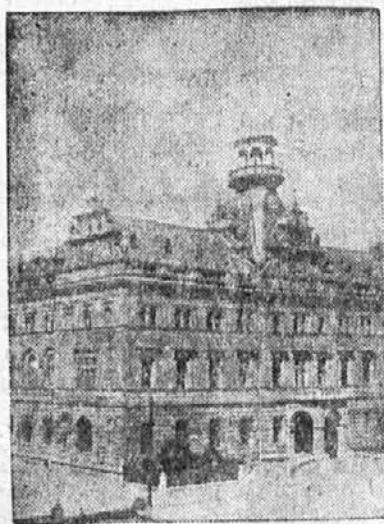
Od celokupnega donosa našega tujskega prometa odpade na domače goste okroglo 650 milijonov din, na inozemske goste pa 350 milijonov din. Seveda ne smemo pri tem prezreti dejstva, da potuje tudi iz naše države vsako leto veliko število naših državljanov v inozemstvo, v tuja zdravilišča in letovišča. Po uradnih statističnih podatkih so naši turisti v zadnjih letih porabili v inozemstvu približno 200 milijonov din letno, tako da znaša dejanski saldo v našo korist -50 milijonov din letno. Radi sedanje vojne in njenih posledic so vse države brez razlike potovanja svojih državljanov v inozemstvo tako omejili in otežkočile, da bodo inozemski turisti prišli v naši letošnji bilanci komaj do izraza. Sicer prihaja dnevno nekaj desetlet inozemskih potnikov k nam, vendar gre tu z malimi izjemami predvsem za trgovska ali službena potovanja z najnujnejšim številom nočnih.

Pred izbruhom vojne so naši državljanj obiskovali predvsem Nemčijo in Italijo, ki da-

neš radi vojnega stanja omejujejo dotok inozemskih turistov le na izredno nujne slučaje ter odpadejo turistična potovanja takorekoč popolnoma. Radi tega bodo tudi oni naši državljani, ki so bili do sedaj vajeni potovati vsako leto v inozemstvo, prisiljeni ostati letos doma ter obiskati naša letovišča, zdravilišča in kopališča. Marsikdo se bo šele letos seznanil z neizčrpni lepoto in turističnimi privlačnostmi naše države. Naš letošnji tujski promet mora, ako bo ostal naš notranji promet vsaj na isti višini kakor lansko leto, ter ako bodo naši državljani izdali za domača zdravilišča in letovišča približno isti znesek kakor lansko leto v inozemstvu, računati z izpadom najmanj 150 milijonov din, verjetno bo pa škoda, žal, še mnogo večja.

Letos bomo torej navezani predvsem nase. Odlčnosti in doslednosti, s katero vodi naša država svojo nevtrarno politiko, se imamo zahvaliti, da živimo, kljub hudi vojni vihri, ki divja okrog nas, v dokaj ugodnih gospodarskih razmerah. Res je, da zahteva skrb za varnost lastnih mej tudi od nevtralnih držav velike žrtve, toda te žrtve so v sedanjih časih neizbežne in bistveno ne ovirajo pri nekaj požrtvovalnosti normalnega gospodarskega življenja v naši državi.

Solske počitnice in dopusti spravljajo v ospredje vprašanje letošnjega potovanja oz. letovanja. V kavarah in trgovinah, na trgih, v parkih in povsod je predmet razgovorov: kaj bo letos z dopustom, kaj z oddihom. Na stavljeno vprašanje se nešteto sliši isti odgovor: Ne, ne, letos ne gremo nikamor. Časi so pretežki itd. itd. Ali je to prav? Ne! Vsakdo, ki mu premoženjske razmere ali stalni dohodki dopuščajo, naj privoščijo sebi in svoji rodbini počitnice v naših lepih letovišjih, v tako uspešnih zdraviliščih, na našem prijaznem in gostoljubnem podeželju, v naših vabljivih planinskih domovih ali na našem prekrasnem Jadranu in naj gre tudi letos na oddih. Saj so naši živci letos gotovo še bolj

Narodni dom v Mariboru

Ozemlje kakovostne vinske proizvodnje

Andrej Žmavc - Napredek vinarstva je mogoč samo v zadrugištvu

Od približno 200.000 ha vinogradov v Jugoslaviji pride na Slovenijo kakih 25 tisoč ha, t. j. nekako 12,5% vseh goric v naši državi. Samo v slovensko vinogradništvo je vloženih mnogo nad eno milijardo dinarjev. Letni vinski pridelek Slovenije znaša povprečno dobrih 500.000 hl, čijih vrednost lahko računamo — liter po 5 dinarjev — na 250.000.000 dinarjev. Od usode domačega vinskega gospodarstva je odvisna sreča stotisočev, ki se izključno ali pretežno ali vsaj deloma, neposredno ali posredno, od njega preživljajo in so najboljše davkoplačevalci. Izrazito vinogradniška zemlja ni za nobeno drugo kulturo, ki bi kolikor toliko morala nuditi življenjske pogoje stotisočem tamonjega pridnega prebivalstva.

Gorice Slovenije so za enkrat razdeljene na 13 vinarskih okolišev:

I. Pohorje	1.140 ha
II. Kozjak in zap. Slov. gorice	2.670 ha
III. Srednje Slov. gorice	2.060 ha
IV. Ormoško-ljutomerske gorice	2.300 ha
V. Gornjeradganske gorice	1.130 ha
VI. Prekmurske gorice	747 ha
VII. Haloze in hal. obrobno pogorje	3.530 ha
VIII. Šmarško-kozijski in celjski vinarski okoliš	1.780 ha
IX. Drameljsko-savinjski vinarski okoliš	800 ha
X. Bizeljsko z brežiškim Posavjem	1.860 ha
XI. Krško-kostanjeviški vinarski okoliš	2.220 ha
XII. Novomeško-mokronoški vinarski okoliš	3.070 ha
XIII. Črnomeljsko-metliški vinarski okoliš	1.600 ha
Skupaj:	24.907 ha

Samo zadnji trije vinarski okoliši — XI. do XIII. s 6890 ha — so na bivšem Kranjskem, vsi ostali vinarski okoliši z 18 tisoč 017 ha, t. j. kakih 72% goric v Sloveniji, so pa na bivšem Spodnjem Štajerskem, ali — recimo na kratko — v mariborskem okrožju.

Maribor, Ptuj, Ormož, Ljutomer in Gornja Radgona tvorijo središča našega severnega vinarskega pasu in trgovine z vinom. V Mariborskem okrožju je prav doma kakovostna vinska proizvodnja, ki po svojih odlikah v marsičem daleč prekaša vinsko proizvodnjo večine drugih vinorodnih krajev naše države. Seveda povsod našetih tudi na slabe in prav slabe pridelke, zlasti onod, koder so razmnožili, povrhi po neustreznih legah, najslabše trsne vrste, ki niti v najbolj ugodnih letih ne morejo roditi dobre kapljice. To je »prisilno vinarstvo«, ki kvari drugače dobri stari sloves pristnega »štajerca«.

Slovenski vinar ljubi svojo, z znojem prepojeno goriško grudo, čeprav ga tako slabo redi. Vinarstvo preživlja že dolgo težke čase in še ni znakov, da bi se kaj kmalu obrnilo na boljše. Obubožani svet, zlasti naše delovne množice si ne morejo privoščiti vina, tega izbornega naravnega okrepčila, za potrebo, niti za zdravlilo. Nezmožnost odklanjamo, želimo pa upravičeno, da bi pristno domače vino čimprej postalo tudi pri nas prava ljudska pijača, kar je bolj ali manj že oddavna v nekaterih drugih, mnogo večjih vinorodnih deželah, čijih narode imajo povsod za napredne, zdrave in — trezne. Potem bi vina pri nas kakor v naši državi vobče ne le ne preobilovalo, marveč bi ga celo primanjlovalo.

Danes je pri nas tako, da se potrošek vina še vedno zmanjšuje, po drugi strani

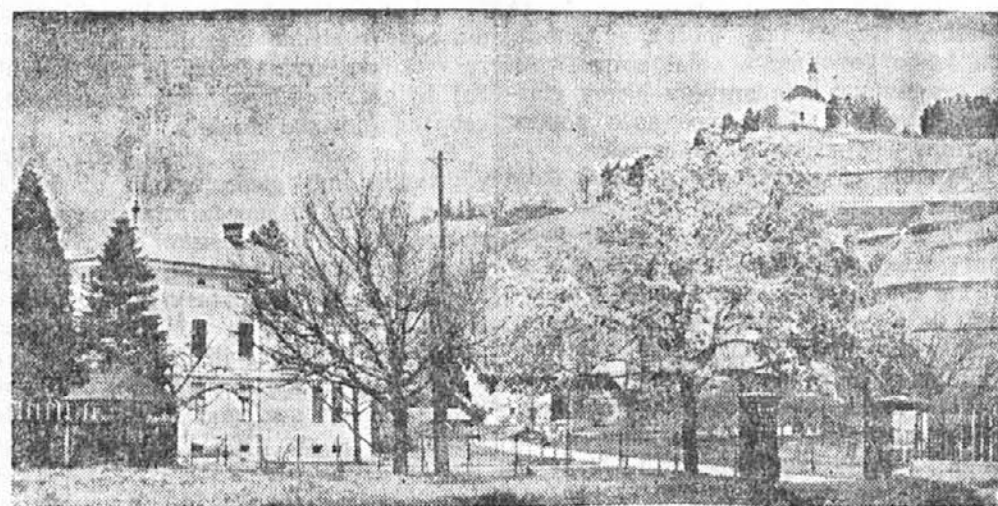
potrebni počitka in naše telo še okrepčila kakor prejel. Končno pa nimamo dolžnosti samo do sebe samih, ampak imamo dolžnosti tudi do celokupnosti. Naša hotelska industrija, ki se je razvila šele v naši svobodni državi, se bori z velikimi finančnimi težavami, ker je morala najeti sredstva za ogromne investicije ravno v času, ko je bil denar najdražji, preživlja hudo krizo, ki ogroža ne le lastnike hotelskih in gostinskih obratov, pionirje našega tujkega prometa, ampak ogroža tudi tisoče in tisoče nastavlencev in najrazličnejših obrtnikov ter končno tudi naše celokupno gospodarstvo. Zato se mora glasiti letos naše geslo: Dvignimo naš notranji turizem! Hodimo na dopuste in oddih! Naša zdravilišča in letovišča, naši planinski kraji in gorske postojanke, naš Jadranski, vsi nas gostoljubno vabijo in čakajo. Povsod bomo sprejeti in postreženi s posebno pozornostjo, deležni bomo dobre in cenene oskrbe, blagodejnega oddiha in potrebnega okrepčila. Pomagali bomo sebi, svojim dragim ter okrepili gospodarstvo in socialno tudi našo skupno domovino.

pa prav po nepotrebnem dovažajo vino k nam iz drugih pokrajin, namreč za tiste domače želodce, ki nikakor ne prenašajo domačega pridelka. So namreč ljudje, med njimi celo veliki »rodoljubi«, ki se ne zavedajo, kako grešijo, ako ne spoštujejo nebeških darov domačega kraja in svetih plodov dela domačinov, ki so nanje vendar sami tako navezani...

V poslednjem času je nekoliko oživel izvoz vina iz naše države v tujino. Za nas ni toliko važno, iz katere pokrajine izvažajo, marveč je važno, da sploh in da čim več vina in po čim boljši ceni izvozijo, kar se potem itak pozna in ugodno odraža na domačih tržiščih, ki jim doslej bolj in bolj vsiljujejo slabo znane vinske »dobrote« od drugod. Ali ni dovolj, da moramo iz leta v leto kupovati krušnega zrnja iz drugih krajev za stotilijone? Zakaj tudi še vino, ki ga je več ko dovolj doma?

Kakor za Jugoslavijo sploh, je važno še čisto posebno za slovenski severni pas vinogradništva, da postavimo to važno kmetijsko panogo na zdravo zadrugišno osnovo. Napredek našega vinarstva je namreč mogoč samo v zadrugištvu. Drugače

gospodarske rešitve zanj ni. Mimogrede bodi omenjeno: Nobeni, kakor koli strankarsko pobarvani gospodarski zadrugi nobene podpore iz javnih sredstev! To bi se lahko hudo maščevalo nad podpiranko samo, vselej pa tudi nad občestvom. To

Vinarska šola v Mariboru s Kalvarijo v ozadju

Po vijugasti cesti na vrh zelenega Pohorja

Ob otvoritvi lepe planinske ceste Hoče-Reka-Sv. Areh na Pohorju

Pred 15. leti je župan pri Sv. Miklavžu, pokojni Jakob Florjančič pri okrajnem zastopu mariborskem vložil predlog, da se zgradi nova cestna zveza Sv. Miklavž - Rogoza - Hoče Reka - Sv. Areh. Okrajni zastop je ugodil predlogu ter se je zgradila cesta Sv. Miklavž - Hoče, ki je bila blagoslovljena in odprta 1. 1926. Naslednje leto pomladi je dekan in nadžupnik v Hočah, Alojzij Sagaj, skupno s predsednikom SPD Maribor, dr. Martinom Senjorom, nar. poslancem Žebotom in županom Vernikom stavil predlog na okrajni cestni odbor in tedanje veliko županstvo, da se naj začne s predelavo za veliko cesto iz Reke proti Sv. Arehu.

Prvi ogled trase je bil marca 1928 iz Reke preko pobočja do Ruške koče. Prvotno je bila trasa nameravana od Reke na severozapadni strani Pohorja v smeri proti Mariborski in Ruški koči. Strokovnjaki pa so ugotovili, da bi zgradba na tem delu Pohorja bila za 100% dražja, kakor na južni strani pobočja. Sedanja trasa teče preko krajev Reka - Kapla - Legvanjska ravna, mimo Ledinekove žage do Aneha.

Lastniki zemljišč, po katerih teče nova cesta, so zemljišča odstopili, mnogi brezplačno, drugi pa po zmernih cenah.

Sveta se je za cesto porabilo okoli 300.000 m² kvadratnih metrov.

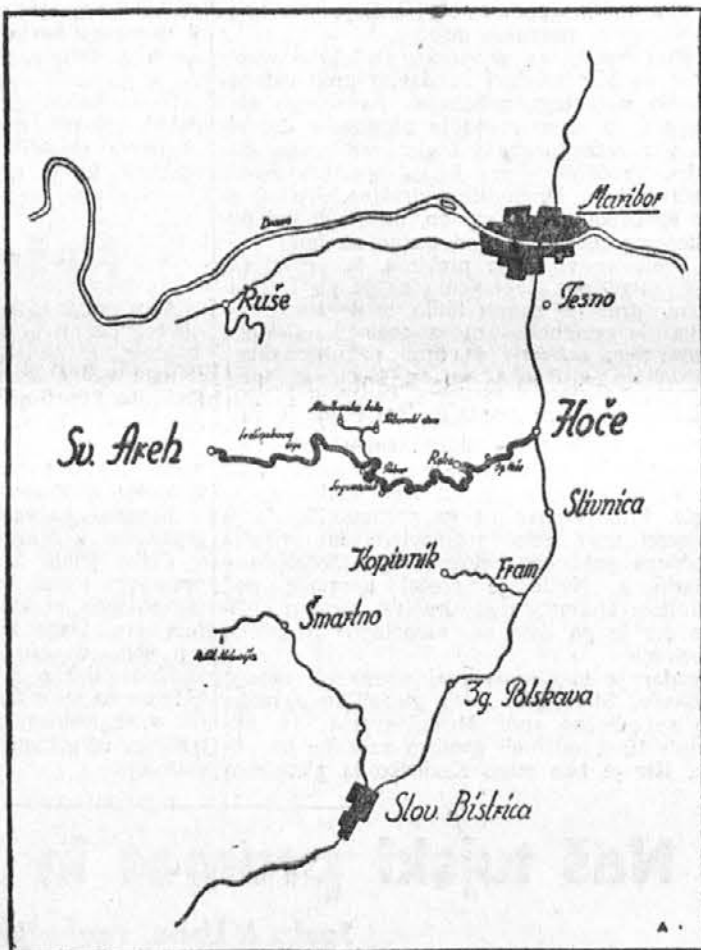
Stroški za zemljišča in pristojbine znašajo din 300.000.—. Dolžina ceste znaša od Reke, od gostilne Podkrižnik, do kraja pod Sv. Arehom točno 14 km. Širina ceste je večinoma 5 m, na ovinkih in izogibalnicah pa 1—3 m več. Cesta se bo še za en meter razširila s tem, da se bodo cestni jarki tako tlakovali, da bo možno vsakemu vozilu izogniti se tudi v cestni jarek. Vsako leto od 1931. dalje se je povprečno napravilo 1 km in pol ceste, ker se je cesta gradila večinoma s sredstvi okrajnega zastopa oziroma okrajnega cestnega odbora in s prispevki banske uprave. Vsako leto je bilo zaposlenih pri cestnih delih povprečno 60 delavcev. Z ozirom na pomanjkanje kreditov in težavni teren ni bilo mogoče zaposliti več ljudi.

Celotna cesta stane 5.600.000 din ali povprečno 400.000 din na 1 km,

Poleg glavne ceste 14 km se je zgradilo istočasno tudi odcep od konca glavne ceste do Sv. Aneha. Ta odcep je dolg 850 m in stane približno 200.000 din. SPD Ruše je dalo okrajnemu cestnemu odboru na razpolago kamen za tlakovanje in izbornen kamen za gramoz.

Kamenja za tlak ceste od Reke do Sv. Aneha se je porabilo 14.000 m³, za gramoz 9.000 m³, zemljskih del pa se je izvršilo 140.000 m³.

Položaj oz. teren nove ceste je zelo ugoden, ker leži na takem ozemlju, da ni bilo treba graditi večjih mostov ali objektov. Za odtok

vode zadostujejo večinoma močni cevni prosti. Za zavarovanje cestišča pa je pod cesto suho zidovje in betonirani zidovi. Največji objekt je zid pod cesto na Kapli, ki stane 70.000 din. Sreča pri vsem delu je bila ta, da svet na južnem pobočju Pohorja, kjer teče nova cesta, ni plazovit. Niti enega resnega plazu ni bilo za časa gradbe in tudi ne pozneje.

Pri cestnih delih so sodelovale tvrdke: »Probuda« iz Ljubljane, največ pa inž. Ivan Ferluga iz Maribora, družba »Cesta«, podjetnik Svetina iz Ljubljane in podjetje »Intra« s Pobrežja pri Mariboru.

Največ del je izvršila tvrdka inž. Ivana Ferluge.

Mnogo del pa je izvršil okrajni cestni odbor v lastni režiji. Vse to je pripomoglo, da je okrajni cestni odbor s pomočjo banske

bi bil samo dokaz popolne nesposobnosti slučajnih gospodarjev z javnimi sredstvi. Vinarski kraji so najbolj obljubljeni in jih je treba rešiti večnega siromaštva še iz mnogih drugih razlogov, ki so čisto posebno v javnem interesu. Mnogo vinogradišča tu ob severni meji — baš z najimennitnejšo kakovostjo proizvodnje — je še v tujih in nekmečkih rokah, kar kaže na znano staro slabo stran naše agrarne in socialne politike.

uprave zgradil to važno cesto na sicer težavnem strmim terenu do 1250 m visoko z razmeroma zmernimi sredstvi.

Velika težava je bila pri zgradbi ceste dobava dobrega kamenja. Človek bi mislil, da je pohorski masiv poln izbornega kamenja za ceste. Temu pa ni tako. Na pobočju, kjer teče nova cesta, leži večinoma že trohneli škrljavec. Graditelji so morali mnogokje dovažati kamenje po več kilometrov daleč, da so mogli cesto tlakovati. Še hujša

težava pa je bila z dobavo kamenja za gramoz.

Samo na treh mestih na 14 km dolgi progi so tehnični vodje našli kamen, ki je bil dober za gramoz. Težava je bila spraviti stroje za drobljenje kamenja na pohorske višine. Tudi z valjarji so težko prišli navzgor. Pa vse te težave je okrajni cestni odbor premagal pod spretnim vodstvom tehničnega vodje inž. Stergarška Antona. Okrajni cestni odbor je s pomočjo banske uprave kril večji del izdatkov za to cesto z okrajnimi cestnimi dokladami. Zadnja leta pa je najel posojila, s katerimi je končal cesto, ker bi sicer, če bi se naprej gradilo samo na podlagi proračuna, bila cesta dograjena šele čez pet let.

Nova cesta ima posebno važen pomen za narodno gospodarstvo in tujski promet.

Ogromni kompleks pohorskih gozdov so bili do sedaj nedostopni in le z veliko težavo se pohorski kmetje spravljali drva in hlode do strmih kolovozov. Tudi druge kmetijske pridelke je kmet težko spravil v dolino in ga je navadno voznika stala več truda in časa, kakor pa je bilo blago vredno, ki ga je z veliko muko po dolgotrajnih nevarnih voznjah spravil v nižavo.

Planinski domovi: »Poštarski dom na Petkovem sedlu«, »Pohorski dom« malo višje, »Mariborska koča«, »Ruška koča« in drugi privatni domovi so morali z mulami in z nosači spravljati živila in potrebščine na pohorske višine. Odslej je to drugače. Tujski promet je silno oživel ter se bo še bolj razmahnil.

Okrajni cestni odbor namerava s pomočjo banske uprave in prizadetih občin nadaljevati cestno zgradbo do Smarjna nad Slov. Bistrico,

kjer je znani »Počitniški dom kraljice Marije«. Treba je dograditi še kakih 8 km ceste pa bo mogoča krožna vožnja Maribor - Hoče Sv. Areh - Smarjno - Slov. Bistrica - Slivnica - Maribor. V zapadni smeri pa bo mogoče v prihodnjih letih zgraditi po vrhovih Pohorja cesto v smeri proti Slovenjgradcu oz. Mislinjski dolini. Seveda je ta ideja »muzika bodočnosti«.

Savinjska tovarna barv in lesnih izdelkov

Alajz Goričar in drug, Mozirje

Ker je v bližnji okolici Mozirja obilo surovin, ki so potrebne za izdelovanje barv, je podjetnik Friderik Hocke iz Gradca že leta 1898 ustanovil v Ljubiji pri Mozirju tovarno za izdelovanje zemeljskih in drugih barv. Podjetje se je zelo uspešno razvijalo in prešlo po svetovni vojni leta 1918. v roke domačih podjetnikov, ki so še danes njegovi lastniki. V letih 1920-22 je bilo podjetje močno povečano. Tedaj je bila zgrajena podružna tovarna v Letušu pri Braslovčah, kjer je začela obratovati moderna žaga. Podjetje izdeluje razen barv

še razne lesne izdelke, med temi samokolnice in embalažne sode. V letih konjunktura je tvrdka dajala delo do 100 strokovnim delavcem in številnim voznikom, drvarjem in ostalim ne kvalificiranim delavcem. Splošna gospodarska kriza pa tudi temu podjetju ni prizanesla in je bilo prisiljeno skrajšati produkcijo na približno 1/3 kapacitete. Preteklo leto je podjetje praznovalo 40 letnico obstoja, kar je v sedanjih težkih prilikah vsekakor dokaz solidnosti in opravičuje nado v lepo, uspešno bodočnost.

Slovenski „Benjamin“ je dorasel in terja novo obleko

Rudi Cačinovič · Obširen načrt za gospodarska in javna dela v Prekmurju

Če bi primerjali različne pridobitve Prekmurja v novi državi, bi bila javna dela med onimi področji, kjer je napredek najmanj viden. Človeku se vsiljuje prisposoba: Slovenski Benjamin je zrasel prehitro in mu starši niso pravočasno nabavili suknje in hlače, primernih za doraslega fanta, zdaj pa je vse pretesno in prekratko. Fant je to obleko s svojim delom že zdavnaj zaslužil, samo vrsta še menda ni prišla nanj.

Tipičen primer nudi šolstvo. Prevzgojilo je celo mlajšo generacijo in vplivalo močno tudi na starejšo, vzgojilo številno inteligenco, prebudilo vlogstvo umetniške tvorice — pa se še pogosto odeva v stare, ponošene cape. Če ne upoštevamo nekaj zgradb, ki se pravkar zidajo, je 18 zgradb za ljudske šole popolnoma nepriemernih, mnogo pa komaj primernih. Pri tem dejstvu pa nočemo zanikati napredka, ki je tudi pri javnih delih viden: odranska in cankovska ljudska šola, rakičanska kmetijska šola, železnica Sobota—Ormož, veržejski železniški in leseni most, novi moderni petanjski most, elektrifikacija Sobote, Beltincev in Rakičana, boljše poštne, telegrafске in telefonske zveze, avtobusne proge, gederovska carinarica, dva zdravstvena doma, par novih šol se gradi (Hodoš, Markovci), novi mostovi in propusti (železobetonski Rankovci, Sobota, Martianci, Šalovci, Hodoš), nekaj novih krajših cest, pa še to in ono.

Ko vse to ugotavljamo, ne zmanjšujemo doseženega, hočemo samo še naprej, času in razvoju primerno!

V bodoče bo treba javna dela še močno povečati in predvsem pospešiti. Da bodo mogla slediti potrebam, se bodo morala izvajati po načrtu. K takemu prekmurškemu delovnemu načrtu omenjamo le nekaj konkretnih del, katerim bo treba seveda še marsikaj dodati, deloma že z ozirom na današnje potrebe, še bolj bo pa to zahteval bodoči razvoj Prekmurja sam. Poleg splošnih javnih del, obsegajočih bodisi celotno Prekmurje ali posamezne kraje, je važna predvsem tudi načrtna izgradnja Murske Sobote, da bo postala vsestransko odgovarjajoča središče Prekmurja in Pomurja.

Med splošnimi javnimi deli, ki so bila nujna že od prejšnjega, so: popolna in dokončna regulacija Mure, regulacija Ledave v celem toku, nadaljnja elektrifikacija Prekmurja, ki je v tem pogledu najbolj revna slovenska pokrajina (predvsem Sobota, Puconci in vsi lendavski kraji do Cankove in navzgor; od Beltincev do Bogojine, Dobrovnik, Turni-

šča, Črenšovci vse do Lendave). Namesto majajočega se veržejkega lesenega mostu je potreben nov železobetonski. Cesti Veržej—Murska Sobota in Petanji—Mur. Sobota, ki vodita od obeh murskih mostov, nista še vedno daleč napredovali od nekdanjih lokalnih cest, dasi danes predstavljata edini zvezi za cestni promet z ostalo Slovenijo. V slabem stanju sta tudi obe cesti med Soboto in Lendavo. Dolnje Prekmurje nima direktne železniške zveze s Slovenijo. Edina zveza vodi na Hrvaško. Potrebna je zato železnica Lendava—Sobota, za katero hrani že davno zaprašene načrte knjigar Hahn.

Mnogo za celo Prekmurje važnih del spada v okvir načrtna izgradnje Sobote. Sem spada novo monumentalno gimnazijsko poslopje, za katerega so že odobreni načrti. Proračun znaša 6 in pol milijona din ter bi zgradba po raznih napovedih morala biti kmalu že dograjena. Nova ljudska šola bo morala dobiti tudi tretje nadstropje, da bo v sedanji gimnaziji lahko pozneje našla prostore bodoča soboška meščanska šola. Občina je dala na razpolago zemljišče že za okrožno sodišče, vojašnico in orožniško kasarno. Zadnji dve zgradbi bi se morali začeti graditi letos, da jima zemljišče ne zapade. Sondaža za novo bolnišnico in podobna opravila so stala baje že 60.000 din, zato bo treba z njeno zidavo kmalu začeti. Razmere v stari bolnišnici to že davno terjajo. Potrebno bi bilo, da bi tudi v Soboti zidali razne centralne ustanove. Pokojniški zavod naj bi zidal nekaj svojih stanovanjskih hiš. Velika zapreka razvoju Sobote je železnica. Potrebno bo zgraditi podvoza na rakičanski in martjanski cesti, seveda v zvezi s popolno preureditvijo soboške železniške postaje, ki je popolnoma neprimerna sedanjemu prometu in razvoju Sobote. Bila bi stalna ovira nadaljnjemu razvoju, saj je bila grajena takrat, ko je bila Sobota zakotno selišče in zadnja postaja. Potrebno je že zdaj nekaj novih tračnic, moderno postajno poslopje, pri velikem osebem prometu mora odpasti hoja preko tračnic z mostički, ali pa če bo progla dvignjena, s hodniki pod tračnicami. Potrebni bi bili pokriti hodniki, ločen tovorni promet in tudi razširjen trg pred kolodvorom (Bankovo zemljišče).

Današnja kanalizacija Sobote je nezadostna, saj je iz nekaterih delov mesta sploh ni mogoče napeljati. Potrebna bi bila trajna kanalizacija, ki bi vodila vse do Budinskega mlina. Če bi kanal podaljšali do Polane, bi ga izpirala Ledava.

Imel bi 12 m padca in 6 km dolžine. Danes je kanal celo nad cestiščem. Potreben bo tudi magistrat na Glavnem trgu, ki je zamišljen z gledališčno dvorano, s prostori za občinska podjetja, muzej in pod. Tudi nov gasilski dom bo morala dobiti Sobota.

Regulacijski načrt Sobote, ki ga je izdelal arhitekt g. Fr. Novak, leži na banovini že od leta 1934. V glavni zasnovi še ni odobren. Arhitekt Novak si zamišlja Soboto kot tkzv. vrtno mesto, ki po sedanjih perspektivah sodeč ne bo preseglo 20—25 tisoč ljudi. Posamezni zeleni otoki bi bili vezani z alejami. Prehajali bi od čisto kultiviranih parkov v pristo naravo. Prvi bi bil pred katol. cerkvijo. Drevesa naj bi imela tudi botanič-

no vrednost (n. pr. pred cerkvijo vse vrste prekm. javorov). Od cerkve bi vodila aleja v park pred bolnišnico, od tod po aleji zopet na Glavni trg, nato v park in fazanerijo, kot naravni zaključek. Aleje bi bile zasajene s topoli in lipami. Predvidena je preložitve pokopališč v bližino rakičanskega, ureditev cestnega omrežja, mesto za bodoče letališče itd.

Mogoče bo kdo, ki se raje ozira nazaj, proglasil mnogo navedenega za sanjsko podobo. Večino del pa zahteva že sedanjí čas, drugo bo morala izvesti bližnja bodočnost. Slovenski Benjamin je dorasel in terja tudi primerno obleko. Ker jo je zaslužil s težkim garanjem, ima tudi pravico do nje.

-rč.

Prekmurje je tesno povezano s slovensko skupnostjo

Mogoče nam nič ne bi tako zanesljivo prikazalo neprestane rasti Prekmurja v slovensko skupnost, kot točna prometna statistika, ki bi že s tem tudi dokazala velik gospodarski napredek v novi državi. Prometne prilike danes še nikakor niso vzorne. Realizirati bo treba še v bodočnosti marsikaj, kar bi moralo biti izvedeno že prva leta po osvoboditvi. Vendar že pomanjkljive statistike dokazujejo neprenehni napredek in močan pulz gospodarskega sožitja. To dejstvo predstavlja najboljši demant lažnim trditvam tuje propagande, ki bi hotela kolo razvoja zaobriniti nazaj v tisočletje svoje fevdalnosti.

Skromni so bili gospodarski stiki Prekmurja z ostalo Slovenijo v dobi ogrske kraljevine. Skromno in nerazvito je bilo tudi prekmursko gospodarsko življenje. V Sloveniji ni bilo ne mostov in ne železnic. Vendar je bilo nekaj trgovine z Ljutomerom, največ pa z Radgono, kjer ni bilo toliko prometnih ovir. Radgona je zato postala celo glavni trgovski center za slovensko Prekmurje. Že takrat je torej večina Prekmurja gravitirala v slovensko smer. S priseljevanjem je postajala nemška Radgona tudi vedno bolj slovenska.

Nezdrave politične in gospodarske razmere so v novi državi hromile nemoteni gospodarski razvoj, ki je po naravi gravitiral v slovensko smer. Železniška zveza, lesen most in brodovi so bili pa vendarle dovolj za močan porast prometa med obema bregovima Mure.

Merodajni se pri nas še vedno vse premalo zavedajo pomena točnih statistik v

sedanjih prilikah. Zato jih za vsako koristno uporabo primanjkuje. Skušali bomo samo na statistikah nekaterih prometnih poti pokazati ta razvoj. Pri tem manjkajo zlasti važni podatki za veržejski most, vendar si pa približno sliko lahko ustvarimo.

Najvažnejša prekmurska prometna zveza s Slovenijo je železnica. Tudi tu nimamo točne statistike. Sklepamo pa lahko po obsegu prometa na soboški postaji, kako bi izgledala celotna slika. Samo v zadnjih desetih letih se je tu promet po približni cenitvi dvignil več kot za polovico. Pri tem se dviga še vedno. Lansko leto je bilo odpremljenih 10.700 ton pošiljk, prišlo pa je 13.000 ton pošiljk. Potnikov je odpotovalo 81 tisoč in pripotovalo 92 tisoč. Komadne robe (živina) je bilo odpremljene 3000 ton, prišlo pa je 3200 ton. Naloženih in razloženih je bilo 3700 tovornih vagonov. Prva polovica letošnjega leta izpričuje še večji porast. Odpotovalo je 41 tisoč in pripotovalo 45 tisoč potnikov, prišlo pa 5700 ton pošiljk in odšlo 7700 ton pošiljk, komadne robe je bilo 1300 ton predaje in 1900 ton oddaje, tovornih vagonov skupno 1800.

Soboška pošta je prejemale prva leta le po nekaj paketov dnevno, oddajala tudi nič več. Sedaj odhaja iz Sobote dnevno do 80 paketov (največ tvornica perila in Benko), prihaja približno ravno toliko. Če računamo povprečno težo paketa po 10 kg, odhaja letno do 300 tisoč kg paketov. Pri tem pa se zviša število paketov pozimi tudi na 150.

Velik promet izkazujejo brodovi. Petanjski je seveda na prvem mestu. V to

EPILOG

Kranjec Miško

Kako dobri ljudje so tu, dovezeti za učenje in vneti za napredek! Le roko jim je treba ponuditi, jih potegniti iz duhovne teme in ti marljivi Prieki, ti krasni kraji bodo v ponos domovini. Ali izgleda, kot bi nihče ne imel smisla za kulturni napredek našega človeka in bi bila njegova mračnost zaželeni.

(Ignac Koprivec: »Kmetje včeraj in danes«, str. 281).

Pišem epilog h knjigi meni nepoznane- ga človeka, ne da bi me bil kdo za to naprosil, niti ne vem, če ne bo neprijetno avtorju.

K temu so me napotila mnoga zborovanja, shodi in strastno pisanje, ki je spremljalo pojav te knjige. Zborovanja so se vršila skoraj po vseh večjih krajih Slovenskih goric. Nastopali so naši stari in častitljivi govorniki, ki jih vidimo vedno: kadar gre »za koristi slovenskega naroda«, ali kadar je ta narod »ogrožen«, ali mu preti sploh kaka »nevarnost«. Nastopali pa so tudi »govorniki iz ljudstva«, kakor imenujemo nekatere može. Ljudje so na zborovanja prišli v »ogromnih množinah«, ker so bila »naša«, nemo poslušali in ko so izvedeli, da jih nekdo klati, da se posmehuje njihovi veri, omiki, navedam in še marsičemu, so glasno protestirali, oduševljeni sklenili ostro resolucijo in jo poslali na merodajno mesto. In po mnogih brezuspešnih resolucijah, ki jih je kdaj sklenilo slovensko ljudstvo, je ta imela ne-

navadno hitro uspeh. Knjiga je bila zaplenjena in govorilo se je, da se bo moral pisec zagovarjati pred sodiščem. Ali se bo ta pravda vršila in kak bo konec, je postranskega pomena. Niti že skoraj ni važno, zakaj so se vršila protestna zborovanja, kako je bila odposlana resolucija, temveč edino to je pomembno, da je bilo ustrezno slovenskemu ljudstvu vsaj enkrat v vsej njegovi žalostni zgodovini.

Knjiga je posrečen niz podob, vernih in natančnih, čeprav ne umetniških, pa vsaj z ljubeznijo pisanih. Podobe iz Slovenskih goric. Za marsikoga odkritje, ako ni vedel o Slovenskih goricah, da tam raste sladko štajersko vino, da tam jeseni, ko grozdje zori, klopotci regljajo, in se med trto sprehajajo okroglo in rdečelična dekleta. Toda odkritje, kakor si ga je zamislil g. Koprivec, je za marsikoga neprijetno. Požabil je tudi na zlato pravilo kulture: izogniti se diskretno nelepim in neprijetnim stranem našega življenja. Saj v Ljubljani in sploh v mestih poznajo našega kmeta precej dobro po njegovih že zdavnaj ne- nošenih narodnih nošah, po njegovih pobožnosti in ponižnosti. Koprivec je pa to resnico preobračal! Opisal je njegove vraže, njegovo naravo, godrnjanje, a tudi njegovo radost in trpljenje. Opisal pa je tudi tiste, ki mu gospodarijo in kako mu gospodarijo. Skratka, upodobil je njegovo pretežno in brezkraino trpljenje, ki ni z ničimer opravičeno.

Stoletja že spokojno počivajo nizke hiše po hribih in ob klancih, sredi zelenih sadovnjakov, z rdečimi rožami v oknih, sredi vijugastih njiv po položnejših pobočjih.

Po hribih so cerkve, o katerih nam naše knjige vedo toliko povedati. Naša poezija je polna večernega zvonjenja, ki se razlega iz teh cerkva po hribih in dolinah. Kdor pa se je kdaj intimneje ozrl na življenje po teh hribih, kdor je videl, kako skromen kruh raste v težki ilovnati zemlji, si je moral reči: Lepo je, da skoraj ne lepšega, ali grenko in težko, da tudi ne težjega.

Stoletja že to ljudstvo neprestano protestira, včasih glasno, včasih tiho, včasih ponižno, včasih ob vinu proti pretežkemu življenju. Vse življenje je en sam protest proti temu, kar je, a ne bi smelo biti, kar bi moralo biti drugačno, pravičnejše. In vendar so bili do danes vsi protesti zaman. Nikdar mu ni bilo ustreženo.

Zdaj mu je bilo. Zato, ker je protestiralo proti knjigi, ki je ni bralo, ako pa jo je, mu je, kolikor vem, ugajala, ker se jim je zdelo, da je v njej njihovo resnično življenje. Toda ljudje so protestirali in uspešili. Gotovo so veseli tega uspeha, saj jim je bilo na tem, da jim enkrat nekdo ustreže.

Toda življenje v Slovenskih goricah ni zato niti troho lažje in prijetnejše. Kajti otroci, ki sem jih videl zadnjič, so tako oblečeni, kakor prej, žene izmučene, možje pa še vedno zahajajo po viničarjih in govore o tem, kako bo nekoč, ko mine vojna in »pride nov svet«. Vendar se zdi, da ljudje zdaj niso lačni; saj je poletje. Nekaj časa so otroci obirali češnje, potem borovnice, ki jih je po gozdovih mnogo; ker je hvala Bogu dovolj dežja, ne zmanjka gob. Zdaj zorijo že prva jabolka in hruške in do zime kar pojde. Tudi pozimi

nekaj časa še bo. Ali januarja, februarja se bo pesem o pomanjkanju spet začela.

Toda čemu gledati resnici v obraz? Ozrimo se rajši po tej čudoviti pokrajini! Ako ste dobro jedli, vtaknite zobotrebe med zobe in stopite na kateri koli vrh v Slovenskih goricah. Ozrite se na vse strani: hribočki in dolince, gozdovi in njive ter travniki, bele ceste se vijajo med njivami in med gozdovi. Glej, tam pastir pase šest krav in vriska! (Predstavljajmo si vsaj, da vriska, ker je kakor kralj svoboden, ker je sit in zadovoljen; ne smemo vedeti, da revše hoji že drugo leto v prvi razred, da je čisto tepen radi nezaupanja, da nima nikogar in je že zdaj hlapčič!) Glej zdrave kmetice (recimo zdrave radi poetičnosti), ki delajo na polju, dekleta okroglih lic, lepih, polnih prsi (pardon!), kmeta, kako veselo in ponosno stopa za plugom, da, celo na voliča se ozrimo, kako veselo in zadovoljno stopata v jarku in toliko, da ne vriskata ali pojeta v dvoje! — In tam gorice, kjer nam rase rujno, sladko vince, zdravje in moč! O, čudovita lepota Slovenskih goric! O, nesrečni Koprivec, kam je gledalo tvoje oko, da ni videlo tega, kar leži pred nami drugimi! Videl si župnika na zbirci in mežnarja z veliko vrečo, nisi pa videl njune roke, ki boža! Tuji nazorji so ti pokvarili srce in dušo. Tujo modrost si nam pokazal! Ali ni stokrat lepše prepevati o lepoti, kakor pa o težkem in prebriskem življenju? Ognimo se vsemu, če je kaj grdega, ozrimo se od daleč, z najvišjega vrha na življenje: od tam je vidna sama lepota, trpljenje in grde strani pa utonejo.

V „motornem vlaku“ čez Slovenske gorice

V »motornem vlaku«, ki drvi preko Slovenskih goric proti Mariboru. Sopotniki: nekaj kmetov in kmetice, mišlov in gospič, otrok, hrvatski krošnjar, neki debeli gospod, starejši madžarski par, ki je na letovišču v Radencih. Vsi so bolj molčeči. Le včasih nastanejo kake pripombe, pri katerih sodelujejo navadno le »boljši« potniki, vstevši pri tem tudi krošnjarja. Kmetje in kmetice molče ogledujejo avtobus, ostale potnike, se zazejo v kako cerkvico, presojajo letino ali pa prisluškujejo motorju, ki hrupno drvi z »vagonom« po zavitih cestah, polnih nasutega kamenja, odkakajočega na vse strani. Šofer kolne in se pridruša nad kmetiskimi vozniki, ki se tako počasi umikajo, kot da se njih ne bi tikalo rjovenje hupe in kot da so še neskončno oddaljeni od današnjih motoriziranih časov.

Nekje daleč v svetu so uničene setve pod tisočermi plazečimi se trupi ogromnih železnih »gosenic« z motornimi »pljuči«. Po teh hribčkih, poljih in gozdovih je vse mirno. Po gozdčkih pojejo slavci, nad polji in cestami letajo lastavice in žgoliho škrljančki, po poljih je še manj ljudi kot včasih. Se bodo tisočere pošasti razbesnele na tujih poljih, v daljnem bogatom svetu in bo njih bes prej polegla, kot bi mogel vznemiriti let teh lastavic in škrljančkov nad polji, zaglušiti petje slovencev, uničiti to setev, katero preceňujejo kmečke oči z upanjem in strahom, da je ne bi ugonobila nevihta? Bodo obranile po vsem zelenem prostranstvu razsejane siromašne hišice svoj čudoviti mir, v katerem še dremajo?

Zopet kmečki voz na sredi ceste. Hupa

smern se bo z novim mostom promet gotovo povečal. Statistika je sestavljena po prevoznih listkih ter ni popolnoma točna, posebno velja to za pešce in kolesarje. Lokalni promet ni obsežen, ker je prost lokalni. Prvi podatki so za dobo od 1. IV. 1939—31. III. 1940, v oklepajih pa za 1. IV. 1935—36: pešcev 9300 (24.600), kolesarjev 14.300 (10.800), enovprežni vozovi 9100 (12.400), dvovprežni vozovi 3900 (8500), osebni avtomobili 2200 (1900), tovorni 1500 (1400). Težki tovorni avtomobili čez brod niso mogli. Na brodu, Krog—Vučja vas, ki je bolj lokalnega značaja, je bilo izven lokalnega prometa leta 1938 1700 oseb, 1250 kolesarjev, vozov 800, avtomobilov 25. Podoben promet je tudi na mostu Črnci—Hrastje—Mota. Veržejski most izkazuje verjetno podoben promet kot preko Petanjcev, v času poplav pa ga je seveda še močno prekašal, saj je v Petanjcih takrat navadno sploh zastal. Nekaj brodov vse do Bistrice je tudi niže od Veržeja. Med njimi posebno bistriški vrši precejšen promet. Železniška zveza Dolnjega Prekmurja pa je usmerjena na hrvatski Čakovec ter sedaj tudi pod upravo zagrebske direkcije in čaka še na usmeritev proti Soboti.

Narastajoči promet terja boljših prometnih zvez za Prekmurje. Boljše prometne zveze bodo rodile še večji promet in torej tudi večji razvoj gospodarstva in še tesnejše sožitje z slovensko celoto.

rjove, šofer kolne in zavira, voznik spravi le s težavo prestrašene živali s ceste. Debeli gospod stresa z glavo nad kmečko počasnostjo, krošnjar mu pritruje v »izbranih« besedah, Madžara z intereso opazuje, kako se voznik napenja. »Gospodjica« se je razgovorila. Njen zavihani nosič, težko obremenjen z zaščitnimi očali, njena »trajna« s svežo frizuro, nožice v »slajer« nogavicah (leva je v avtu »kontuzovana«, zato se je lastnica informirala, če imajo v Mariboru že tudi »ambulante« za take slučaje) itd. — vse to »se revoltira«: »Da li je i slovenački seljak glup kao srpski? Ne zna ni levo ni desno?« »Gospodjica« je iz Beograda, tri dni je že v Radencih, pozna vse probleme. Govori o obrambi, o kmečki revščini in zaostalosti, o dobrih slovenskih cestah, o Parizu, kjer je bila lani spomladi. Njen »švager« je v Boru visok in odločilen. O Boru govori le v superlativih: pospešen tempo, ljudje so se tako navadili francosčine, da slišiš že čisto »običajne« ljude, kako se pozdravljajo z »Bon jour! Njen »švager« je tam že pet let pa še ne obvlada srbsčine, ker je vse okrog njega francosko. Ima »diplomatski pašoš«, zato je »gospodjica«

neizčrpen vir najrazličnejših skrivnosti, ki jih navadni državljani ne vemo. Ona živi življenje z motornim tempom, gleda vse iz avtomobila svojega »švagerja«. Bila je že v Radencih pred leti. Maribora ne pozna. Sobotna je bila pred leti še čisto ciganska, zdaj postaja spodobna. V Maribor gre na obisk k znanecem svojih zancev. Vmes je tudi neka nemška plemenita gospa.

Od svetega Benedikta se pomika dolga črna procesija mož, žena in otrok. Na čelu se dviga veliko bandero. Nato od Negove zopet ena. Dolga in črna se spušča v dolino. Prehitimo voz z duhovniki. Krošnjar kolne in se norčuje, debeli gospod je spet tiho, Madžar pripomi svoj »nagysági« (milostivi), da je menda neki praznik ter da so tu ljudje zelo pobožni in imajo duhovniki velik vpliv. Kmetje in kmetice večinoma molče. Le voz z duhovniki so pozdravili, čeprav ni bilo odziva, ker je avto prehitro vozil. Vprašam kmetico zakaj te procesije. Odgovor: »Za mir molijo, gospod! Iz cele dekanije bomo danes molili za mir.« Kmalu je izstopila in z njo večina kmetov in kmetice.

Na obisku pri prekmurskem Ahasverju Kondorju

Po kratkem počitku v rodni sredini odhaja Ladislav Kondor spet po svetu. Ni še dolgo, odkar se je vrnil. Bil je nekam utrujen. Zdelo se je, da ga je tujina tokrat »malo« preveč upehala, da je sit svojih večnih romanj. Toda ni strpel dolgo. Kam ga sedaj žene, kakšne načrte ima?

Obiskal sem ga nekega teh pretoplih juljskih večerov, polnih neke prenasajenosti, ki človeka že sama sila, da bi pobegnil iz domače tesnobe v svet brez vse preozkih meja in ozirov na levo in desno. Kondor stanuje v obcestni sobi pri svoji sestri g. Kirbiševi. Ne daje natančno preformuliranih intervjujev, že vnaprej pripravljenih in natipkanih. Že na pragu me sprejme s kopico vprašanj in razlag o vsem, kar ga ravno zanima. Njegova soba in stvari v njej pričajo, da je Kondor popotnik. Tudi doma ne more ostati nikoli za dolgo. Tudi tu je samo postaja, kratek počitek na nemirni ahasverski poti, po kateri ga neprestano žene njegova umetnost. Kondor govori o umetnosti, politiki, novinarstvu, o državah, narodih in ljudeh, ostri vmes svoje svinčnike, mi demonstrira svoj »patentirani« način ostrenja, igra gostoljubnega »domaćina«. Listam po obsežnem albumu fotografij, izrezkov iz časnikov in revij, poročil z imeni mnogih znanih kritikov in novinarjev. Poslušam njegovo pripovedovanje in zdi se mi, kakor da mi Kondor v naglici preobrača nekaj listov svoje občutljive duše, velik album, v katerem je navidezno le nalepljeno mnogo karikatur, trenutnih skic, dovršenih in nedovršenih slik iz sveta, ki ga je doživljal na svoji ahasverski poti — v resnici pa je to duša, bogata doživetij, polna vere v sebe, vrednost svojega dela

in velike energije, ki zmaga težke zapreke, pred katerimi bi nešteti omahnil. Danes je njegova umetnost dozorela, njegova umetniška pot dokončno izbrana.

Kondor bo romal v Bolgarijo. To je zanj dežela, o kateri se izraža najbolj laskavo. Bolgari so zanj ljudje, za katere čuti najtoplejšo hvaležnost in prijateljstvo. Obhodil je 34 držav, se srečal z mnogimi kronanimi glavami, knezi, maharadži, političnimi voditelji, o čemer pričajo mnogi dokumenti v njegovi zbirki — v Bolgariji je doživel tisto, kar napolnjuje njegovo dušo s toploto. Tu je ta prekmurski samouk doživel tudi največ razumevanja in priznanja za svoje delo. Listam po številnih listih — sofijskih in iz province —, ki poročajo o njegovih razstavah in njegovi življenjski poti. Sv. Kambrov zaključuje v sofijskem »Dnevniku« svojo izčrpno kritiko z ugotovitvijo, da Kondor presega bolgarske karikaturiste po plastiki, poznanju anatomije in bogastvu sredstev ter primerja nekatere značilnosti njegove umetnosti z deli Beškova, Dobrinova in Božinova. Ravno tako se izražata o njem z največjo pohvalo Grigorov v Plovdivski »Borbi« in Iv. Popov v »La parole Bulgare«. Kondor je navdušen propagator prijateljstva z Bolgari. Pravi, da je Bolgarija mogoče med siromašnejšimi deželami, vendar je lahko vsakdo ponosen na prijateljstvo preprostega bolgarskega ljudstva, ki je inteligentno in tudi močno izobraženo.

V Kondorju živijo države, narodi in ljudje taki, kot jih je sam srečeval na svojih romanjih. Včasih bodo te slike mogoče drugačne, kot ste jih spoznali iz časniških poročil. Vedno pa je njegova sodba izredno interesantna in osvetli

Vroč dan je. Sonce bogato razliva svoje žarke po setvi, po travnikih in gozdovih, cerkvah in raztresenih seliščih. Sije tudi na »plotove«, ki čuvajo ta polja in travnike, gnezda lastovičja in petje slavcev. »Gospodjica« razlaga, da srbski kmet ni klerikalen in pripoveduje nato o letošnji povodnji v Beogradu, kjer ste se mogli tako lepo »vozati« v improviziranih »gondolah« ter je bil naš Beograd prava »mala Venecija«. Mimo beže drogov in obcestni kameni, polja in gozdovi, hiše in cerkvice. V duši pa klije vprašanje: Ali ta »bedak«, ki je s svojim zmojem močil to zemljo in prelival stotletja kri za druge, ne bo znal ne na desno, ne na levo ter bo ostal zmeden pred vozačem »vražjih pošasti«, plen njihove grabežljivosti? »Gospodjica« je predlagala »avtoritarno« sredstvo: z avtobusom naj potujejo policijski organi, vsak prestopke naj bo strogo kaznovan, pa bomo videli, če ne bo »dresura« uspešna! Pa ona živi pri svojem »švagerju«, vprašanje bomo morali rešiti domači. (Včasih so ji sicer uhajale pristne slovenske besede, zato ne vem, če tudi pod niankiranimi in lakiranimi nohti ne pretaka naše krvi.) Torej »avtoritarna disciplina z dresuro« ali pa so še drugi načini, da bo mogel naš človek mirno zreti v oči vsem vražjim iznajdbam? čr

tudi ono, česar bi ostalo sicer neznano. Kondor pripoveduje o srečanju z maršalom Baibom 1. 1929., ko ga je karikiriral ter o mnogih drugih. S Trockim se je srečal v Carigradu ter povzročil majhen incident, ker se je Trocki bal, da ne bi imel opravka z atentatorjem. Pravi, da je velik intelekt, da pa nanj ni napravil dobrega vtisa. Kondor bo skušal tokrat poromati tudi v Rusijo, ki mu je od blizu še neznana dežela.

Poslavljam se na temnem gostilniškem hodniku. Iz gostilniških lokalov prihaja večerni hrup, duh po pijačah in tudi že pripombe gostov na Kondorjev račun. Za slovo me vprašuje, če nisem opazil, kako se je pozdravil in okreplil tu doma. Da, mu zatrjujem in si mislim, kdaj bo ta popotnik srečeval tudi v tej svoji sredini kaj več priznanja in razumevanja. Ali bo vso vrednoto njegovega dela vedno zakrivala boheimska zunanost, ki mu jo je vtisnilo za vedno ahasverstvo, na katero je bil obsojen ta samouk v sedanjih razmerah? In ravno zato mu toplo želim, da bi srečal na novm romanju želim, da bi srečal na novem romanju versko dušo. R. Č.

Prekmurje na novi poti

Ferdo Godina

Bleda mesečina se je razlivala nad hiše prekmurske prestolnice. Vse je leglo k počitku, le tisti, ki še niso »človeški družbi« nikoli ničesar doprinesli, so se kvasili po kavarnah, žgali so iz dolgega časa cigarete, poslušali radio iz Pešte ali pa so čakali iz Strehovec cigane.

Gospod Brblin je sedel v tej tihi, mesečni noči v svoji sobi za mizo. Gospod Brblin je bil javni delavec. Pred njim je ležal proglas na ljudstvo, ki je na njem delal zadnje mesece. Gospod Brblin se v svojem javnem delu drugje v svetu ni obnesel, zato je prišel v Prekmurje. Bil je že nekaj let v naši lepi, z njivami in s travniki pokriti ravnini, v ravnini, ki jo prepletajo mehki kolniki in jo senčijo vitki šumeči jagneči. Spoznal je naše ljudstvo v teh par letih do dobrega. In do česa je prišel gospod Brblin? Prišel je do tega, da je naše ljudstvo dobro, kar pa je glavno, da naše ljudstvo rado dela. Sklenil je, da pošlje med ljudstvo program dela, ki

je neurejeno in neusmerjeno. Življenje naj bi v tej pokrajini šlo po trdi Brblinovi poti. Brblin se je naslonil na mladino, kakor vsak javni delavec. Poklical je najbolj nadobudne mladeniče k sebi. Čakal jih je in sedel za mizo.

Zunaj pred Brblinovo hišo so stali trije mladiči: Gašper, Miha, Boltežar. S strahom so vstopili. Gospod Brblin se ni ganil iznad proglasa. Kakor pravi učenjak je bil zatopljen nad svoje delo in mladeniči so ga tako rekoč zbudili iz učene otopenosti. Posedli so okrog mize.

»Kaj mislite, kakšen odmev bo pri ljudstvu naredil moj proglas?« je rekel modro Brblin in se oprijemal mladeničev kot uš kože.

»Dober bo,« je dejal Gašper; Miha in Boltežar sta pa samo prikimala.

»Kaj pravite k moji prvi točki?« je dejal Brblin in se razlival kot topla voda.

»Jaz še proglasa nisem bral, pa mislim, da bo dober,« je dejal spet Gašper, ostala

dva nadobudnika pa sta nekaj brundala. Mlada generacija je bila za proglas.

Brblin je pomislil. Vrezale so se mu gube na čelu kot pravemu učenjaku. »Prebral ga bom, ali ne?«

»Dobro,« so se oddahnil mladeniči.

Ko je učenjak Brblin prebral proglas, je nastal spet molk. »Ali ne bi vsak svoje mnenje o proglasu napisal na listek, če vam je nerodno povedati?«

»Dobro,« Potegnili so iz žepov notese in trgali papirje. Molče so pisali. Brblin se je očetovsko nagnil nazaj in strmel v motno luč. Prodira med narod. Gašper je prvi oddal listek. S trepetom je spremljal vsako Brblinovo spremembo na obrazu.

»Veš, Gašper, zadel si v prazno,« se je nasmehnil Brblin očetovsko. »V drugi točki nisem mislil, da ljudje ne bi pasli krav ob kolnikih, le malo stran od koruze naj bi jih pasli. To je signum temporis« (znamenje časa). Brblin je spodaj nekaj zabeležil.

Bral je iz Mihovega lista. »Zadel si v prazno, Miha. Prekmurci naj le nosijo klobuke postrani, samo preveč ne na uho, ker je to invita Minerva (prisiljena umet-

nost).« Brblin je spet nekaj spodaj zabeležil.

Brblin je vzel Boltežarjev list. »Zadel si v prazno,« se je spet limal na Boltežarja. »Ti me v peti točki nisi razumel. Nisem rekel, da naj ljudje ne počmigavajo s trepalnicami. Počmigavajo lahko, samo naj ne sekajo, ker imajo pri tem ljudskem sekanju drugi svoje račune.« To je zabeležil.

Vsi trije mladeniči, ki so zadeli v prazno, so se oddahnil. Dobro bo. Kmalu bodo šli na prosto, na sveži zrak, kajti gospod Brblin jih je zmerevaril.

»Tako,« je dejal Brblin, »vse vaše in svoje pripombe bom dal spodaj pod proglas, bolj pestro bo. Le škoda, da ni nobenega iz ljudstva tu, da bi povedal svoje mnenje. Vox populi — vox Dei (glas naroda je glas božji).«

»Res,« so pritrdili vsi trije: Gašper, Miha, Boltežar, čeprav učenjaka vsled težkega sloga niso razumeli. Toda Brblin je gorel in se razlival, da bo po tisočletni temi prekmurskemu ljudstvu zgradil trdno pot v temo, v kateri tava brez vsakega programa.

PODPIRAJTE CIRIL - METODOVO • PODPIRAJTE CIRIL - METODOVO DRUŽBO

PODPIRAJTE CIRIL-METODOVO

PODPIRAJTE

Mal' položi dar,
domu na oltar!

CIRIL-METODOVO

DRUŽBO

PODPIRAJTE CIRIL-METODOVO

PODPIRAJTE CIRIL - METODOVO • PODPIRAJTE CIRIL - METODOVO DRUŽBO

Splošna stavbena družba

Maribor Tezno

Telefon interurban 20-57
Brzjavlj: SPLOSTAD

Delavnica za železne konstrukcije,
mostove in rezervoarje - Oddelek
za električno in avtogeno varjenje
Tvornica vijakov, zakovic in drobne
železne robe

KNJIGARNA KOREN

Maribor, Gosposka 9
Telefon 29-41

*

Domače in tuje knjige —
Muzikalije — Pisalni stroji
„Topedo“ — Pribor za raz-
množevanje — Vsi papirji
— Vse za pisarno — Soli-
dne cene — Postrežba točna

*

Aka

želite oglaševati,
pokličite telefon:

25-67

Opekarna La teršberg

FR. DERWUSCHEK - Tel. 20-18
Košaki pri Mariboru

Izdelki opekarniškega oddelka:

Strojna zidna opeka: navadna in za brezometno zidavo v normalnem formatu 25x12x6.8 cm.;
Volta veleopeka: jako poceni za zidanje, drži jako dobro toploto, tako da se lahko zida s tanjšim zidovjem kakor običajno.

Osemvotlaki: 38x25x14 cm; 62 kom. na 1 m²; **Staničaki:** 25x12x14 cm; 186 kom. na 1 m²;
Medstenska volta opeka: votlaki 38x25x12 cm za vmesne stene, pokoncu postavljeni, 10 kom. na 1 m², teža: 13 kg 1 kom.;

Porolith plošče: lahke gradbene plošče, boljše in cenejše nego inozemski izdelki; izredno lahke, ognjavarne, dobra toplotna izolacija, opremljene z utorom in perom; razpoke v stenah popolnoma izključene.

8 cm deb.: vel. 100x25 cm, 4 plošče na 1 m²; 5 cm deb.: vel. 66x40 cm, 4 plošče na 1 m²; 3 cm deb.: vel. 50x25 cm, 8 plošč na 1 m²;

Plošče za zimze: 60, 70, 80 in 90 cm dolge, za napravo napuščev; teža: 20 kg 1 t. m.;

»Hourdis« plošče: za cenene masivne stropne, 1.20 dolge; se uporabljajo za železobetonske stropne z ravnim podglodom;

Stropni votlaki: se uporabljajo posebno za tlakovanje hlevov, pa tudi za podstrešja, kleti, skladišča itd. Isti držijo tudi toploto, ker so luknjičasti; 12 in pol komadov na 1 m²;

Tlakovniki: polni normalni format za izredne obtežbe in za vročinske stopinje do 1100° C;

Klinker opeka: izredne tlačne trdnosti in odpornosti napram vremenskim vplivom;
Strešna opeka: Bobrasta strešna opeka; 32 kom. na 1 m²; Zarezna strešna opeka; 16 kom. na 1 m²; Dvoredna preš. strešna opeka; 16 kom. na 1 m²;

Vse vrste strešne opeke se dobavljajo tudi engobirane (prevlečene z različnimi vžganimi barvami).

Izdelki oddelka za keramične plošče:

Klinker fasadne plošče 7x25 cm in 12x25 cm za obloženje fasad, sten in podov v različnih niansah.

Keramične plošče podenice v različnih barvah, štirikotne in šestokotne; za tlakovanje vež, predsob, stranišč, kopalnic, hodnikov, kuhinj itd.

Klinker tlakovne plošče, izredno trdne in odporne proti kislinam in lugu; za tlakovanje barvarn, skladišč, trotoarjev, uvozov itd.

Konkurenčne cene! Lastni industrijski tir! Velika kapaciteta! Ako želite detaljne informacije in vzorce, Vam pošljemo na Vašo željo brezplačno posebne prospekte.

Radio Maribor

Generalna prodaja svetovno
GLAVNI TRG 1 — TELEFON 26-48 znanih radio aparatov

- **Sachsenwerk**
- **Olympia**

FRANC PERGLER MARIBOR

izdeluje vse vrste avtokaroserij

Naročniki

pri naših inseren-
kupujte jih ter oglašujte!

Kmetijska šola na Grmu pri Novom mestu

Na banovinski kmetijski šoli na Grmu pri Novem mestu prične novo šolsko leto začetkom novembra 1940. Šola ima dva oddelka: Letno in zimsko šolo. Letna šola traja eno leto, zimska pa dve zimi po 5 mesecev. To zimo, ki pride, se vrši II. tečaj zimске šole. Letos se torej sprejemajo učenci samo v celotno šolo.

Vsi učenci stanujejo v zavodu (internatu), kjer imajo vso oskrbo. Sprejmejo se pridni, dovolj nadarjeni sinovi kmečkih staršev, ki bodo po končanem šolanju ostali na kmetiji.

Lastnoročno spisane prošnje, kolkovane z banovinskim kolekom za dan 10. — je poslati ravnateljstvu kmetijske šole na Grmu čimprej, najkasneje pa do 10. septembra t. l.

Prošnji je priložiti: 1. Krstni list. 2. Dovoljenje. 3. Zadnje šolsko spričevalo. 4. Spričevalo o moralnosti o onih prošilcih, ki ne stopijo v zavod neposredno iz kake šole. 5. Izjavo staršev, odnosno varuha (banovinski kolek za dan 4. —), s katero se zavežejo plačati stroške šolanja (šolnino). Zavezati se morajo tudi, da bodo plačevali šolnino do konca šolskega leta, če bi njih sin ali varovanec brez opravičenega razloga predčasno zapustil zavod. 6. Tisti, ki reflektirajo na banovinsko ali kako drugo štipendijo (podpora) iz javnih sredstev, morajo priložiti obvezno izjavo (banovinski kolek za dan 4. —) staršev ali varuha, da bo njih sin, odnosno varovanec ostal na domači kmetiji, v nasprotnem primeru pa, da povrnejo zavodu prejeta podpora iz javnih sredstev. 7. Uradno potrdilo občine: Koliko je posestvo veliko (v ha). 8. Kolikšen je predpis direktnih davkov. 9. Število družine, posebej koliko je še nepreskrbljenih otrok ter event. druge družinske razmere. 10. Koliko redijo konj, goveje živine, prašičev. Starost najmanj 16 let in najmanj z dobrim uspehom dovršena osnovna šola. Pri vstopu v šolo napravijo učenci kratek sprejemni izpit iz slovenščine in računstva. Hkrati se preišče njih zdravstveno stanje po šolskem zdravniku. Mesečna oskrbina znaša od din 350. — do din 100. — po premoženjskih in družinskih razmerah prošilca in se plačuje mesečno vnaprej. Prošilci za banovinsko znižano mesto morajo priložiti pod 6. navedeno obvezno izjavo in pod 7. navedeno občinsko potrdilo o velikosti posestva in višine letnih davkov z navedbo družinskih in gospodarskih razmer.

Banovinsko zdravilišče toplice Dobrna pri Celju

Zdravilišče Dobrna je eno najstarejših, prirodno najlepših in najmodernejše urejenih kopališč Jugoslavije. Zdravilnost njene ogljikovikisla termalne vode je bila znana že pred 500 leti, kot kopališče pa obstoja že čez 300 let ter je našlo v kopelih te vode že tisoč in tisoč bolnikov svoje zdravje.

Dobrna leži 400 m nad morjem v lepi, od treh strani z griči in večjimi hribi obkroženi dolinici v sredi gozdov, obraščenimi s smrekami in jelkami, ki razširjajo svoj osvežujoči duh po izredno lepem parku in bližnjih promenadnih potih.

Brez vsakega nemira, prahu in dima je Dobrna s svojo idilično in romantično okolico pravi eldorado za ljubitelje narave. Krasni razgledi iz bližnjih gričev ali že 1150 m visokega Kozjaka vabijo goste h krajšim ali daljšim izletom, komur pa zdravnik teh ne dovoli, pa najdejo v parku in njegovi bližini idilične prostore, od koder lahko poslušajo godbo in opazujejo zdraviliško življenje ali pa se v mirnem gozdnem kotičku udajajo nemoteni svojim mislim.

Vsa narava sili goste k mirnemu in udobnemu razpoloženju, kar ugodno podpira odlične uspehe pri zdravljenju s kopanjem v zdravilni naravno topli vodi. Katere vrste bolezni zdravi ta voda, dokončno še ni dognano, kajti poleg bolezni živcev, srca in ženskih bolezni, o katerih so dokazani odlični uspehi skoro pri vseh bolnikih, ki so se podvrgli zdravljenju v Dobrni, je še mnogo drugih bolezni kot arterioskleroza, nevralgije, začetni znaki revme, protina itd. pri katerih so se pokazali nepričakovani uspehi.

S pitjem termalne vode, so se pa doslej lepi uspehi pri zlati žili, kroničnih želodčnih in črevesnih katarjih, kakor tudi pri vnetjih mehurja in ledvic.

Kakor je narava obdarila Dobrno z naravnimi lepotami in čudežnim zdravilnim vrelcem, tako je tudi človeška roka v tem sicer skritem kotičku zemlje ustvarila vse predpogoje, da pridejo te prednosti Dobrne do pravega okvirja in izraza.

Že pred 300 leti so prvi lastniki zdravilnega vrelca, obenem lastni Kačjega gradu, katerega razvaline pričajo o daljni preteklosti Dobrne, skrbeli za prve udobnosti svojih gostov — bolnikov. Krški škofje in za njimi celjski grofje še niso znali ceniti zdravilne vrednosti vrelca, ki je v 12. stoletju še ležal skrit v gozdovih prasure. Njih nasledniki gradu in posestva

Dobrne imenovane po enem poznejših lastnikov Neuhaus, katero ime se je zadržalo od strani Nemcev do današnjega dne, zlasti pa poznejši lastnik Kačnik, ki je pa svoje ime spremenil v Gaitschnigg, so pa spoznali tudi materialno vrednost toplega vrelca ter ga začeli izkoriščati s tem, do so gostom nudili vsaj najpotrebnejše udobnosti. Ko je v letu 1858 odkupil bivši štajerski deželni odbor takrat že daleč na okoli znani zdravilni vrelce z nekaterimi posestvi in zgradbami, ki deloma še danes stoje, se je začela nova doba razvoja in Dobrna je postala zdravilišče, kamor se je prihajala zdraviti najvišja gosposoda iz vseh evropskih držav.

Po svetovni vojni je prišlo zdravilišče v last jugoslovanske države in leta 1930 v last Slovenije, odnosno dravske banovine, ki je posvetila Dobrni vso svojo skrb.

Zdravilišče

Iz malega kopališča je postala Dobrna že skoraj svetovno znano zdravilišče, ki ima sicer še zanimive priče o svojem stoletnem razvoju, ki je pa dobilo v zadnjem času že povsem moderno lice.

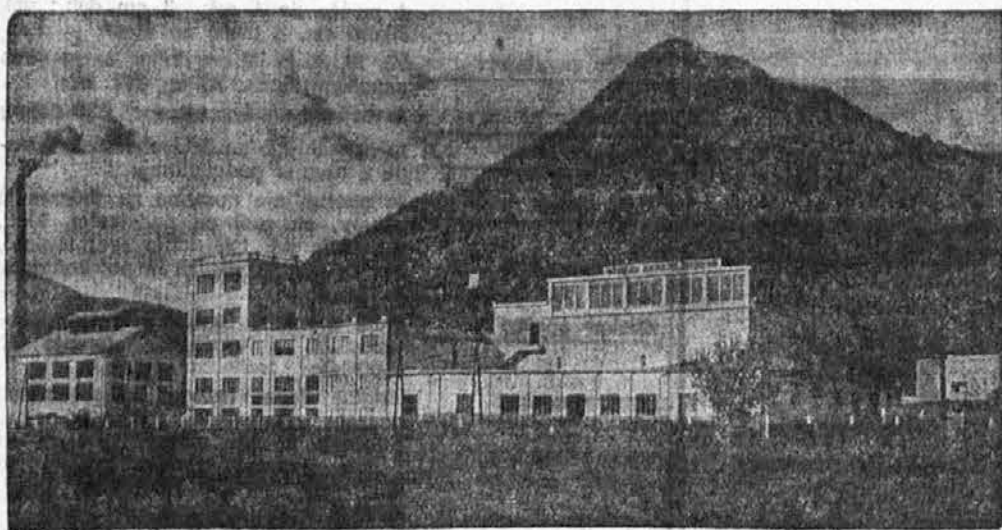
Obisk Dobrne se je dvignil v zadnjih petih letih za 1.278 gostov ter je dosegel v zadnji sezoni število 4.053 gostov in 62.564 prenočnin, kar je najboljši dokaz vsestranskega napredka Dobrne. Ta ugoden razvoj zdravilišča pa še daleč ni zaključen, ker ima še vse predpogoje za nadaljni napredek.

Gosti, ki so enkrat preživeli svoj odmor v Dobrni, so ji ostali zvesti, vsako leto pa dober sloves Dobrne privabi še nove goste in tako kljub pomožnemu številu stanovanj v zadnjih letih, dosedanja razširitev zgradb in pomnožitev kopalnih kabin ne bo zadostovala.

Darujte za Sokolski dom!

Čitajte „Trgovski list“

edino
glasilo
slovenskega
trgovca

IZVIR „LAŠKEGA PIVA“

**MALINOVEC - BRANDY
RUM - LIKER - ZGANJE**

Na veliko

F. S. LUKAS, CELJE

Na veliko

Koštomaj Karel

Splošno kleparstvo, naprave in preizkušnje strel vodov, izdelava luksuznih in tovornih avtomobilskih karoserij ter popravila istih

CELJE-GABERJE

Brata Naraks

sodavičarja
Celje-Zalec

priporočata sodavičarske izdelke, kakor pokalice, pristno oranžado itd.

Hotel „Pošta,“

Celje

(poleg kolodvora) - Restavracija, avtogaraža, lastna mesarija in prekajevalnica, moderno urejena tujske sobe s tekočo toplo in mrzlo vodo

Javoršek Ignac Celje

Strojna mehanika

Izdelovalnica specialnega orodja, šnitov, štanc, orodja za vlečenje vseh vrst kovin in papirja, modelov za prešanje umetne smole itd.

Mariborska cesta števil. 5

Zaloga koles in nadomestnih delov

Popravila koles, šivalnih strojev, gramofonov itd.

Henrik Oblak ml.
Celje, Ozka ulica 3

Otroški voziček,

živalni stroj ali kolo najbolje kupite, prodajte ali zamenjate v trgovini

Josip Uršič, Celje, Narodni dom

Kupujte Vaše življenske potrebščine, pri trrdkah, ki oglašujejo v „Večerniku“!

BON-BON**JOSIP FLORJANC**

Ljubljana, Miklošičeva 30, Tel. 44-42

Tovarniška zaloga in zastopstvo čokolade, bonbonov, keksov in marmelade

Trgovec, ki si nabavi blago potom te trdke, Vam bo ponudil odlično čokolado in bonbone znamke

GRIČ**ZAGREB**

ter prvovrstno pecivo, kekse, oblate in deserte svetovne znamke

KOESTLIN**BJELOVAR****Zato zahtevajte gornji znamki pri svojem trgovcu!**
Trgovci, zahtevajte ponudbe in cenike pri zastopstvu!

Oglejte si izložbe!

Oglejte si izložbe!

IVAN KRAVOS
MARIBOR

Aleksandrova cesta 13 - Telefon 22-07

Moderna izdelava fotografij, fotoamaterska dela v fotoateljju

Japelj**Kopalni kostumi**

najnovejši modeli v stalnih barvah po meri najhitreje. Modrčki, prvovrstni in prilagajajo v velik ki izbiri po ceni pri

„Luna“

Maribor, 5800 Glavni trg 24

V poljubni izbiri

dobite vse šlagerje, plesne, narodne s harmoniko na domačih gramofonskih ploščah že po din 35.— Zahtevajte brezplačne sezname.

trgov. zastopstvo: Maribor Melnik & Herold

Zbirajte odpadke

Staro železo, baker, medenino, svinec, cink, star papir, cunje, krojaške odrezke, tekstilne odpadke, glaževino, ovčjo volno, govejo dlako kupuje vedno po najvišjih cenah Arbelter Dravska ul. 15. Tel. 26-23.

JESENSKI**DUNAJSKI VELESEJEM 1940**

od 1.—8. septembra

Navzlic vojni je Dunajski velesejem pomembno povečan — prostorno z novimi zgradbami, vsebinsko pa s pridobitvijo novih skupin razstavljalcev. Posebno bo zastopana nemška industrija avtomobilov.

Mednarodni značaj daje Dunajskemu velesejmu močno sodelovanje inozemstva, posebno pa vseh držav jugovzhodne Evrope: Jugoslavije, Madžarske, Romunjske, nadalje Slovaške itd.

VIZA ZA POTOVANJE

Obiskovalcem Dunajskega velesejma bo izdana brezplačna vstopna viza. Potrebno je, da zastopnik Dunajskega velesejma — ki je pristojen na mesto, kjer interese stalno živi — predlaga, da se lahko izda viza. Prijave se sprejemajo do 10. avgusta 1940. Poznejše prijave se bodo sprejemale v mejah možnosti in bodo tudi vezane s posebnimi stroški.

UGODNOSTI ZA POTOVANJE

Obiskovalci Dunajskega velesejma dobijo posebno sejmsko legitimacijo, glasečo se na njihovo ime, popust za potovanje, in sicer: na nemških državnih železnih 60%, na jugoslovanskih državnih železnih pa 50% pri vrnitvi od normalne tarife.

NATANČNEJŠA OBVESTILA

dajejo: Začasni zastopnik Dunajskega velesejma za dravsko banovino in banovino Hrvatsko: Direktor Josip Kulhanek, Zagreb, lica 9, telefon 24-307, ter generalni zastopnik za kraljevino Jugoslavijo: H. Pfannenstill, Beograd, Bosanska 29, tel. 30-881.

**SPALNICE
JEDILNICE
KUHNJE**

vseh vrst v najmodernejših lastnoročnih izdelavih dobite v zalogi pobištva. Maribor, Aleksandrova cesta šte. 48.

Obiščite restavracijo

„SLAVIJA“

nasproti glav. kolodvoru

Vedno topla in mrzla jedila
Prvovrstna ljutomerska in dalmatinska vina

Obiščite znano gostilno

„PRI LUDVIKU“

Aleksandrova ul. 17

Vedno mrzla in topla jedila / Najboljša štajerska in dalmatinska vina. / Priporoča se

FRANKO LUDVIK

Čas vkuhavanja...

kožarci za vkuhavanje „SIEMENS“ lonci za vkuhavanje, kompletno din 145.—. Zelo ugodne cene.

PINTER & LENARD, MARIBOR

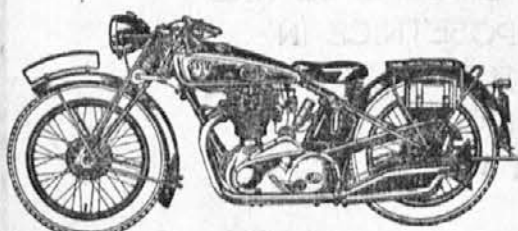
Aleksandrova cesta 34

Najnovejši modeliNajnižje cene
Ceniki franco

otroških vozičkov, dvokoles, in delov, šivalnih strojev, prevoznih tričikjev, pnevmatike pri

„TRIBUNA“ F. B. L., MARIBOR

Aleksandrova cesta 26 • LJUBLJANA, Karlovska c. 4

MOTORJI**Jugomotor**

od 100—600 ccm ter vsi rezervni deli in potrebščine stalno na zalogi

FONZI VREZNIK, MARIBOR, Cankarjeva 24

Najbolj varna naložba denarja,

ker jamči za vloge pri tej hranilnici Dravska banovina s celim svojim premoženjem in z vso svojo davčno močjo - Hranilnica izvršuje vse v denarno stroko spadajoče posle točno in kulantno

Hranilnica dravske banovine Maribor

Centrala Maribor
v lastni novi palači na oglu
Gosposke in Slovenske ulice

Podružnica Celje
nasproti pošti, prej Južno-
štairska hranilnica

SPREJEMA VLOGE NA KNJIZICE IN TEKOCI RACUN PO NAJUGODNEJSEM OBRESTOVANJU!

**Konfekcija, moda,
volna, ročna dela
najugodnejše pri**

„Lama“

Maribor, Jurčičeva ulica 4

Priporoča se špecerijska
in kolonijalna trgovina

MILOŠ OSET

Maribor, Glavni trg
Telefon števil. 21-73

SOBOSLIKARSTVO IN PLESKARSTVO

Sajko & Lazar

Maribor, Aleksandrova 3

Najnovejši vzorci za soboslikarstvo vedno
na razpolago. — Prvevrstna izvr-
šitev, hitro in poceni

Priporoča se
specialna
delavnica
dežnikov

Betka Lešnik

Maribor,
Glavni trg 17a

CENIK KNJIG S. S. S. R.

Stanko Dornik: O sovjetski zvezi	din 12.—	na pošti din 15.—
Vuk Dragović: S. S. S. R.	din 22.—	25.—
Avgust Česarec: Putovanje po in na Volgi	din 5.50	8.—
Prof. na Nikolaj Mikajlov: Priro- dna bogastva Sovjetske Uni-	din 66.—	70.—
Dr. Aleksije Jelačić: Rusija in	din 16.50	19.50
Balkan	din 88.—	93.—
Aleksander V. Isačenko: Ne	din 40.—	44.—
bojmo se rušine	din 22.—	25.—
Prof. J. Orožen: Učbenik ru-	din 55.—	59.—
skega jezika	din 33.—	36.—
Dr. Petar Dimitrijevič: Ruski	din 1.—	2.—
časovna	din 1.—	2.—
Pantelejmon Suhanov: Ruski	din 1.—	2.—
prema najnovijim metodi		
Ing. Mato Blažević: Poljopri-		
vreda u S. S. S. R.		
Dr. Josip Vrataric: Veterinar-		
sivo u S. S. S. R.		

TISKOVNA ZADRUGA
Maribor, Aleksandrova c. 13, telefon 25-45

Receptivna

**ŠOPER
JULIJANA**

odlična in strokovna
izdelava. Zmerne cene
Maribor, Glavni trg 9

Turisti!

Kupujte za izlete v znani
delikatesni trgovini

„IDA“

Aleksandrova cesta št. 18

Vljudno naznanjam, da
sem odprl

podružnica

v Slovenski ulici št. 20.
Nudil bom dnevno sveže
fino pecivo, kakor tudi
okusni polbeli in črni
kruh. Sprejema se tudi
domači kruh v peko.

Cenj. odjemalcem se
toplo priporočam

ANTON GLAS, pekarna.

Iršič Ivan

STROJNO MIZARSTVO

za fino pohištvo, stavbena dela, izlozbe in vsa
v to stroko spadajoča dela. Sprejemam na-
ročila po zmernih cenah.

MARIBOR, MLINSKA ULICA 21.

Barve, lake, finčež

in vse drugo v to stroko
spadajoče prvovrstno blago
dobite najceneje pri trvdki

MEDIČ & ZANKL, MARIBOR

podružnica Glavni trg 20

Mariborska tiskarna d.d.

UMETNIŠKI GRAFIČNI ZAVOD

KADAR POTREBUJETE TISKOVINE, KNJIGE

PROSPEKTE, ETIKETE, DIPLOME, LETAKE

PLAKATE, RAZGLEDNICE, POSETNICE IN

KOLENDARJE TER VSE OSTALE TISKOVINE

IN OVOJNI PAPIR, TEDAJ NAS OBIŠČITE

V MARIBORU, KOPALIŠKA ULICA 6

TEL. 2567, 2568, 2569

1840**100 LET
SOLIDNEGA DELA****1940**

Drobnine
nogavice, rokavice
damsko perilo
volna
ročna dela

NA DEBELO

prinaša

Voleno blago
svileno blago
blago za zavese
platno in namizno perilo
moško perilo

NA DROBNO

C. BÜDEFELDT * TEKSTILANA BÜDEFELDT
GOSPOSKA 4-6 MARIBOR GOSPOSKA UL. 14

SLAVONSKI PARKETI IN LADIJSKI POD

„Koroška smreka“ nabavite pri zastopstvu:

JOS. RENDELI

tovarna parketov, Maribor, Koroška cesta 10

INDUST.
INDUSTRIJA:
CANKARJEVA 6

*Se priporoča!***KARO**

ČEVLJEV
PRODAJALNA:
GOSPOSKA UL. 13

*Se priporoča!***Modno krojaštvo**

za dame in gospode. Specialist za vsakovrstno unifomo
Prvovrstno delo po najnovejšem kroju se priporoča

SPLOŠNO KROJAŠTVO — MARIBOR
Aleksandrova cesta št. 16 — Telefon šte. 22-90

JAKOB ERBUS

**Zadnja prilika, da postanete brez
truda milijonar, ...**

ako nabavite srečko Državne razredne loterije pri glavni kolekturi v

„Gradu sreče“ — PUTNIK, Maribor

V V. razredu bodo izžrebani dobitki v skupnem znesku

din 56,946.000.—

Žrebanje glavnega V. razreda prične že 9. avgusta. — Točna, hitra in diskretna postrežba. —
Naročite srečko takoj v „Gradu sreče“ PUTNIK, Maribor, Trg svobode v grad, telefon 21-22, 21-29.

Državna razredna loterija

Žrebanje V. glavnega razreda tekočega 40. kola se bo vršilo po loterijskem načrtu v času od 9. avgusta do vključno 7. septembra t. l. in sicer:

v Beogradu: 9., 10., 12., 13., 14., 16., 17., 19., 20. in 21. avgusta in v Nišu: 26., 27., 29., 30. in 31. avgusta in 2., 3., 4., 5. in 7. septembra t. l.

Pri tem žrebanju bodo 7. septembra t. l. izžrebane 3 premije in sicer: 5.000.000, 1.000.000 in 2.000.000 din.

Poleg gornjih premij bo še izžrebano veliko število dobitkov od din: 200.000.—, 100.000.—, 80.000.—, 60.000.—, 50.000.—, 40.000.—, 35.000.—, 30.000.—, 25.000.—, 20.000.—, 15.000.—, 12.000.—, 10.000 in še drugi manjši dobitki. Skupna vrednost dobitkov pri tem žrebanju znaša:

din 56,946.000'—

kateri se bodo izplačevali brez odbitkov.

V najsrečnejšem primeru z možnim spajanjem premij in dobitkov je mogoče pri tem žrebanju zadeti z eno srečko

din 3,200.000'—

Za izplačilo dobitkov jamči država kraljevine Jugoslavije.

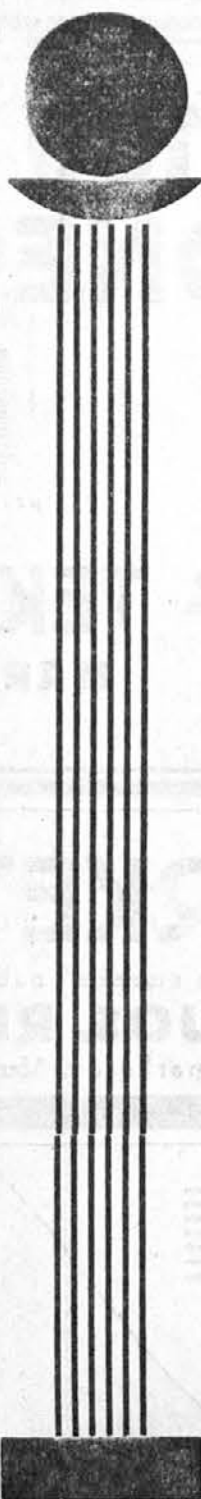
Osebe, ki že sodelujejo v igri 40. kola, lahko svoje srečke 4. razreda zamenjajo s srečkami V. razreda najdalje do 4. avgusta t. l. Vsi oni, ki nimajo srečk, a bi želeli sodelovati v V. glavnem razredu, lahko iste nabavijo pri pooblaščenih prodajalcih in njihovih zastopnikih, ki so v vsakem večjem kraju, za doplačilo:

za celo srečko din 1.000.—

za celo polovično srečko din 500.—

za celo četrtino srečke din 250.—

Podrobnejša navodila z loterijskim načrtom in splošnimi pravili se dobe na zahtevo brezplačno pri vseh pooblaščenih prodajalcih srečk. Radiooddajna postaja v Beogradu bo poleg dnevnih vesti vsak dan oddajala vesti in rezultate o žrebanju za dobitke od din 5.000.— naprej. Z nakupovanjem srečk Državne razredne loterije, bo posameznik poleg lastne koristi pomagal narodnemu poljedelstvu, obrti, industriji in invalidom, ker se čisti dobiček od prodaje srečk sorazmerno razdeli v navedene svrhe.

Današnje razmere zahtevajo od našega kmeta, da svoje

pridelke podvoji

Dober pripomoček so ruška umetna gnojila.

Za ozimna žita, travnike, vinograde, sadonosnike Nitrofoskal-Z, 8:12:8; za krompir Nitrofoskal-II, 4:8:8; za povrtnino Nitrofoskal-I, 8:6:8.

Za vse kulture, ki rabijo dušik,

je apneni dušik

za naše razmere in podnebje najučinkovitejše in najcenejše dušično gnojilo.

Plevel v ozimnah in jarinah uničimo z neoljenim apnenim dušikom, ki uničuje tudi razne škodljivce in golazen (muhe v smetišču in gnojnici) ter pospešuje kompostiranje in desinfekcijo organskih odpadkov.

Vsa strokovna navodila prejme vsak kmetovalec, ki se zanima za pravilno uporabo umetnih gnojil pri:

Tvornica za dušik d. d. Ruše

v Rušah

Pivo

ležak in bok

iz pivovarne

„Union“ v Ljubljani

se najbolj priporoča

ISČEM
SLUŽKINJO
od 25—35 let, pošteno, z letnimi spricvali, ki zna samostojno kuhati in opravljati tudi druga gospodinjska dela. Nastop takoj. Vrabl. Pobreška 20. 6056-2

MOJSTRA ZA DESERTE
samostojnega, izkušenega, išče tovarna bonbonov in čokolade v Zagrebu. Ponudbe z navedbo zahtev pod »Nastop po dogovoru« na Džuro Medved, Zagreb, Preradovičeva ul. 28. II. 6091-2

KOMPANJON
Trgovski pomočnik ali pomočnica s 15—20 tisoč din se takoj sprejme za samostojno vodstvo trgovine mešanega blaga. Ponudbe na ogl. odd. »Večernika« pod »Sigurna eksistenca« 6054-2

SIVILJA ZA BLUZE
natančna v izdelavi, dobi takoj delo tudi na dom. Delo je stalno in dobro plačano. Mastek, elitna konfekcija, Glavni trg 16. 6078-2

KUHARICO
ki opravlja vsa hišna dela in ljubi otroke, sprejemem s 15. avgustom v Stritarjevi, ul. št. 17, Maribor. 6064-2

PAZNIKA
in 6 rudarjev kopačev sprejme premogovnik Ključarovi pri Ormožu. Paznik mora imeti rudarsko šolo, ali vsaj petletno prakso kot kopač. 6109-2

ZELIM SOFERJA
za tovorni avto za stalno proti kavčiji. Naslov v ogl. odd. »Večernika« 6125-2

PLETILJE
se sprejmejo. Prva mariborska tovarna pletenin, Klavniška ul. 5. 6121-2

PEČARSKA POMOČNIKA
sposobnega in vestnega sprejme trdka Franc Filipič, Mlinska ul. 31, Maribor. 6112-2

SLUŽKINJA
ki bi kuhala in opravljala vsa hišna dela se sprejme. Nastop takoj. Hribernik, Dr. Verstovškova 26, Pobrežje. 6174-2

Sprejme se
MIZARSKI POMOČNIK
Plohl Ivan, Miklošičeva 2, Maribor. 6161-2

Sprejme se
PRVOVRSTNA ŠTEPARICA
Naslov v ogl. odd. »Večernika« 6168-2

BRUSAČA ZA GRANIT
in marmor sprejme za stalno Franjo Kunovar, kamnosek, Sv. Križ-Ljubljana. 6156-2

ISČEM SLUŽBO
blagajnika, knjigovodje, hrvaško-slovensko-nemškega korespondenta v Mariboru, okolici ali drugod. Ponudbe na ogl. odd. »Večernika« pod »Korespondent« 6024-3

Isčem službo
SIVILJSKE POMOČNICE.
Grem tudi kot natakarica ali kuharica k dobri družini, najraje v Mariboru, Ptuj ali okolici Maribora. Nastopim takoj ali pozneje. Naslov v ogl. odd. »Večernika« 6040-3

TRGOVSKI POMOČNIK
manufakturne in modne stroke z večletno prakso, popolnoma samostojen išče mesto. Ponudbe na ogl. odd. »Večernika« pod »Zmožen prodajalec« 6015-3

STROJNI MIZAR
zmožen vsega dela na strojih, išče zaposlitve. Cenjene ponudbe na ogl. odd. »Večernika« pod »Samostojen« 6011-3

PESTUNJA
išče mesta v boljši hiši. Cenjene ponudbe pošljite na ogl. odd. »Večernika« pod »Otrokoljubna« 6151-3

NATAKARICA
mlada, s prakso želi zaposlitve. Nastop takoj. Ponudbe na Zinka Žuža, Maribor. Meliška 42. 6140-3

Nakupovalca
za les sprejememo takoj, plača fiksna. - Ponudbe pod »Mehki les« na ogl. odd.

TRGOVSKI POMOČNIK
mlad, agilen, z znanjem nemščine, želi namestitve v večji trgovini. Po potrebi tudi aranžer. Naslov v ogl. odd. »Večernika« 6084-3

ABSOLVENTKA
Legatovega trgovskega tečaja in z malo maturo išče primerne zaposlitve v pisarni. Naslov v ogl. odd. »Večernika« 6002-3

ABSOLVENTKA
Legatovega trgovskega tečaja z malo maturo išče zaposlitve. Gre tudi k otrokom. Naslov v ogl. odd. »Večernika« 6003-3

ABSOLVENTKA
dvoletne trgovske šole išče primerne zaposlitve pri kakršnem koli podjetju ali v pisarni. Ponudbe na ogl. odd. »Večernika« pod »Tudi kot praktikantinja« 5946-3

Za mojo
16-LETNO HČERKO
iščem službo, najraje k boljši privatni družini, kjer bi se učila tudi kuhati. Vprašati pri Korošec, Frančiškanska 12. 6126-3

PISARNISKA MOČ
prvovrstna, verzirana v vseh pisarniških poslih, z dolgoletno prakso v tu- in inozemstvu, dober organizator, samostojen knjigovodja in korespondent, prima reference, se sprejme. Naslov v upravi in poslovalnicah lista. 6085-3

VAJENCI (KE)
VAJENKA
zdravega in močnega s potrebnimi šolskimi izobrazbo išče trdka Franc Filipič, Mlinska ul. 31. 6111-4

UČENEC
z dovršeno meščansko šolo se sprejme. Železnina Povh, Glavni trg 21. 6082-4

UČENEC
s 4 razredi srednje šole se sprejme pri trdki V. Weigl in sinova. 6080-4

STANOVANJE ODDA
Elegantno, sončno
TRISOBNNO STANOVANJE
z vsem modernim komfortom se odda s 1. avgustom. Naslov v ogl. odd. list'a. 5051-5

Oddam dve
ENOSOBNO STANOVANJE
od 15. avgusta dalje. Nasipna 91, Pobrežje. 5954-5

TRISOBNNO STANOVANJE
sončno, v centru se takoj odda. Cverlin, Gosposka 32. 5963-5

Oddam
DVOSOBNO STANOVANJE
s 1. septembrom. Jerovškova 19. 6031-5

Prostorno, lepo
DVOSOBNO STANOVANJE
s kopalnico in pritliklinami v vili se odda s 1. septembrom. Naslov v ogl. odd. »Večernika« 5984-5

STANOVANJE
soba in kuhinjo z uporabo kopalnice oddam takoj ali 15. avgusta. Naslov v ogl. odd. »Večernika« 6044-5

Oddam lepo
SONČNO STANOVANJE
soba in kuhinjo v novi stavbi, Pobrežje, Nasipna ul. 55. 6043-5

STANOVANJE
2 sobi, kuhinja s pritliklinami in vrtom se odda s 1. septembrom, Marksova, št. 5. 6038-5

SOBA
kuhinja, kabinet se odda s 1. septembrom. Nova vas, Spodnja Radvanjska c. 27. 6051-5

Oddam 1. oktobra ceneno
5 ALI 4-SOBNO STANOVANJE
sredi mesta. Vprašajte »Društvo hišnih posestnikov« 6020-5

Oddam
SOBO IN KUHINJO.
Gregorčičeva 11, Nova vas. 6008-5

STANOVANJE
sončno pod enim ključem dvo- in enosobno v novi hiši 320 in 220 din oddam s 1. septembrom Dr. Verstovškova 30, Pobrežje. 6094-5

LEPO STANOVANJE
soba, kuhinja, vodovod, električna luč, 20 minut od glav. kolodvora v Počehovi št. 93 se odda stranki brez otrok. Vprašati pri hišniku. 6093-5

RAČE
2 sobi, kuhinja, vrt, obrtniški lokal oddam. Vprašati v pisarni Maribor, Aleksandrova 10. 6088-5

SOBA IN KUHINJA
za malo družino se odda s 1. septembrom. Ipavčeva ul. št. 2, Pobrežje. 6075-5

Oddam
KOMFORTNO STANOVANJE
stranki brez otrok proti posojilu 6 do 7.000 din ceneje. Naslov v ogl. odd. »Večernika« 6056-5

Lepo
MANSARDNO STANOVANJE
2 sobi, kuhinja, pritlikline oddam s 1. septembrom. Betnavska c. 39. 6063-5

Oddam
STANOVANJE
soba in kuhinjo z vsemi pritliklinami in vrtom. Pobrežje, Sokolska 4. 5989-5

SOBA S KUHINJO
v Studencih se odda poceni. Aleksandrova 33. 5988-5

V centru oddam
2 SOBI IN KUHINJO
Ulica kneza Koclja (prej Tattenbachova) št. 26, levo. I. nad. 6103-5

STANOVANJE
velika in mala soba, lepa kuhinja s pritliklinami se odda s 1. septembrom, Frankopanova 12, Maribor. 6107-5

Pedisa
KOPALNA SOL ZA NOGE
PROTI POTENJU, UTRUJENOSTI IN BOLEČINAM VNETJEM NOG, TRDI KOŽI, KURJIM OČESOM IN OZEBLINAM
DIN 3,-, 6,- IN 12,-
DROGERIJA
Kanc

Oddam
SOBO IN KUHINJO
Koroška cesta 76. 6119-5

Sončno
DVOSOBNO STANOVANJE
s kopalnico se odda s 1. septembrom, Smoletova 10. 6118-5

SONČNO DVOSOBNO
stanovanje za din 450.— se odda, Slovenska ul. 24. 6113-5

DVOSOBNO STANOVANJE
lepo, se odda mirni stranki v Studencih, Sokolska ul. 6. 6135-5

DVOSOBNO STANOVANJE
s pritliklinami se odda s 1. septembrom poceni v najem v Maistrovi ulici 17. 6150-5

Oddam
TRISOBNNO STANOVANJE
z vrtom v prvem nadstropju stalni stranki. Koroška 102. 6170-5

SOBO IN KUHINJO
oddam s 1. 9. mirni in snažni stranki v Dalmatinski ul. 18. 6171-5

Komfortno DVOSOBNO STANOVANJE
se odda. Gosposvetska ul. 17 Maribor. 6145-5

SOBA, KABINET IN KUHINJA
v magdalenskem predmestju se takoj odda. Vprašati pri špediciji Milavec, Aleksandrova c. 49. 6143-5

Lepa stanovanja
1 SOBA IN KUHINJA
se odda. Wilsonova ul. 11. 6142-5

Oddam
ENOSOBNO STANOVANJE
s kuhinjo mirni stranki s 1. septembrom Krčevina, Praprotnikova 18. 6141-5

STANOVANJE ISČE
Komfortno
ENO- ALI DVOSOBNO STANOVANJE
(s olinsko napeljavo) išče zakonski par brez otrok za 1. okt. ali pozneje. Ponudbe na ogl. odd. »Večernika« pod »Točen plačnik« 6052-6

VDOVA
po šolskem upravitelju išče enosobno stanovanje za 1. september. Krojaštvo Pučnik (podružnica) Studenci, Aleksandrova c. 25. 6058-6

Isčem
ENOSOBNO STANOVANJE
s kabinetom ali brez za takoj. Pisemne ponudbe na ogl. odd. »Večernika« pod »Državni uradnik« 6101-6

PREHRANA
V SAVINJSKI DOLINI nudim osebi ki želi oddiha in počitka za avgust ali september prijetno in poceni stanovanje. J. Turnšek, St. Pavel pri Prebolu. 5878-7

Sprejemem
GOSPODA
na stanovanje in hrano. Trubarjeva 9, Kukovec. 5980-7

NA STANOVANJE
in hrano se sprejme gospodična. Nasipna 90-I. nadstropje. (Ob Tržaški). 6146-7

Sprejemem
DVA GOSPODA
na stanovanje in hrano, za enega je posebna soba. Ob enem sprejemem abonente na dobro hrano. Meljska cesta 59 I. nadstropje, vrata 7. 6144-7

SOBO ODDA
Lepo
OPREMLJENO SOBO
takoj oddam. Beograjska 40. 6046-8

SOBA
prazna ali opremljena, z ali brez prehrane se odda. Kettejeva 23. 6039-8

DIJAKA
sprejme v dobro oskrbo in skrbno nadzorstvo učiteljska družina, Maribor, Maistrova 18. I. 6090-8

Oddam 2 separ. opremljeni
SONČNI SOBI
brez prahu. Naslov v ogl. odd. »Večernika« 6083-8

SOBA
se odda s posebnim vhom. Zrkovska c. 3. I. 6006-8

OPREMLJENA SOBA
s celo oskrbo se odda. Primerno za upokojenca. Praprotnikova 17. 6177-8

SOBA S ŠTEDILNIKOM
se odda. Koroška c. 76. 6134-8

OPREMLJENO SOBO
s posebnim vhom takoj oddam. Jerovškova c. 50. 6131-8

Lepo sončno
PRAZNO SOBO
oddam. Naslov v ogl. odd. »Večernika« 6123-8

SOBE S ŠTEDILNIKOM
oddam. Tržaška cesta 54. 6122-8

Odda se takoj lepo opremljena separirana zračna
CISTA SOBA
z uporabo kopalnice, gospodu ali gospodični, avtobusna postaja v bližini, Radvanjska c. 45/I. levo. 6115-8

Sončna
CISTA SOBA
v centru mesta se odda 15. 8. Vildenrajnerjeva 16/I., vrata 5. 5998-8

SOBO
s posebnim vhom oddam. Praprotnikova 4. Vprašati v pritliklini. 6176-8

STROGO SEPARIRANA
prazna soba s plinom od 15. avgusta, za oddati. Glavni trg 18-I, Pirnat. 6163-8

DVA GOSPODA
se sprejmeta na stanovanje pri postaji Tezno. Tezno, Stritarjeva ulica 11. 6149-8

Oddam
PRAZNO SOBO.
Ljubljanska 43 (novo Magdalensko predmestje). 6155-8

Sprejemem
MIRNEGA GOSPODA
na stanovanje in lepo svetlo sobo. Mešarški prehod 5-I. 6147-8

Oddam
LEPO PRAZNO SOBO
z uporabo kopalnice. Naslov v oglasnem oddelku »Večernika« 6159-8

Oddam
MEBLIRANO SOBO
za 150 din. Taborska 8. 6169-8

SOBO ISČE

SOBO
čisto z vso oskrbo išče soliden državni uslužbenec. Ponudbe na ogl. odd. »Večernika« pod »V mestu« 6014-9

Isčem s 15. avgustom
OPREMLJENO SOBO
v centru mesta. Naslov pustiti v oglasnem oddelku »Večernika« 6152-9

LOKAL

GOSTILNO
s trg. lokalom in traiko v predmestju Maribora dam v najem. Naslov v ogl. odd. »Večernika« 6129-10

Veliko in manjše
SKLADIŠČE
na dvorišču se odda. Vetrinjska 18, Pfeifer. 6124-10

LOKAL
v bližini kolodvora za 350 din se takoj odda. Glavni trg 19. 6070-10

V najem ali na račun vzajem manjšo trgovino, trafiko ali kaj sličnega. Plačam takoj. Cenjene ponudbe poslati na ogl. odd. »Večernika« pod »Dobra plačnica« 6047-10

POSEST
HIŠA S 3 STANOVANJI
se prodaja v bližini kolodvora Tezno. Vprašati: Pujska cesta 31. 6005-11

REALITETA
posredovalnica neprimičin (za hiše, vile, parcele, gozdove, posestva itd.) je samo v Ljubljani Prešernova ul. 54-I. nasproti glavne pošte. — Telef. 44-20. Posluje hitro in solidno. Vse informacije so brezplačne. Prepričajte se! 4998-11

Prodaj
ENODRUZINSKO HIŠO
z velikim vrtom. Vprašati Nova ul. št. 10. Pobrežje, Maribor. 6099-11

TRGOVSKA HIŠA
dobro uvedena, ob prometni cesti na prodaj. Ponudbe na oglasni odd. »Večernika« pod »Mariborska okolica« 6098-11

Proda poceni
NOVOZGRAJENO VILO
ugodno tudi za letoviščarje z dvema sobama, kuhinjo in predsobo, delavnica na vodni pogon, s cirkularno žago katero se lahko odloži tudi za stanovanje, sobo in kuhinjo. Vrta je čez 1500 m² s ribnikom, v katerem so karpji. Vprašati v pekarni Beran, Zg. Radvanje pri Mariboru. 6069-11

KAVARNA »PROMENADA«
v Mariboru, Tomšičev dvored 20, izredno dobro zgrajena vila, z gospodarskim poslopjem in krasnim vrtom takoj na prodaj. Pojasnila daje pisarna dr. Zdenka Senkoviča v Mariboru, Prešernova ul. 1. 6081-11

HISA
nova, 2 sobi, kuhinja, klet, veža, studenec in nekaj zemlje prodam. Poizve se: Dobrova 50. 6074-11.

Prodaj
LIČNO HISICO
dobro zidano z vrtom na Pobrežju za ceno din 60.000.—. Lahko se prevzame »Motel« din 23.000.—. Naslov v ogl. odd. »Večernika« 6073-11

Enona stanovanja petstanovanjska
NOVA HISA
cela podkletena, masivna gradnja, velik vrt, krasna lega, za 250.000 din na prodaj. Naslov v ogl. odd. »Večernika« 6072-11

Poceni se prodaja
PARCELA 50x80
15 minut od kadetnice. Vprašati Meljski hrib 4. 6068-11

Prodaj
PETSTANOVANJSKO HISO
ali zamenjam za posestvo. Tezno, Cankarjeva ul. št. 56 Maribor. 6057-11

KUPIM TAKOJ
10—15 ha mlajšeg, toda dobro obraščene gozda. Ponudbe na ogl. odd. »Večernika« pod »Gotovina« 6114-11

PARCELA
ca. 800 m² na prodaj. Trgovina Lobnik, Nova vas. 5987-11

Takoj prodaj
V MARIBORU
Studenci, Kralj Matjaževa ul. parcelo, 801 m², s stavbenim materialom.

PEKRE:
konec Hostejeve ulice ograjeno parcelo, 1091 m², z novo prestavno leseno hišico. -

V LJUBLJANI:
Jurčkova pot, travnik s šupo 5600 m², pripravno za vrtarijo. Suštaršič Leopold, Maribor, Vattova ul. 3. 6028-11

Prodaj
POSESTVO
v bližini Maribora, 43 oralov arondarano jako ugodno. Pisemne ponudbe na ogl. odd. »Večernika« pod »Arondirano« 5996-11

V najem se odda večje
GOSPODARSKO POSLOPJE
ležeče ob prometni cesti na mariborski periferiji, pripravno za vsakovrsten obrat. Vpraša se: Pobrežje, Nasipna ulica 55. 6042-11

Prodaj po ugodni ceni
PARCELO Z GOSPODARSKIM POSLOPJE
soba, kuhinjo in vse drugo, pripravljeno za večjo betimirano stavbo s kletjo. Vprašati Ptujška cesta 77. 6045-11

ENODRUZINSKA HIŠA
se da v najem. Dobrava 187 (Ptujška c.). Vpraša se: Frankopanova 15 (Klampfer). 6036-11

Kupim
PARCELO
do 600 m² v Novi vasi, Studencih ali Špessovem selu. Ponudbe na ogl. odd. »Večernika« pod »Parcela« 6034-11

PARCELO
lepa sončna lega s sadnim drevjem, trsjem, plotom in baraki prodam blizu mesta. Vprašati Slomšekova ul. 10, vila Srednšek, Pobrežje. 5734-11

Prodaj
PARCELO
s stanovanjsko barako. Vprašati: Limbuš št. 159. 5879-11

DVOSTANOVANJSKO HIŠO
po tri sobe s pritliklinami, lepa lega, levi breg, prodam na polovico po načelu nadstropne lastnine. Event. 300 kvm vrta zraven. Hipoteka se lahko prevzame. Ponudbe pod »Soposest« na ogl. oddelku »Večernika« 6136-11

Majhne hiše od din 20.000 naprej. Stavbene parcele od 16 do 60 din, vile in hiše 98.000—700.000 din. Vinogradna posestva 3—100 oralov od 50 tisoč din naprej. Trgovska hiša na deželi, trgovina, špecerija, železnica, poceni. Posredovalnica »RAPID«, Gosposka ulica 28. 6180-11

Večja
OBRTNA HIŠA
na deželi, 12 km od Maribora, 20 minut od kolodvora, na prometenem kraju, se prodaja. Vprašati: Studenci, Aleksandrova c. 7, Kulnik. 6158-11

TRGOVINE, INDUSTRIJE, HOTELE, TRAFIKE, BIFEJE,
restavracije, kavarne, gostilne, parijerije, bonboniere, slaščičarne, mlekarne, pekarnice, mline, rudnike, kopališča, zdravilišča, pensije, vile, hiše, posestva prodajamo in posredujemo nakup uspešno. Poslovalnica Pavlekovič — Zagreb, Ilica 144. 6164-11

FINO ZAGREBSKO KAVARNO
večjeje trgovsko-meščanskega značaja, v najstrožjem središču, bližina Jelačićevega trga, dobrodoča, renomirana, prodajamo skupno z bogatim inventarjem, velikimi prostori, poletno pokrito teraso, radi hitre preselitve za din 95 tisoč. Posredovalnica Pavlekovič, Zagreb, Ilica 144. 6165-11

ZAGREBSKO MEŠČANSKO GOSTILNO
na najprometnejšem središču pri tramvajskih postajališčih, dobrodoča prodajamo s celotno opremo v trisobnih lokalih, kuhinjo, kletjo, zagotovljeno solidno najemnino, za din 28.000 Poslovalnica Pavlekovič Zagreb, Ilica 144. 6166-11

Trgovina čevljev Kosta Vukašinović

Cafova ulica 1
Trgovski dom

Priporoča cenj. odjemalcem svoje veliko skladišče čevljev za moške, ženske in otroke
Cene solidne — Blago prvovrstno!

ona

kupuje
pletene obleke
po ugodnih
cenah v
razprodaji
v

greta

maribor
graiski trg

POZOR!

Radi selitve se proda krasno malo posestvo na sončni legi tik državne ceste, 15 minut od kolodvora v Sl. gorah. Posestvo sestoji iz 5 oralov, zemljišča za vinograd, sadovnjaka itd. Vse novo, zidano leta 1936. Vprašati Meljska 93, Metka Stojan. 6030-11

KMEČKO POSESTVO

zaokroženo v občini in župniji Kalobje, pol ure od banovinske ceste je naprodaj. Meri 4 in četrt ha (njive, travniki in gozd). Hiša in gospodarsko poslopje zidana, z opeko krita, stara 10 let. Prodajalec V. Pulko na Kalobju, pošta Slivnica pri Celju. 6010-11

Kruh Turist

Črni kruh iz rži je zelo tečen, ostane 8 do 10 dni v največji vročini popolnoma svež in okusen

GLAVNA ZALOGA:

FEIERTAG

Botnavska c. 45, tel. 28-24

PODRUŽNICE:

Ulica 10. oktobra, Glavni trg 19, Meljska cesta 65, Pristaniška ulica 2

ENODRUŽINSKA HIŠA

se takoj proda v Studencih, Hrenova ul. št. 6a, Maribor. 6007-11

Prodajam novo TRGOVSKO HIŠO

z gostilno v Studencih. Naslov v ogl. odd. »Večernika«. 5999-11

Prodajam DVOSTANOVANJSKO HIŠO

gospodarsko poslopje, vrt, njivo, 5 minut od postaje Pragersko, cena din 35.000.—, nasl. Klaneček Katka, Studenci pri Mariboru. 6000-11

Continental

na ugodne mesečne obroke

IVAN LEGAT

Maribor, Vetrinjska ul. 30
Ljubljana, Prešernova ul. 4

GOSTILNO

dam v najem ali sprejem poslovojinjo — bližnja mariborska okolica. Ponudbe na ogl. odd. »Večernika« pod »Primerna kavcija«. 5986-11

STAVBENO PARCELO

lepo, prodajam blizu Sv. Jožefa. Vprašati Obrežna c. 29. 5888-11

DENAR

AKO RABITE POSOJILO

ne čakajte zadnjega trenutka, temveč javite se takoj pri Hranilni posojilnici »Moj dom«, Ljubljana, Dvořakova ul. 8. 11778-16

Hranilne knjižice

vrednostne papirje kupujemo stalno in po najvišjih cenah in takojšnjem plačilu

RUDOLF ZORE

Ljubljana, Gledališka ulica 12

POSOJILO 90.000

iščem na vknjižbo na prvo mesto. Ponudbe na »Večernika«, Ptuj pod »Varno«. 6087-12

OBRT - TRGOVINA

»KERAMIKA«

Hišni posestniki in najemniki, pregledite Vaše peči in štedilnike, predno nastopi zima. Vsa pečarska in keramična dela izvršuje solidno in poceni Anton Rajšp, Maribor, Orožnova 6, kjer si lahko ogledate veliko zalogo. Prvo vrstne ploščice ter peči — Stavbeniki in pečarji popust. 5212-13

PONIKLANJE

pokrovanje predmetov vseh vrst dobro in poceni pri »Ruda«, Maribor, Trstenjakova ulica 5. 6177-1

SPECERIJSKA TRGOVINA

z večjim krogom odjemalcev v centru Celja se ugodno prodajo. Naslov v poslovalnici »Večernika« v Celju. 6033-13

PRALNE BANJE

vseh velikosti po najnižji ceni pri sodarstvu Sulcer, Vojašniška 7. 5910-13

PRESENEČENJE!!!

Za Vašega moža, brata, sina ali prijatelja napravite veselo presenečenje, ako mu nabavite poseben obošalnik za hlače, šale in kravate, ki se pričvrsti na omarina vrata. Nabavljajo se pri »Eika« mižarstvo, Maribor, Frančiškanska 12. 6096-13

TRGOVINA

v bližini Maribora z zalogo se takoj proda radi selitve. Naslov v ogl. odd. »Večernika«. 6092-13

POZOR AVTOPREVOZNIK!

Občina Sv. Jurij ob Pesnici bo dobavila 100 m³ gramoz za most. Dobavil se bo iz Maribora. Interesentje naj se zgledajo v obč. pisarni med uradnimi urami. 6097-13

Kemično čistim,

barvam in fazoniram vse filc klobuke po zadnji modi. Od 10—28 din. Se priporoča

Babošek Vlado

klobučarstvo, Maribor, Vetrinjska 5.

STROJI

»SINGER« ŠIVALNI STROJ dobro ohranjen, se prodaja. Ussar, Trubarjeva 9. 6132-14

ČEVLJARSKI STROJ

»Singer«, prodajam. Koroška c. 90, Lipuš, mehanik. 5992-14

PISALNI STROJ

šivalni stroji brez miz, umivalnik, električne stropne svečke in razni predmeti naprodaj. Ogledati v ponedeljek 5. t. m. Ruška cesta 2. 6154-14

PISALNI STROJ

rabljen kupim. Naslov v ogl. odd. »Večernika«. 6032-14

PLETILNI STROJI

naprodaj. Frankopanova 20, vrata 10. 6076-14

Kupim

STISKALNICO

za grozdje (prešo). Izve se pri krojaču Zgornja Tržaska 4. 6137-14

POHIŠTVO-OPREMA

SPALNICE, JEDILNICE, KUHINJE vseh vrst v najmodernejših lastnoročnih izdelavih dobite v zalogi pohištva Aleksandrova c. 48. 4311-1

Poceni prodajam

OTROŠKO POSTELJO

Alfa-kotel, hudega psa, 2 leti starega. Studenci, Radvanjska c. 6. 6071-17

KLUBSKO GARNITURO

usnjeno, dobro ohranjeno, prodajam. Ponudbe pod »Klubgarnituro« na ogl. odd. »Večernika«. 6049-17

ŽAGOVINSKO PEČ

malo rabljeno, veliko sliko, mizo etc. prodajam, predpoludne, Smečanova 29, pritičje levo. 5960-17

RABLJENO POHIŠTVO

čisto, ura z nihalom, koncertne citre in kuhinjska posoda poceni na prodaj. Taborska ul. 11-II. 6055-17

PRODAM POHIŠTVO

malo rabljeno, za eno osebo. Prečna 9, Studenci. 6053-17

OMARE, POSTELJE,

madrace, vložki in nočne omarice na prodaj. Aleksandrova ul. 60, Studenci, pri Osebeku. 6017-17

Prodajam poceni novo PISALNO MIZO

Naslov v ogl. odd. »Večernika«. 6067-17

ŠTEDILNIK

belo emailiran, dobro ohranjen, prodajam. Ogleda se od 15.—18. ure Studenci, Pušnikova 18. 6061-17

Kupim razno

RABLJENO POHIŠTVO

perilo, posodo, obleto, čevle. Starinarina Donko, Vetrinjska 24. 6116-17

Posteljino perje

od din 10.— naprej, kemično očiščeno v veliki izbiri po ugodnih cenah pri

»Luna«

Maribor, samo Glavni trg 24
Vzorci gratis!

ŽENSKI KOTIČEK

GOSPODINJE!

Nabavite si najnovejši, praktični patentirani brisalec za umivanje in sušenje oken. Cena z navodilom 40 din pri Jugopotent, Ljubljana, Dvořakova 8. Telefon 42-40. Pri predplačilu na čekovni račun št. 14.627 Vam pošljemo poštne prosto. Sprejemamo preprodajalce. 13544-18

FINA GOSPODIČNA,

edinka, hčerka velugledne bogate posestniške in trgovske obitelji, stara 25 let, r. k., Hrvatice, vzorno čiste preteklosti, inteligentna, lepa, podedovala bo imetje od preko 10 milijonov din, brez dolga, želi seriozno ženitveno spoznanstvo s Slovencem akademsko naobrazanim do 35 let. Ponudbe sprejema direktno: »Rezor«, Zagreb, pošta 3. 6167-18

Salva

Dobiva se v vseh strokovnih trgovinah!

Izvolite izrezati in shraniti!

Astrološka specialistka

Mme Felicitas

SODNA UL. 26, III/8

rešuje na splošno željo in zahtevo važne prognoze še do 6. avgusta ter se cenj klientom toplo priporoča za september, ko se vrne s sezonskega potovanja.

SLIKE ZA LEGITIMACIJE

4 kom. din 20.— v prvovrstni izdelavi Vam napravi najhitreje Foto »Jana«, Sodna ul. 1, nasproti »Bate«. 6029-13

Otroške vozičke

globoke, športne in pletene kupite poceni pri

»OBNOVA« F. Novak
Jurčičeva ul. 6

ŽENITBE - DOPISI

MOZITVE IN ZENITVE

Finančni nadsvetnik, 53 let, aktiven, sam, pomorski kapetan 43 l., vdovec, penzionist in rentier, 60 l., sam, orožniški podnarednik, 34 l., revizor drž. žel., 49 l., vdovec, inženir drž. žel. 35 l., Velika izbira dam. Ponudbe in prospekte proti predplačilu din 10.— v znakmah. »Fides«, Zagreb, Vlaška 66. 6013-19

MLADENKA Z DOTO

veselega značaja, želi poznanstva z gospodom srednjih let. Ponudbe na ogl. odd. »Večernika« pod »Sreča«. 6102-19

VDOVA

srednjih let, ki ima lastno hišo s posestvom, želi znanja z državnim nameščencem ali upokojenecem, prednost imajo od 45—55 let. Ločenci izključeni. Ponudbe na ogl. odd. »Večernika« pod »Srečen dom«. 6100-19

INTELIGENT

v stalni službi, želi spoznati gospodično, čedno, staro do 28. let, neoporečne preteklosti, ki ima veselje do gospodinjstva in do narave. Dopise na ogl. odd. »Večernika« pod »Izletje«. 6021-19

UPOKOJENEC

50 letnik, s prihranki in postranskim zaslužkom, želi spoznati vdovo, lišno posestnico ali upokojenko do 42 let, radi skupnega gospodinjstva. Neanonimne ponudbe na ogl. odd. »Večernika« pod »Dober gospodar«. 6019-19

RESNEGA ZNANJA

s simpatično, inteligentno in gospodinsko gospodično čiste preteklosti, do 28 let stare, z doto, išče inteligentnega železniškega uslužbenca. Diskretna častna zadeva. Resne dopise s sliko in rojstnim dnom na ogl. odd. pod »Karakter«. 6095-19

SAMOSTOJNA VDOVA

stara 38 let, želi spoznati drž. uradnika li upokojenca, želitev ni izključena. Pisati na ogl. odd. »Večernika« pod »Dobro srce«. 6059-19

NAMEŠČENEC

v dobri stalni službi, Jočen brez lastne krivde, želi spoznati stanu primerno gospodično ali vdovo do 34 let. Ponudbe na ogl. odd. pod »Značaj 38«. 6004-19

PROTI SVIM
LASEM
REGENERATOR

Dobiva se v vseh strokovnih trgovinah!

28 LETNO DEKLE

z doto se želi spoznati s stalnim nameščencem. Ponudbe na ogl. odd. »Večernika« pod »50«. 5997-19

GLASBILA

STAREJŠI PIANINO

zelo dober, z lepim glasom, prodajam vsled pomanjkanja prostora za din 2800.— Ana Mohor, Celje, Prešernova ulica 12. 6086-20

KLAVIR

dobro ohranjen, po zelo nizki ceni naprodaj. Ogleda se v gostilni Sande, Sv. Peter pri Mariboru. 6001-20

Prodajam dobro ohranjen GRAMOFON

ter slovenske povestne knjižice. Nasipna ul. 38. Pobrežje pri Mariboru. 6128-20

SOLUX-OBSOVALNI APARAT

original Hanau, prvovrsten radio-aparat, malo rabljen, sobni hidravlični aparat za veslanje naprodaj. Vprašati Jurčičeva ulica 8-I, hišnik. 6162-20

Moderen

RADIO-APARAT

prodajam ali zamenjam za lahko motorno kolo. Slovenska 28. 6139-20

POUK

ENOLETNI TRG. KEČAJ KOVAČ

s pravico javnosti, Maribor, Tyrševa 14. Vpisovanje dnevno. Najboljša in naicenejša izobrazba za pisarniško službo. Preskrba službe zastoj. 4954-21

ENOLETNI TRGOVSKI TEČAJ »HERMES«, MARIBOR, ZRINJSKEGA TRG 1

sprejema ustne in pismene prijave dnevno. Prospekti zastoj. Soliden strokovni pouk! Pravica javnosti! 6012-21

ISCEM INSTRUKTORJA

za francoščino takoj. Naslov v ogl. odd. »Večernika«. 6108-21

VOZILA

Kupim malo rabljen MOTOCIKL

200 ccm. Pismeno ponudbe z navedbo cen na ogl. odd. »Večernika« pod »Motocikl«. 5916-22

AVTO FIAT 514

zadnja tipa, limuzina, dobro ohranjen, samo 31.000 km. rabljen, 4 nove gume in 2 dobri rezervni, vse ostalo v dobrem stanju, se prodaja takoj ugodno. Ponudbe pod »Fiat-Avto« na ogl. odd. »Večernika«. 6077-22

MOŠKO KOLO

dobro ohranjeno, kupim. — Skofič, Ob železnici 10. 6065-22

MOTORJI

vseh znamk in dvokolesa se strokovno popravljajo v mehanični NSU-delavnici Franc Horvat, Pobrežje, Nasipna ul. 2, vis-a-vis pokopališča. 5944-22

MALO RABLJEN

globok voziček se poceni prodaja. Spodnja Radvanjska c. 16. 6120-22

MOTORNKO KOLO

500 kubikov s prikolico, močno, vse v najboljšem stanju prodajam. Naslov v ogl. odd. »Večernika«. 6117-22

OTROŠKI VOZIČEK

globok, prodajam, Mejna ul. 31, Maribor. 5933-22

PRODAM AVTO

DKW »Meister« cabriolimuzina, dobro ohranjen, Naslov v ogl. odd. »Večernika«. 6106-22

Prodajam globok moderen OTROŠKI VOZIČEK.

Težno, Trubarjeva 5. 6172-22

Prodajam 1 težki PLATO VOZ

vinske sode, mesarski pult z marmornato ploščo. — Vprašajte: Pobrežje, Nasipna 55c. 6105-22

MOTORNKO KOLO

dobro ohraneno, 74 ccm, prodajam za 1000 din. Klampfer Bogomir, Frankopanova 15. 6035-22

ŽENSKO KOLO.

radio, pleteni stoli in miza papagajli in raznovrstno na prodaj. Masarykova 24. 6148-21

PRIDELKI

»JABLUS-JABOLČNIK« snov, iz katere napravite iz vrsten »jabolčnik ali hrskovec« tudi brez pristnega sadjevca. »Jablus« je že pred svetovno vojno pok. dr. J. Vošnjak priporočal, in se tudi po njegovem navodilu izdeluje. S poštino stane 50 lit. 43, 100 lit. 71, 150 lit. 103, 300 lit. 191 din. Že čez 1000 pohvalnih pism. Glavno zastopstvo Franc Renier, Podčetrtek. 6037-23

3000 litrov BELEGA VINA

na prodaj. Vprašati v gostilni Koroška c. 39. 6104-23

ŽIVALI

Dobrega izredno HUDEGA ČUVAJA volčje pasme proda Mihelič, šola Reka pri Hočah, za 250 din. 5918-24

Prodajam 50 kg MRVLJINSKIH JAJC

in večje količine zdravih raznovrstnih zelišč. Naslov v ogl. odd. »Večernika«. 6089-24

Denar naložite

najbolje in najvarneje pri

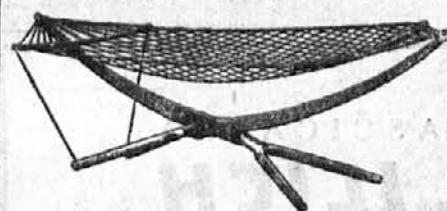
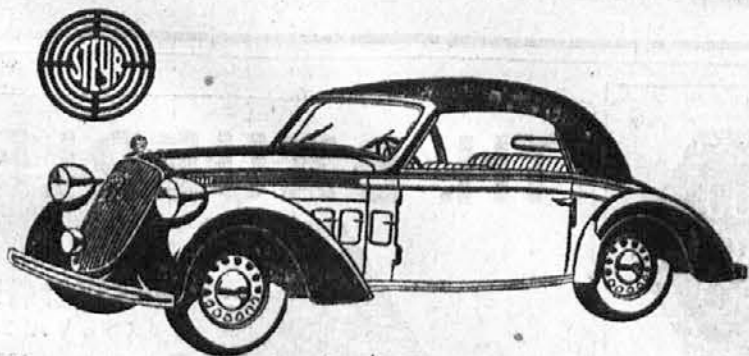
**Gospoška ulica 23
Ulica 10. oktobra**

Spodnještajerski ljudski posojilnici v Mariboru

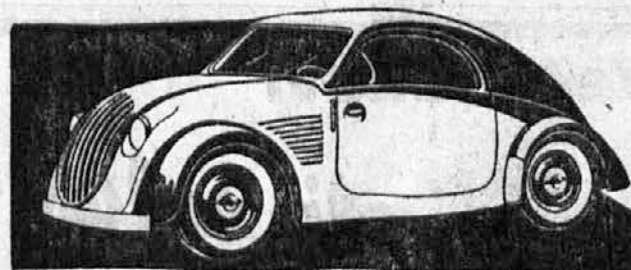
Hranilne vloge se obrestujejo po najugodnejši obrestni meri. Stanje hranilnih vlog din 53.000.000.—

registrirana
zadruga z
neomejeno
zavezo**podpirajte****Protituberkulozno ligo!**Barve, lake, tirnež, čopiče, karbolinej,
pasto za parkete ter vse slikarske
potrebščine dobite najceneje pri**Hani Franjo**
Maribor, Orožnova 3**Brezmesni dnevi**V gostilni »Otok Vis«, Sodna ulica 16
dobite pohane piške, ob petkih sveže mor-
ske ribe. Točim prvovrstna domača in
dalmatinska vina (viška, opolo in dingač).

Se priporoča gostilničar.

Ako se želite fotografirati, z Vašo sliko boste
najbolj zadovoljni pri**FOTO „JANA“**lastn. N. Pučko - Sodna 1, nasproti »Bata«
Delo je prvovrstno, cene nizke, postrežba
točna.**Naznanilo!**Naznanjava cenjenemu občinstvu, da sva
prevzela s 1. avgustom dobro znani BUFET
ŠRAML na Tržaški cesti 1. — Točila bova
prvovrstna haloška in slov. gorička vina, sad-
jevec itd. Tudi za prigrizek in delikatese je
preskrbljeno. Za obilen obisk se priporoča
Ivan in Antonija Pinterič**Elektropodietje****Hertiš Jožef,**
Maribor, Aleksandrova 30Izvršuje vsa v to stroko spadajoča dela
poceni in solidno. Proračuni brezplačno!**Stanovanje v Ptujju**obstoječe iz 4 parketiranih sob, veranda,
kopalnica, vodovod, vrt, garaža, telefon
itd. se da v najem. — Inf. Zg. Breg št. 16.**Odmor**Ni več potrebno iskati primerno drevo ali
kole za privezanje višee mrežnice, ker se
po tej iznajdbi »odmor« lahko prenese na
vsako mesto. Prospekte pošilja na zahtevo
Dragutin Rastovski, Beograd, Vasina 18.
tel. 30-829.

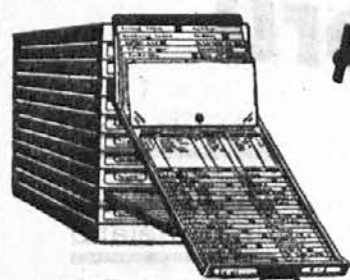
Izraz kvalitete!

Zastopstvo: Šoster Adolf, Maribor, Frančiškanska 11
Telefon 22-06

POSOJILNICA NARODNI DOM

v Mariboru z. z. o. j. • najstarejši slovenski denarni zavod v Mariboru

REZERVE BLIZU DIN 12.000.000—

Kartoteka:

preglednost
točnost
enostavnosti
zanesljivosti
in cenenosti

>Safca<

MARIBOR

Gregorčičeva 24

Tel. 25-10

„Seta“

vlački

Za vroče dneve...

**pri potenju varujejo
noge, čevlje in nogavice**

Moški! Pri spolni slabosti
(spolni impotenci) poizkusite hormonske pille
HORMO-SEKS

Dobivajo se v vseh lekarnah. 30 pilul din 84,
100 pilul din 217, 300 pilul din 560. — Zahte-
vajte samo prave in originalne Hormo-Seks pi-
lule. Po pošti diskretno razpošilja: KR. DV.
LEKARNA PRI SV. AREHU, Maribor. — Glav-
no skladišče: Farm. kem. laboratorij „VIS-
VIT“, Zagreb, Langov trg 3. Jel. rev. 1. tr. 1940-39

Steznik

ki Vam bo dobro pri-
stojal samo iz specialne
prvovrstne delavnice

Kocmut, Meljska c. 3
od 1. avgusta 1940
Meljska cesta št. 1

Jesenski velesejem v Leipzigu 1940

(od 25. do 29. avgusta)

Za 60 % znižana vožnja na nemških državnih železnica
33 % popusta v tranzitnih državah

Vsa pojasnila daje „Leipziger Messeamt, Leipzig ali
v Mariboru: Bančna poslovalnica Bezjak,
Gospodarska ulica 25, telefon števil. 20-97
v Ljubljani: Inž. G. Tönnies, Tyrševa cesta 33

Obisk velesejma se izplača!

HOHNER

harmonike
so od vseh
najboljše

**Velika izbira oblek,
klobukov, perila, ple-
tenin itd. pri**

Jakob Lah

Maribor, Glavni trg 2

SLAŠČIČARNA

E. ILICH

se priporoča
Slovenska ulica 6
podruž. Meljska c. 2

Panama klobuke

čistim tekom enega tedna no
inozemskem patentu, kakor
tudi vse file klobuke fazoni-
ram po zadnji modi od 10
do 28 din. Se priporoča

Babošek Vladko
klobučarstvo
MARIBOR, VETRINJSKA 5

Čevlji za gospoda

ročno delo

MARIBOR, GOSPOSKA ULICA 30 (Hotel Zamorec)

STAVBENI MATERIAL

APNO, CEMENT, POLJČANSKI PESEK
TER VES STAVBENI, MIZARSKI LES
Vam nudi najceneje trgovina

CILKA KRASER

Studenci, Kralja Petra c. 45

Zlato in srebro,

oriljante, zastavljalne listke
išče nujno za nakup

M. Ilgerjev sin,

Maribor, Gospodarska ulica 15

TH. BÄUERLE

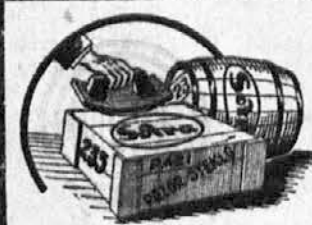

Maribor
TYRŠEVA 24

Ustanovljeno 1850

**STEINWAY
& SONS
FÖRSTER
SEILER
STINGL**

itd. Brezkonkurenčne
cene. — Uглаševanje
in popravila

Sofva pregledne kartoteke

Štampiljke za signiranje zabojev, vreč, sodov, kož,
kamenja itd. **Signirna** barva.
Štampiljke iz gumija in kovin

Maribor, Gregorčičeva 24

Večernikovi

mali oglasi imajo največji uspeh

prepričajte se

Foto - studio

Pelikan

Maribor - Gosposka 23

Tel. 29-07

ZAVOD ZA MODERNO PORTRETNO
FOTOGRAFIJO PRVOVRSTNE IZDELAVE**Inž. arh. Jelenec & inž. Šlajmer**

GRADBENO PODJETJE IN TEHNIČNA PISARNA DRUŽBA Z O. Z.

Maribor, Pri parku šte. 5 - Telefon šte. 22-12

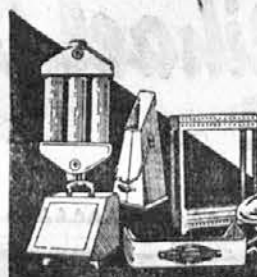
Priporočajo se

Najstarejše
največje
in najsolidnejše
podjetje te stroke v Prekmurjuperila
tvornica**CVETIČ JANEZ**

MURSKA SOBOTA

Kreditna banka d.d.**Murska Sobota**

Telefon šte. 25 in 90

G. DITTRICH
MURSKA SOBOTA

PROIZVODNJA KOVINSKIH IZDELKOV

GRADBENO
PODJETJE**ŠRAKA
ŠTEFAN**POOBlašČENI
GRADITELJ**MURSKA
SOBOTA**Velika izbira sortiranih
vin iz ljutomerskega in
eruzalemskega provincenta**Nadai Jožef**
vinogradništvoMurska Sobota
via Ljutomer**Ludvik Šiftar**
MURSKA SOBOTAnaimodernejše urejena
TOVARNA PERILA**Hotel
„Central“**
FaflikKavarna
restavracija
ciganska godba**Hahn Pavel**
MURSKA SOBOTA**veletrgovina**
manufaktura, pletenine**OBČINSKA
HRANILNICA**

MURSKA SOBOTA

Edini olupilno varni deparni zavod
v Prekmurju. TELEFON 34

Tivar obleke

PREISS ADOLF

Murska Sobota

Za jesen, obleke za
šolarje, hubertusi,
damski plašči, vsa-
kovrstne moške
obleke, nizke cene**L. Feim**tehnična pisarna
Murska Sobotavsakovrstna olja,
jermene, mlinske
gurte, plahte
S.K.F. krogljen
ležaji za vsak
ogon**KAROL KUKEL**
VELEKONFEKCIJA
MURSKA SOBOTA**Radio-
aparati**motorna kolesa
železnina**Nemec J.**
Murska
SobotaStrokovna
delavnica**KAREL
ŠIFTAR**trgovina
z modnim, ma-
nufakturnim in
kratkim blagom**MURSKA
SOBOTA****GRAJSKI
KINO****Murska Sobota****PREKMURSKA
BANKA
D.D.**MURSKA SOBOTA
NAJSTAREJŠI DENARNI
ZAVOD V PREKMURJU
USTANOVLJENA 1873
TELEFON 19**Žične vložke,**madrace otomane ku-
nite ocenjeni pr
„OBNOVA“ F. Novak
Maribor, Jurčičeva 6

Vse KUHINJSKE DOBROTE,
DOBRO VINO IN VEDNO
SVEŽE PIVO DOBITE

pri

Razi Zamparutti, Celje

ULICA DR. GREGORJA ŽERJAVA

Lep senčnat vrt
Delikatesa

ROGAŠKA SLATINA

že dolga stoletja zdravi s čudodelno
močjo svojih zdravilnih vrečev razne
želodčne, črevesne, jetrne bolezni (zla-
tenica, žolčni kamni) bolezni preosnove
(tošča, sladkorna bolezen), bolezni
ledvic, mehurja itd. Slovita, strogo
dietetična kuhinja v hotelu Jugoslovan-
ski kralj. Zdravljenje poleti in pozimi.
V pred- in posezoni znata popusti.
Informacije daje direkcija zdravilišča
ROGAŠKA SLATINA

Otvoritev gostilne

Cenji, občinstvu iz Celja in okolice vujudno naznanjam, da bom
otvorila jutri v nedeljo na **Cesti na Dobravo** v novo zgrajeni
hiši **gostilno**. K otvoritvi vabim vse, ki ljubijo dobro kapljico, po-
sebnost še moje stanovske tovariše gostilničarje iz Celja in okolice.

Miklavžin Greta

Precizna mehanična
delavnica

Stanko Puklavec

Celje
Kapucinska 1

popravlja:

pisalne, računske in ši-
valne stroje, foto aparate,
avtomatične tehnice

S. HOLOBAR

SLIKARSTVO IN TRGOVINA BARV
CELJE — PTUJ

Vodovode, kleparska dela, strelovode

Vam napravi sol dno in po konkurenčni ceni ter izvršuje
tudi vsa popravila. Zahtevajte ponudbe in proračune!

DOLZAN FRANJO, CELJE

Za Kresijo 4

Telefon 245

Adolf Okrožnik

Celje, Bezenškova 10

Telefon šte. 217

Specialno podjetje za vodovodne in
toplovodne naprave ter sanitarne
opreme. Proračuni in strokovni na-
sveti brezobvezno na razpolago.

Priporoča se

FOTO KVAS

CELJE

Popravilo avtomobilov
in motornih koles

Mihael Ožek

CELJE

Levstikova ulica št. 2

Obiščite naš higiensko urejeni
oddelek za nego nog
Naš strokovnjak-pediker Vas takoj
reši žuljev in debele kože

Bata
Celje

»ELKA«

TEKSTILNA TOVARNA V CELJU

*

Ivan Jazbec

TAPETNIŠTVO

Celje, Krekova cesta 10
palača Pokojninskega zavoda

Kavči, otomane, fotelji,
posteljnina itd.

ELEKTRO IN RADIOTEHNIČNO PODJETJE

Anton Dobrotinšek, Celje

Glavni trg

Telefon 240

Sodno zapriseženi izvedenec in cenilec.
Strokovnjaško popravilo radio aparatov,
pregled elektronk, gradnja električnih na-
prav za razsvetljavo in pogon ter vsa po-
pravila, polnjenje in popravila akumula-
torjev za radio in avto

Specialna izdelovalnica

vseh vrst štediln kov iz nerjavečega jekla, ka-
kor tudi raznih obešal za mesnice in delikatese
Prevzamem vsa stavbno-ključavničarska dela
er jamčim za solidno izvršitev. Cene zmerno

Klinar Miloš

ključavničarstvo
Celje, Gregorčičeva ulica 4

Franc Belak

Telefon št. 243 CELJE Za Kresijo 12a

Instalacijsko podjetje za elektriko, vodovod in
centralne kurjave. Specialna delavnica za pre-
vijanje motorjev, transformatorjev in dinam.

Vinko Kukovec nasl.

mestni tesarski mojster in lesni trgovec

Celje - Lava 7, tel. 242

Izvršuje vsakovrstna te-
sarska in stavbna dela

Anton Lečnik

urar, zlato, srebro, lastna delavnica

Celje, Glavni trg

Dobro in solidno bode

postreženi v znani

manufaktorni trgovini

Valentin Hladin, Celje

Avto gume

vseh dimenzij, motorne in za kolesa, nove ali
rabljene, nabavite najceneje pri

Jugopromet, Celje, Krekova cesta 11

AVGUST ŠTOK

Celje, Aškerčeva ulica šte. 8

Splošno kleparstvo — Vodovodne instalacije

Sanitarne, toplovodne in strelovodne
naprave, kritje streh, zvonikov itd.

Telefon šte. 218

Carinsko posredništvo

Cingerli Anton
Celje, Kolenčeva 6
Telefon šte. 284

Vsi gotova še ne veste

da tvrdka **DOLENC, ŠKRINJAR IN DRUG** ključavničarstvo, Maribor, Miklošičeva 6, Slovenska 33, izvršuje vsa strojna, stavbena in umetna ključavničarska dela, blagajne, zidne tresorje, oklopne tresorje za banke itd.

Poniklja, pokroma, pobakri in posrebri vse kovinske predmete. Solidna izdelava. Cene primerne!

Tel. 22-56

Tel. 22-56

Lesna industrija

„DRAVA“

Maribor, Meljska c. 93(st.91)

**SEDLAR
IVAN BEZJAK**
MARIBOR
Cvetlična ulica št. 33

Izdelujem različne konjske opreme, civilna in vojaška sedla v različni izdelavi in ceni / Popravila izvršujem skrbno / Na zalogi tudi stare konjske opreme za težka in lahka vozila

NAZNANILO!

Cenj. občinstvu vljudno naznanjam, da sem otvoril v Ljubljani, Pražakova 11 grafološko pisarno. Strokovni biro, prvi te vrste v državi, posluje na strogo realni, znanstveni podlagi ter izvršuje vsa v grafološko stroko spadajoča dela točno, kulantno ter diskretno.

Se priporočam z odličnim spoštovanjem

GLOBOČNIK FELIKS

grafolog

KOLESA in šivalne stroje

prodaja po najnižji ceni
tudi na mesečne obroke

Draksler Rupert
Maribor, Vetrinjska ul. 11

Oglašujte!

Naznanjam

cenj. damam in gospodom, da sem prevzel
in na novo preuredil frizerski salon

„Krista“

P. Sečarov, Cafova ulica pri kinu Union

Dnevno sveže pivo

v sodčku ter domača štajerska
vina dobite najceneje
v bufetu „Jelen“

Meljska cesta 63

„SLAVIJA“

JUGOSLOVANSKA ZAVAROVALNA BANKA
RAVNATELJSTVO V LJUBLJANI, GAJEVA 2

TELEFON 21-75, 21-76, 21-77

ZAVARUJE: ŽIVLJENJE, POŽAR, VLOM,
JAMSTVO, NEZGODE, STEKLO, AVTOMOBILE,
TRANSPORT, TOČO ITD.

EKSPOZITURA MARIBOR

ALEKSANDROVA 6-I, TELEFON 20-66

Manufaktura

Perilo

Magdalenska oblačilnica

A. Kumperščak - Maribor
Dvorčakova ulica 14 - Valvazorjeva ulica 30
(Palata Dr. Seda)

Damska, moška, otroška
konfekcija (lastni izdelki)

Specialna trgovina predpasnikov

Obleke pomeri za dame in moške

Krojaštvo Matila Klotčnik
v isti hiši

Pletenine

Novavice

KAVARNA „JADRAN“

Maribor, Aleksandrova 36. — Moderno
urejena terasa, tu in inozemski časopisi.

JOSIP ŠEREC

telefon 21-70.

Trajni kodri

z najnovejšim aparatom ter garantiranim
preparatom samo **din 45-**

Salon KOSEM, Meljska 63. — Obenem prodam novo blagajno s sedežem.

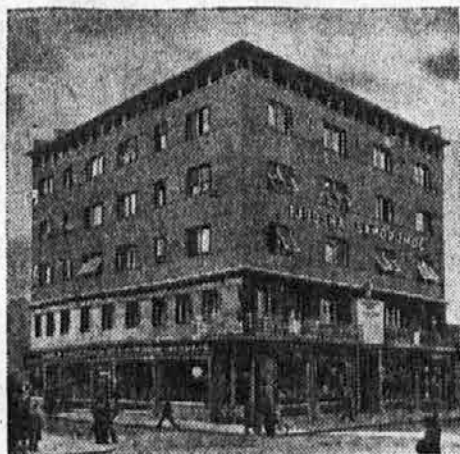
Carinsko posredništvo
in špedicija

MAKSO SAMEC

Maribor, Zrinjskega trg 7

Telefon štev. 28-70

Mal' položi dar domu na oltar!

Sprejemamo zastopnike!
Kdor se zavaruje - shranjuje!

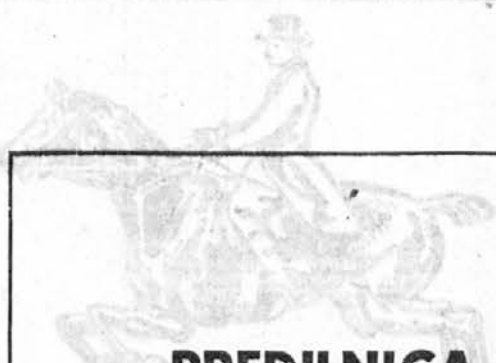
LJUDSKA SAMOPOMOČ

zavarovalna zadruga z o. j. V MARIBORU, Aleksandrova cesta 47
v lasni palači

zavaruje zdrave osebe do največ 20.000 din.

1. za posmrtno zavarovanje v starosti od 16. do 80. leta. Polna zavarovalna vsota se izplača v slučaju smrti ali z dovršenim 85. letom.
2. za posmrtno zavarovanje s skrajšanim plačevanjem na 10, 15, 20 in 25 let, v starosti od 16. do 65. leta. Polna zavarovalna vsota se izplača ob smrti zavarovanca ali z dovršenim 75. letom.
3. za doživetje in smrt v starosti od 16. do 60. leta na 10, 15, 20, 25, 30, 35 in 40 let. Polna zavarovalna vsota se izplača ob smrti zavarovanca oziroma po poteku dogovorjenih let.
4. za dobo od 1. do 16. leta in se polna zavarovalnina izplača z dovršenim 21. letom.

Do sedaj izplačali na zavarovalninah nad 42 milijonov din. Rezervni fond znaša nad 7 milijonov din. — Zahtevajte brezplačno in brezobvezno prospekte!

PREDILNICA IN TKALNICA D. D.
preje Doktor in drug
Maribor

Dr. Viktor Rupel
 Maribor, Vojkova ul. 11

ZORA
TVORNICA KONFEKCIJE D. Z. O. J.

Glavno skladišče tt.

VILIM BENDER SINOV

Maribor, Ruška cesta 45

*